

Mette Slottved, Henrik Lindegaard Andersen og Else Ladekjær

Forberedende undervisningsforløb for unge med faglige og sociale udfordringer

Evaluering af UPGRADE

Det Nationale Institut
for Kommuner og Regioners
Analyse og Forskning

Forberedende undervisningsforløb for unge med faglige og sociale udfordringer – Evaluering af UPGRADE

Publikationen kan hentes på www.kora.dk

© KORA og forfatterne, 2017

Mindre uddrag, herunder figurer, tabeller og citater, er tilladt med tydelig kildeangivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende, bedes sendt til KORA.

© Omslag: Mega Design og Monokrom

© Foto: Ricky John Molloy

Udgiver: KORA

ISBN: 978-87-7488-968-7

Projekt: 10802

KORA

**Det Nationale Institut for
Kommuners og Regioners Analyse og Forskning**

KORA er en uafhængig statslig institution, hvis formål er at fremme kvalitetsudvikling samt bedre ressourceanvendelse og styring i den offentlige sektor.

**Det Nationale Institut
for Kommuners og Regioners
Analyse og Forskning**

Købmagergade 22
1150 København K
E-mail: kora@kora.dk
Telefon: 444 555 00

Forord

Tre ud af ti unge har ikke afsluttet en ungdomsuddannelse fem år efter grundskolen, og 16 procent har ikke påbegyndt en ungdomsuddannelse, når de er fyldt 23 år (Undervisningsministeriet 2016). Gruppen af unge, der ikke går den lige vej igennem uddannelsessystemet, har ofte mange negative skoleerfaringer med i bagagen. De føler ikke, at de er en del af læringsmiljøerne, og de har ikke stor tiltro til, at de rent faktisk kan gennemføre en uddannelse (Danmarks Evalueringsinstitut 2016).

Siden 2015 har det været krav at have minimum 02 i dansk og matematik for at komme ind på en erhvervsuddannelse. UPGRADE er intensive opkvalificeringsforløb af henholdsvis 7 og 14 ugers varighed i dansk og matematik målrettet unge i alderen 18-30 år, som hverken er i gang med eller har gennemført en ungdomsuddannelse, og som heller ikke opfylder adgangskravene til erhvervsuddannelserne. Formålet med UPGRADE er at give de unge det faglige løft i dansk og matematik, som sikrer dem adgang til en erhvervsuddannelse. Endvidere har projektet til formål at gøre de unge uddannelsesparate ved at udvikle en række personlige karaktertræk, som vurderes at have indflydelse på de unges mulighed for at gennemføre en uddannelse. Projektet er igangsat af Region Hovedstaden og har forløbet på tre VUC'er i Region Hovedstaden i perioden fra medio 2014 til ultimo 2016. I alt har 260 unge været i gennem forløbene.

Denne rapport formidler resultaterne fra KORAs evaluering af UPGRADE. Evalueringen er bestilt af Region Hovedstaden og Københavns VUC (KVUC) og er finansieret af udviklingsmidler fra Region Hovedstaden. Rapporten er målrettet lokale beslutningstagere og fagpersoner, som har været involveret i UPGRADE, men resultaterne kan læses af alle, der arbejder med unge med faglige og personlige udfordringer i uddannelsessystemet.

KORAs evaluering samler centrale erfaringer fra projektet med det formål at undersøge implementeringen af konceptet bag UPGRADE i praksis og de resultater, som forløbene har for de unges faglige og personlige progression samt overgange til erhvervsuddannelserne. Formålet med evalueringen er at give input til den videre udvikling af UPGRADE-konceptet samt eksisterende viden om, hvad der skal til for at gøre unge med særlige udfordringer i stand til at gennemføre en uddannelse.

Evalueringen er gennemført af seniorprojektleder Mette Slotved, forsker Henrik Lindegaard Andersen og projektleder Else Ladekjær. Vi takker projektpartnerne i de tre kredse og fagpersoner samt kursister på UPGRADE-forløbene, der har gjort evalueringen mulig ved at medvirke til interview. Desuden takker vi projektledere i Region Hovedstaden og på KVUC for et godt samarbejde omkring evalueringen.

Det er vort håb, at evalueringen af UPGRADE vil bidrage med viden og inspiration til gavn for den fortsatte indsats rettet mod unge, som ikke går den lige vej igennem uddannelsessystemet.

Mette Slottved, Henrik Lindegaard Andersen og Else Ladekjær
Marts 2017

Indhold

1	Sammenfatning	6
1.1	Evalueringens formål	6
1.2	UPGRADEs implementering	7
1.2.1	Forskel på kredsenes implementeringer af UPGRADE	8
1.3	Resultater for de unge	9
1.3.1	Oplevede resultater for de unge	9
1.3.2	Et acceptabelt frafald, som mest sker i starten af forløbene	9
1.3.3	Klar progression i matematik, mindre i dansk	10
1.3.4	Cirka en tredjedel fortsætter på en erhvervsuddannelse	10
1.4	Opmærksomhedspunkter og fremtidige perspektiver	11
2	Indledning	12
2.1	UPGRADEs baggrund og formål	12
2.2	Evalueringen af UPGRADE	14
2.3	Rapportens struktur	18
3	UPGRADEs implementering	19
3.1	Projektets organisering	19
3.2	Udfordringer med at rekruttere projektpartnere	21
3.3	Kernen i UPGRADE – et helhedsorienteret blik på de unge	21
3.3.1	UPGRADEs konceptbeskrivelse	24
3.4	Metoder til sikring af videndeling på tværs af kredse	24
3.4.1	Udfordringer med at overlevering af konceptet	25
3.5	Samarbejdet mellem projektpartnerne i kredsene	26
3.6	Opsamling	27
4	Implementeringen i to kredse	29
4.1	Visitationen til UPGRADE-forløbene	29
4.2	Undervisning i dansk og matematik	31
4.2.1	Innovativ dansklærer på Vestegnen	32
4.2.2	Relationsdannelsen i centrum	34
4.2.3	Faren for en overansvarliggørelse af lærerne	34
4.2.4	Fællesskaber og relationer kursisterne imellem	35
4.3	Undervisning i personlig kompetenceudvikling	36
4.3.1	Kursister skeptiske over for PKU-undervisning	37
4.3.2	Anvendelsen af logbøger	38
4.4	Metoder til at vejlede og afklare de unge	39
4.4.1	UU's rolle	39
4.4.2	Brobygningsforløb	40
4.5	Metoder til at sikre de unges fremmøde og brugen af mentorer	41
4.6	Det unikke ved UPGRADE-forløbene i praksis	42
4.7	Oplevet udbytte for de unge	43
4.8	Videreførelsen af erfaringer fra UPGRADE	44

4.9	Opsamling.....	44
5	Resultater for de unge	47
5.1	Kursisternes fremmøde og gennemførsel	47
5.1.1	Kursisternes fremmøde	47
5.1.2	Kursisternes frafald og gennemførsel.....	48
5.2	Kursisternes udvikling i matematik og dansk.....	52
5.2.1	Klar progression i matematik, mindre i dansk	53
5.2.2	Progressionen er størst i Nordsjælland og på Vestegnen.....	53
5.2.3	Progressionen varierer på periode i alle tre kredse	54
5.2.4	Pæne eksamensresultater for kursister på Vestegnen	58
5.3	Kursisternes udvikling i personlige kompetencer	59
5.3.1	Kursisterne oplever at rykke sig på fem ud af syv personlige kompetencer.....	60
5.3.2	Kursisterne vurderer deres udvikling en anelse mest positivt i Nordsjælland	61
5.4	Kursisternes overgange til erhvervsuddannelse	61
5.4.1	Lidt under en tredjedel af UPGRADE-kursisterne starter på en EUD efter tre måneder	62
5.4.2	Stor variation i overgange til EUD set i forhold til kredse og perioder ...	64
5.5	Opsamling.....	66
6	Konklusion	68
6.1	Udfordringer med at udbrede projektet	68
6.2	Forskellige implementeringer af UPGRADE	68
6.3	Resultater	69
6.4	Opmærksomhedspunkter og fremtidige perspektiver	70
6.4.1	Videreførelsen af UPGRADE.....	70
6.4.2	Den fortsatte indsats for unge, som ikke går den lige vej igennem uddannelsessystemet	73
	Litteratur	75
Bilag 1	PKU-spørgeskema	77
Bilag 2	Uddybende beskrivelse af casestudie	79

1 Sammenfatning

I denne rapport formidles resultaterne af KORAs evaluering af Region Hovedstadens afsluttede udviklingsprojekt UPGRADE. Projektet er igangsat af Region Hovedstaden og består af intensive opkvalificeringsforløb af henholdsvis 7 og 14 ugers varighed i dansk og matematik målrettet unge i alderen 18-30 år, som er visiteret ud fra deres behov for en fokuseret indsats, der både adresserer faglige og personlige udfordringer, og som kan bringe dem i gang med en erhvervsuddannelse.

Formålet med UPGRADE er at give de unge det faglige løft i dansk og matematik, som sikrer dem adgang til en erhvervsuddannelse. Endvidere har projektet til formål at gøre de unge uddannelsesparate ved at udvikle en række personlige karaktertræk, som vurderes at have indflydelse på de unges mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Region Hovedstaden har bevilget 9 mio. kr.¹ i udviklingsmidler til projektet, som desuden er finansieret af projektpartnere. Projektet er organiseret med brug af lokale kredssamarbejder. I hver kreds er der nedsat en udviklingsgruppe bestående af repræsentanter fra VUC, det lokale jobcenter og Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU). Der er ved projektets afslutning nedsat tre kredse, Kreds Nordsjælland, Kreds Vestegnen og Kreds Lyngby, som tilsammen har gennemført 13 forløb for 260 unge i perioden fra medio 2014 til ultimo 2016.

Det overordnede indhold i UPGRADE-forløbene er defineret ved følgende tre elementer:

1. Undervisning i dansk og matematik på G-niveau:

- Individuelt tilrettelagt
- Anvendelsesorienteret
- Brancherettet efter afklaring af eud-valg.

2. Systematisk personlig kompetenceudvikling:

- Karaktertrækundervisning, coaching, ugentlig logbogsstatus.

3. Afklaring af videre uddannelse:

- Brobygningselementer, besøg på erhvervsskoler.

Hver kreds har på baggrund af de overordnede rammer for UPGRADE-projektet planlagt de konkrete UPGRADE-forløb, herunder arbejdsdelingen imellem parterne og undervisningsplanen for deltagerne. Projektledelsen for UPGRADE har været placeret hos Københavns VUC (KVUC), som bl.a. har været ansvarlige for økonomien i projektet, for at udarbejde konceptbeskrivelser og for at afholde seminarer, som har sikret kompetenceudvikling og videndeling på tværs af de centrale aktører i kredsene.

1.1 Evalueringsens formål

KORA har fulgt UPGRADE-projektet siden dets tilblivelse, og evalueringen er tilrettelagt som en følgeevaluering med en baseline-, midtvejs- og slutmåling af undervisningsforløbenes effekter og resultater.

1 I forbindelse med slutregnskabet, som gøres op i maj 2017, forventes projektets forbrug af udviklingsmidler opgjort til ca. 7 mio. kr. Budgettet skal tages med forbehold, eftersom det er under udarbejdelse. Projektpartneres skønnes at have bidraget med 3,6 mio. kr.

I denne rapport præsenteres de samlede resultater af KORAs evaluering af UPGRADE. Evalueringen har til formål at afdække implementeringen af projektet, dels på et overordnet niveau og dels på kreds niveau. Herigennem rettes fokus på de faktorer, som har haft betydning for implementeringen af UPGRADE-projektet, både når der ses på hele projektet og den lokale udmøntning i kredsene. Endvidere har evalueringen til formål at afdække resultaterne af UPGRADE set i forhold til de unge med henblik på en vurdering af, i hvilket omfang projektet lykkes i forhold til at bringe de unge tættere på målet om en erhvervsuddannelse. Der ses i denne forbindelse på kursisterne fremmøde, faglige og personlige progression samt overgange til erhvervsuddannelserne.

Formålet med evalueringen er at give input til den videre udvikling af UPGRADE-konceptet. Endelig vil evalueringen – i det omfang, det er muligt – bidrage til den eksisterende viden om, hvad der skal til for at gøre unge med særlige udfordringer i stand til at gennemføre en uddannelse.

Evalueringen er baseret på et mixed method-design med inddragelse af såvel kvalitative som kvantitative data. Evalueringen af projektets implementering er fortrinsvis baseret på UPGRADEs skriftlige materiale, interview med projektledere, kreditskoordinatorer, kursister, vejledere og undervisere samt observationer af UPGRADE-forløb i to kredse i foråret 2015 og foråret 2016. KORA har prioriteret at gå i dybden med kreds Nordsjælland og kreds Vestegnen, som begge har været med i UPGRADE-projektet fra starten, i modsætning til Lyngby, der havde sit første UPGRADE-forløb i efteråret 2015. Endvidere afspejler kreds Nordsjælland og kreds Vestegnen variationen i UPGRADE-forløbene, idet forløbene her af henholdsvis 7 og 14 ugers varighed.

Evalueringen af projektets resultater er derimod fortrinsvis baseret på kvantitative data indsamlet i kredsene, herunder fremmødeprotokoller, prøveresultater i dansk og matematik, samt kursisternes besvarelser af spørgeskemaer med fokus på deres personlige kompetenceudvikling (PKU-skemaer – se bilag 1). Endvidere er evalueringen baseret på registerdata til afdækning af kursisternes overgange til erhvervsuddannelserne.

1.2 UPGRADEs implementering

Det oprindelige mål for UPGRADE-projektet var at gennemføre 35-40 forløb og 700 visitations-samtaler med unge i målgruppen. Der er ved evalueringen gennemført 13 forløb med 260 unge, hvilket er langt fra at opfylde det oprindelige mål for projektet. UPGRADEs projektejer på KVUC forklarer, at det tog lang tid at få projektet i gang, herunder at rekruttere projektpartnere til kredse, som var interesseret i at indgå i projektet.

Udfordringerne med at udbrede UPGRADE kan umiddelbart ses som et paradoks, idet projektet kom lige midt i en erhvervsuddannelsesreform, hvilket har givet projektet en høj grad af aktualitet i forhold til at opkvalificere de unge, som efter reformen ikke er sikret adgang til erhvervsuddannelserne. KORAs evaluering peger imidlertid på, at reformen på nogen områder har udgjort en barriere for implementeringen af projektet. UPGRADE har således i forhold til mål og målgruppe overlappet med en række øvrige initiativer igangsat af bl.a. regionens kommuner og uddannelsesinstitutioner i lyset af reformen. Ligeledes har de forandringsprocesser, som reformen har medført på ikke mindst erhvervsskolerne, trukket ressourcer væk fra udviklingsprojekter som UPGRADE.

1.2.1 Forskel på kredsenes implementeringer af UPGRADE

KORAs komparative casestudie af UPGRADE-forløbene i Nordsjælland og på Vestegnen peger helt overordnet på, at der er tale om to meget forskellige implementeringer af UPGRADE. På nær pilotforløbet, som var på 7 uger, har forløbene på VUC Vestegnen haft en varighed af 14 uger. Forløbene har været tilrettelagt som et ordinært avu-forløb og blevet afsluttet med de fulde avu-prøver i dansk og matematik. Idet 14-ugers-forløbene er en del af det ordinære uddannelsessystem, har de udløst SU til kursisterne, og VUC har indhentet statstaxameter.

HF & VUC Nordsjælland har i alt gennemført 5 forløb og haft 90 kursister igennem siden det første pilotforløb i november 2014. Forløbet på VUC Nordsjælland har her haft en varighed på 7 uger og har bestået af avu-fagelementer, som blev afsluttet med en FVU-prøve (FVU-Forberede Voksenundervisning). I modsætning til på Vestegnen er de unge her en del af beskæftigelsessystemet og modtager uddannelseshjælp.

UPGRADE-forløbene i begge kredse adskiller sig fra fx ordinære avu-hold ved, at der er tale om mindre hold med flere lærerressourcer pr. kursist, en fast klassestruktur, stor vægt på relationsdannelsen imellem lærere og kursister, en opmærksomhed på at gøre de unge uddannelsesparate og bl.a. igennem brobygningsforløb på erhvervsskoler at målrette forløbene mod erhvervsuddannelserne. Endvidere er der i begge kredse afholdt regelmæssige kredsmøder med repræsentation af de forskellige projektpartnere, hvilket har bidraget til et tæt og løbende samarbejde mellem UU, kommunernes jobcentre og uddannelsesinstitutionerne omkring kursisterne.

Casestudiet i 2016 peger på, at faglærerne i de to kredse anvender meget forskellige pædagogiske tilgange. Underviserne på Vestegnen lægger stor vægt på fællesskabet med bordgrupper, højtlesning, klasseundervisning osv., mens underviserne i Nordsjælland i højere grad lægger deres undervisning an på det enkelte individ med vægt på differentiering og individuelle øvelser med reference til værkstedsundervisning frem for klasserumsundervisning.

Forårsforløbene på Vestegnen og i Nordsjælland adskiller sig desuden fra hinanden i deres tilgange til personlig kompetenceudvikling, UU's rolle, anvendelsen af mentorer og samarbejdet med erhvervsskoler.

På Vestegnen har UU igennem alle fem forløb med inspiration fra konceptbeskrivelsen bag UPGRADE gennemført undervisning i personlige kompetenceudvikling. UU har været meget synlig i forhold til kursisterne, og vejledningen er blevet gennemført som en blanding af klasseundervisning og individuel vejledning. Der har ikke været mentorer tilknyttet UPGRADE-forløbene, og brobygningsforløbene på erhvervsskoler er blevet planlagt ad hoc, idet det ikke har været muligt at få en erhvervsskole med i kredssamarbejdet på Vestegnen.

I Nordsjælland var der i starten af forløbene undervisning i personlig kompetenceudvikling, som blev gennemført af en ekstern aktør. På grund af negative tilbagemeldinger fra kursisterne er der i Nordsjælland på de sidste forløb ikke gennemført undervisning i personlig kompetenceudvikling på samme vis som på Vestegnen. Kursisterne har i stedet bl.a. deltaget i mindfulness-kurser, ekskursioner og eksamenstræning. UU har i Nordsjælland afholdt 2-3 individuelle vejledningssamtaler med hver af kursisterne. Der har endvidere været faste mentorer tilknyttet forløbene. Faglærere og mentorer har haft et tæt samarbejde og dialog om kursisterne bl.a. i forhold til fremmøde. Endelig har der været et tæt samarbejde med Erhvervsskolen Nordsjælland, som har været en del af kredssamarbejdet, og hvor der har været sammenhængende brobygningsforløb af fire dages varighed.

1.3 Resultater for de unge

I de følgende afsnit gennemgår vi evalueringens resultater i forhold til de unge. Først præsenteres på baggrund af KORAs kvalitative casestudier og PKU-skemaer (bilag 1) de oplevede resultater i forhold til de unges personlige og faglige progression samt afklaring af et fremtidigt uddannelsesvalg. Dernæst gennemgår vi evalueringens kvantitative fund i forhold til kursisternes frafald og gennemførsel, faglig og personlig progression samt overgange til erhvervsuddannelserne.

1.3.1 Oplevede resultater for de unge

Af KORAs casestudier fremgår det, at flere af de interviewede kursister i både Nordsjælland og på Vestegnen oplever, at UPGRADE har hjulpet dem til at rykke sig fagligt, og at de faglige test i dansk og matematik, som kursisterne gennemfører tre gange i forløbet, har spillet en afgørende rolle i forhold til at synliggøre progressionen for de unge.

Det er på baggrund af interviewene med de unge svært at vurdere, i hvor høj grad forløbene opleves at bidrage til kursisternes personlige kompetenceudvikling. Flere af de unge peger på, at UPGRADE har givet dem et selvtillidsboost og mod til at stille spørgsmål i timerne. Generelt udtrykker flere af de unge imidlertid en modstand i forhold til målet om, at de skal udvikle sig personligt, hvilket bl.a. udmønter sig i en skepsis over for undervisningen i personlig kompetenceudvikling. Som et led i UPGRADE-forløbene har kursisterne tre gange i forløbet skulle besvare et PKU-skema, hvor de vurderer sig selv på en skala fra 1 til 10 på en række udsagn vedrørende deres personlige kompetencer. Kursisternes vurderinger af sig selv udvikler sig signifikant i en positiv retning på fem ud af de i alt 20 udsagn i PKU-skemaet. De fem udsagn er: *Jeg bliver ved, selv når jeg møder modgang, Jeg gennemfører også opgaver, som ikke interesserer mig, Jeg kan give og modtage konstruktiv feedback, Jeg stiller uddybende spørgsmål, hvis der er noget, jeg ikke forstår, og Jeg tror på mig selv og mine evner.*

Mens nogle af kursisterne lader til at vide, hvad de vil efter forløbet og er motiveret af målet om 02 for at sikre sig adgang til drømmeuddannelsen, virker andre kursister virker mere famlende i forhold til deres mål med forløbet. Det var særligt på Vestegnen tydeligt at fornemme, at UU-vejlederne havde gjort en aktiv indsats for at hjælpe så mange af disse unge med at sætte et mål og forfølge det. Det var sværere at fornemme, hvorvidt dette mål for alvor var blevet internaliseret i de unge, eller om det var sat for at tilfredsstille omverdenen. Dette rejser spørgsmålet om, hvorvidt 7 til 14 uger er nok til at afklare de unge, som mest har brug for det, og give dem et mål, som de tror på og er motiveret for at forfølge.

I både Nordsjælland og på Vestegnen udtrykker lærere og vejledere en stor sikkerhed omkring, at de med UPGRADE-forløbene rykker de unge i en positiv retning. Den positive stemning omkring UPGRADE-forløbene gør sig desuden gældende i Lyngby, hvor det ligesom på Vestegnen bekræftes, at forløbene vil blive videreført i en ny form efter projektperioden. Det er endnu ikke afklaret, hvorvidt forløbene vil fortsætte i Nordsjælland.

1.3.2 Et acceptabelt frafald, som mest sker i starten af forløbene

Evalueringen viser, at der på trods af udfordringer med at sikre et højt dagligt fremmøde i alle tre kredse er et acceptabelt frafald på mellem 16-19 %, som mest sker i starten af forløbene. UPGRADE-forløbenes gennemførselsprocenter beregnes dels på baggrund af fremmøderegistreringer, dels på baggrund af de unges deltagelse ved den sidste test i henholdsvis dansk og matematik. Beregnet ud fra kursisternes fremmøde ligger kursisternes gennemsnitlige gennemførselsprocent på 82,5 %. Beregnet ud fra de unges deltagelse i test lander gennemførslen

på 71 %. Disse gennemførselsprocenter anses for acceptable set i forhold til målgruppen, der beskrives som mere udfordret end ordinære avu-kursister.

Fremmødet for de kursister, som gennemfører forløbene, ligger relativt stabilt og højt henover forløbene, mens fremmødet for de kursister, som falder fra, dykker markant allerede i kursets første halvdel. Dette kan tyde på, at en del af de kursister, som falder fra, meget hurtigt finder ud af, at forløbet ikke er noget for dem, hvilket peger i retning af, at disse unge er blevet fejlvisiteret og ikke matcher tilbuddet. Endvidere skyldes det ifølge projektpartnerne, at VUC'erne er hurtige til at handle på de unge, som ikke matcher forløbene, således at disse ikke optager pladserne for unge, som forløbene ville være mere relevante for.

På trods af forløbenes forskellige varighed er der ikke nævneværdig forskel på kredsens resultater i forhold til fremmøde og frafald.

1.3.3 Klar progression i matematik, mindre i dansk

I forhold til kursisternes faglige progression viser evalueringen, at der både i matematik og dansk sker en progression, som er statistisk signifikant på et 5 procent-niveau. Dette betyder, at UPGRADE-forløbene med al sandsynlighed medfører en positiv udvikling i forhold til kursisternes dansk- og matematikkompetencer. Progressionen er størst i matematik, hvor kursisternes gennemsnitlige udgangsniveau også er lavere. Evalueringen viser, at progressionen ved UPGRADE-deltagelse fra start til slut for en vilkårlig kursist afhænger af kursistens faglige kundskaber i udgangspunkt. Når der ses på resultaterne opdelt på kreds, fremgår det, at der er stor forskel på kredsene. Forskellene er størst i matematik, hvor kursisterne på Vestegnen har langt den største progression. Progressionen i Lyngby ligger både i dansk og særligt i matematik betydeligt under progressionen i de to øvrige kredse.

Eksamensresultater i avu-prøver på Vestegnen for efterårsforløbet 2015, forårsforløbet 2016 og efterårsforløbet 2016 viser, at testresultaterne særligt i matematik også afspejler sig til eksamen. I matematik ses på tværs af de tre forløb et gennemsnit på 4,3, mens gennemsnittene i dansk er 4,2 for den skriftlige eksamen og 4,4 for den mundtlige. I begge fag ligger de gennemsnitlige karakterer, således noget over det 02, som kursisterne har behov for at bestå og få adgang til en erhvervsuddannelse.

1.3.4 Cirka en tredjedel fortsætter på en erhvervsuddannelse

29 % af i alt 196 UPGRADE-kursister fra de tre kredse havde påbegyndt en erhvervsuddannelse senest tre måneder efter UPGRADE-forløbet, og 32 % havde påbegyndt en erhvervsuddannelse inden for seks måneder. Evalueringen viser, at der er stor variation i overgangene til EUD set i forhold til kredse og perioder. Variationen er størst i Nordsjælland og i Lyngby. Nordsjælland har de bedste resultater i forhold til overgange, idet 44 % i gennemsnit her går i gang med en erhvervsuddannelse inden for et halvt år, mod 30 % på Vestegnen og 19 % i Lyngby.

UPGRADEs samlede resultater i forhold til overgange ligger noget under de 75 %, som ifølge Region Hovedstadens oprindelige projektbeskrivelse for UPGRADE skulle opnå adgang til erhvervsuddannelserne. Omvendt er det en signifikant større andel sammenlignet med kontrolgruppen af avu-kursister, hvor 17 % er optaget på en erhvervsuddannelse efter tre måneder.

Det er umiddelbart positivt for vurderingen af UPGRADE, at kursisterne her klarer sig bedre i forhold til overgange til EUD sammenlignet med kontrolgruppen af avu-kursister. Der er imidlertid flere forhold, som skal tages med i betragtning i forhold til en direkte sammenligning imellem UPGRADE-kursister og kontrolgruppen af avu-kursister. For det første kan det ikke garanteres, at den stikprøve af avu-kursister, som udgør kontrolgruppen, er repræsentativ for

alle avu-kursister på VUC'erne i de tre kredse. For det andet er det vigtigt at huske på, at UPGRADE-kursisterne i modsætning til kursisterne på de ordinære avu-hold har været igennem en screeningsproces, hvor de bl.a. er visiteret ud fra, at de er interesserede i at gennemføre en erhvervsuddannelse. Overgangen til EUD er således et klart og defineret mål for UPGRADE-kursisterne i modsætning til på avu, hvor kursisterne kan have flere mål, herunder hf.

Om en overgangsfrekvens på cirka en tredjedel til EUD er et tilfredsstillende resultat eller ej, har også at gøre med, hvad der sker med de UPGRADE-kursister, som ikke kommer i gang med en erhvervsuddannelse inden for seks måneder. Vi kan på baggrund af kursisterne fra de første UPGRADE-hold se, at de fortsat ikke er kommet i gang med en EUD inden for et år eller halvandet. Overgangen til EUD sker altså hovedsageligt inden for de første tre måneder. I kredsene fortæller faglærere, vejledere og kredskoordinatorer, at nogle af de unge fortsætter i 10. klasse på VUC og på den måde bliver i uddannelsessystemet.

1.4 Opmærksomhedspunkter og fremtidige perspektiver

KORAs evaluering retter fokus på en række opmærksomhedspunkter og fremtidige perspektiver udledt af evalueringen. Disse relaterer sig dels til videreførelsen af UPGRADE, dels bredt til øvrige læringsforløb og indsatser målrettet gruppen af unge, som ikke går den lige vej gennem uddannelsessystemet.

I forhold til videreførelsen og udbredelsen af konceptet bag UPGRADE giver evalueringen anledning til en række overvejelser angående projektorganisationen, varigheden af forløb, visitationen, brobygningsforløbene på erhvervsskoler, undervisningen i personlig kompetenceudvikling og overleveringen af konceptet til nye fagpersoner, som træder ind i projektet.

I forhold til den fortsatte indsats for unge, som ikke går den lige vej gennem uddannelsessystemet, understreger evalueringen af UPGRADE ikke mindst vigtigheden af målgruppens behov for et trygt læringsmiljø og undervisere, som møder de unge med tillid, åbenhed og stor tålmodighed. Evalueringen af UPGRADE-forløbene viser endvidere, at et trygt læringsmiljø godt kan gå hånd i hånd med målinger og test, men det anbefales, at testresultater bliver fulgt op af en personlig feedback til den enkelte unge.

KORAs evaluering peger derudover på, at en individuelt tilrettelagt undervisning med fordel kan kombineres med klasserumsundervisning og et fokus på det sociale fællesskab i klassen med bl.a. bordgrupper, gruppearbejde og sidemandsoplæring. Fokusset på det sociale fællesskab imellem kursisterne vurderes således at fremme trivslen blandt de unge og bidrage til et trygt læringsmiljø.

Endelig vurderer KORA, at UPGRADE-forløbene viser vigtigheden af at skabe nogle sammenhængende forløb for de unge, der tager udgangspunkt i den enkelte unges behov, hvilket et vellykket samarbejde imellem de aktører, som har med de unge at gøre, anses at bidrage til.

2 Indledning

I denne indledning gives en introduktion til UPGRADE-projektets baggrund og formål. Endvidere præsenteres KORAs evaluering, herunder evalueringens design, formål og datagrundlag. Endelig formidles rapportens struktur.

2.1 UPGRADEs baggrund og formål

I 2013 viste en undersøgelse, at cirka 30.000 unge i Region Hovedstaden hverken var i uddannelse eller job og ikke havde gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse. Det svarede til 8 % af hovedstadsregionens unge i alderen 15-30 år (Pless, Katznelson & Epinion 2013). Flere af disse unge havde heller ikke gennemført eller bestået grundskolens afgangsprøve. Idet der samtidig var en forventning om, at flere virksomheder i Region Hovedstaden ville komme til at mangle faglærte, ønskede Region Hovedstaden at skabe rammerne for, at unge med svage dansk- og matematikundskaber kunne få lettere ved at komme i gang med og gennemføre en erhvervsuddannelse. På baggrund heraf valgte Region Hovedstaden at igangsætte et treårigt projekt, der skulle løfte de unges faglige kernekompetencer. Ifølge Region Hovedstaden selv var baggrunden for projektet tosidet, idet Region Hovedstaden både ville igangsætte en indsats til gavn for den store gruppe af udsatte unge i Region Hovedstaden og samtidig understøtte virksomhedernes behov for faglærte. På den måde var der dels et socialt ungeperspektiv og et virksomhedsrettet element i baggrunden for projektet. Projektet fik senere navnet "UPGRADE" og har forløbet på tre VUC'er i Region Hovedstaden i perioden fra medio 2014 til ultimo 2016. UPGRADE er blevet til sideløbende med erhvervsuddannelsesreformen og indførelsen af karakterkravet om minimum 02 i dansk og matematik, som blev implementeret med reformen i august 2015. Region Hovedstaden har bevilget cirka 9 mio. kroner i udviklingsmidler til projektet, som desuden er finansieret af projektpartnere². Projektet er organiseret med brug af lokale kredssamarbejder. I hver kreds er der nedsat en udviklingsgruppe bestående af repræsentanter fra VUC, det lokale jobcenter og Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU). Der er ved projektet afslutning nedsat tre kredse; Kreds Nordsjælland, Kreds Vestegnen og Kreds Lyngby.

Målgruppen for UPGRADE er unge mellem 18 og 30 år, der er interesseret i at gennemføre en erhvervsuddannelse, men som ikke opfylder adgangskravene. Desuden skal de være motiveret for et intensivt uddannelsesforløb og have behov for en fokuseret indsats, der både adresserer faglige og personlige udfordringer, og som knytter sig til de unges modenhed og uddannelsesparathed. Det overordnede indhold i UPGRADE-forløbene er defineret ved følgende tre elementer:

1. Undervisning i dansk og matematik på G-niveau:

- Individuelt tilrettelagt
- Anvendelsesorienteret
- Brancherettet efter afklaring af valg af erhvervsuddannelse.

2. Systematisk personlig kompetenceudvikling:

- Karaktertrækundervisning
- Coaching
- Ugentlig logbogsstatus.

2 I forbindelse med slutregnskabet, som gøres op i maj 2017, forventes projektets forbrug af udviklingsmidler opgjort til ca. 7 mio. kr. Budgettet skal tages med forbehold, eftersom det er under udarbejdelse. Projektpartnerne skønnes at have bidraget med 3,6 mio. kr.

3. Afklaring af videre uddannelse:

- Brobygningselementer
- Besøg på erhvervsskoler.

Formålet med UPGRADE er at give de unge det faglige løft i dansk og matematik, som sikrer dem adgang til en erhvervsuddannelse. Endvidere har projektet til formål at gøre de unge uddannelsesparate ved at udvikle en række personlige karaktertræk, som vurderes at have indflydelse på de unges mulighed for at gennemføre en uddannelse.

I erkendelsen af, at de unge, som er i målgruppen for UPGRADE, ofte ikke har befundet sig godt i skolen hidtil og derfor kan have svært ved at overskue endnu et fuldt skoleår eller semester, er UPGRADE tilrettelagt som et intensivt fagligt opkvalificeringsforløb af henholdsvis 7 og 14 ugers varighed.

I Regionens oprindelige projektbeskrivelse for projektet er opstillet en række klare succeskriterier for UPGRADE-deltagerne:

- 1. Der skal gennemføres 35-40 forløb og 700 visitationssamtaler med unge**
- 2. Deltagernes faglige kompetencer i dansk og matematik skal løftes**
 - 75 % af deltagerne består den nationalt stillede prøve og opnår adgang til erhvervsuddannelserne.
- 3. Deltagernes personlige forudsætninger for at gennemføre en uddannelse skal styrkes**
 - 75 % af deltagerne er afklarede i forhold til næste skridt mod uddannelse og arbejdsliv
 - 80 % af deltagerne vurderer selv, at de fagligt har evnerne til at gennemføre en uddannelse
 - 50 % af deltagerne vurderer selv, at de kan genkende og handle på problemfyldte situationer.
- 4. Deltagerne fortsætter på en ungdomsuddannelse**
 - 75 % af deltagerne skal fortsætte på en ungdomsuddannelse/erhvervsuddannelse efter forløbet.
- 5. Deltagerne skal fastholdes i uddannelsessystemet**
 - 60% af deltagerne er fortsat indskrevet efter to år.
- 6. Der etableres nye og effektive arbejdsgange på tværs af de deltagende projektparter.**

KORA følger i forbindelse med evalueringen af UPGRADE i videst muligt omfang op på ovenstående nedskrevne mål for projektet. Vi har således data på antallet af gennemførte forløb og kursister, som har været igennem forløbene. Endvidere har vi data på kursisternes faglige og personlige progression samt overgange til erhvervsuddannelserne. Endelig belyser evalueringen via interview med de involverede projektpartnere, i hvilken grad projektet har bidraget til et styrket samarbejde mellem disse i de enkelte kredse.

Idet evalueringens datagrundlag ikke inkluderer surveys blandt deltagerne, er det ikke muligt at belyse de konkrete mål under punkt 3. Desuden gør tidsrammen for evalueringen det ikke muligt at afdække, hvor mange af de UPGRADE-kursister, som kommer i gang med en erhvervsuddannelse, der fortsat er indskrevet på uddannelsen efter to år.

2.2 Evalueringen af UPGRADE

KORA har fulgt UPGRADE-projektet siden dets tilblivelse, og evalueringen er tilrettelagt som en følgeevaluering med en baseline-, midtvejs- og slutmåling af undervisningsforløbenes effekter og resultater. KORA har sikret en løbende feedback til projektet i forhold til evalueringens resultater med henblik på at bidrage til kvalificeringen af projektet.

Evalueringen undersøger overordnet set, hvordan UPGRADE-projektet er blevet implementeret dels på projektniveau, dels i kredsene, og hvilke resultater, som projektet har bevirket i forhold til de unge med udgangspunkt i de opstillede mål for projektet.

Evalueringen har endvidere fokus på at afdække, hvilke forhold der ligger til grund for projektets implementering og resultater, herunder hvilke elementer i projektet, som evt. vil være værd at videreføre i forbindelse med fremtidige undervisningsforløb og indsatser målrettet gruppen af unge, som ikke går den direkte vej gennem uddannelsessystemet.

De konkrete evalueringsspørgsmål knytter sig til følgende tre delanalyser:

1. Implementeringen af UPGRADE på projektniveau

- a. *Hvordan har projektet været organiseret?*
- b. *Hvordan er projektets indhold blevet defineret og forsøgt udbredt til kredsene?*
- c. *Hvilke faktorer har haft betydning for projektets udbredelse og implementering på projektniveau?*
- d. *Hvordan oplever kredscoordinatorerne udbyttet af seminarer og videndeling?*

2. Implementeringen af UPGRADE i to kredse

- a. *I hvor høj læner undervisningsforløbene sig i praksis op ad den oprindelige konceptbeskrivelse for UPGRADE? Hvordan er kerneelementerne i UPGRADE grebet an i kredse?*
- b. *På hvilke områder ligner og adskiller UPGRADE-forløbene sig fra hinanden i kredse?*
- c. *Hvordan adskiller UPGRADE-forløbene i praksis sig fra ordinære undervisningsforløb?*
- d. *Hvordan oplever de unge, undervisere og vejledere udbyttet af forløbene for de unge?*
- e. *Hvordan oplever projektpartnerne udbyttet af forløbene i forhold til deres samarbejde omkring de unge?*
- f. *Hvilke planer har kredse for en videreførelse af UPGRADE-forløbene?*

3. Resultater for de unge

- a. *Hvordan er de unges fremmøde?*
- b. *Hvor stor en andel af de unge falder fra/gennemfører forløbene?*
- c. *Hvordan er de unges progression i dansk og matematik?*
- d. *Oplever de unge, at de rykker sig i forhold til deres personlige kompetencer?*
- e. *Hvor stor en andel af de unge går i gang med en erhvervsuddannelse tre og seks måneder efter at have afsluttet et UPGRADE-forløb*

2.2.1.1 Datagrundlag for evalueringen af UPGRADEs implementering

KORAs evaluering af UPGRADEs implementering på projektniveau og i kredse er baseret på skriftligt materiale, interview med projektledere og et komparativt casestudie af 7-ugers forløbet i Kreds Nordsjælland og 14-ugers-forløbet i Kreds Vestegnen. Studiet bygger på observationer og interview med kursister, lærere, UU-vejledere og kredscoordinatorer i de to kredse på forløb gennemført i foråret 2015 og foråret 2016. Endvidere er der gennemført interview med kredscoordinatoren i Lyngby med henblik på at give viden om implementeringen og erfaringerne med UPGRADE i denne kreds.

Skriftligt materiale

Det skriftlige materiale i evalueringen omfatter:

- Region Hovedstadens projektbeskrivelse for det overordnede projekt (KVUC 2014)
- Den oprindelige konceptbeskrivelsen for UPGRADE (Implement, KVUC & Region Hovedstaden 2015)
- KVUC's udkast til en revideret konceptbeskrivelse i evalueringen.

Interview med UPGRADEs projektledere

Der er gennemført interview med følgende projektledere for UPGRADE:

- Projektejer på KVUC, Vicerector på KVUC Anita Lindquist Henriksen
- Daglig projektleder på KVUC, Jeppe Lorenzen
- Tidligere projektleder for UPGRADE i Region Hovedstaden, Kirsten Jespersen
- Nuværende kontaktperson for UPGRADE i Region Hovedstaden, Specialkonsulent Dorte Magnussen.

Ovenstående interview er på nær interviewet med Dorte Magnussen, den nuværende kontaktperson i Region Hovedstaden, gennemført som personlige interview. KVUC's projektejer og daglige projektleder blev interviewet sammen med henblik på at gøre brug af gruppeinterviewets dynamiske virkninger i forhold til at fremme refleksioner omkring den læring, der er kommet ud af projektet.

Interviewene har haft fokus på at afdække følgende centrale temaer:

- Projektledernes roller og funktion i UPGRADE-projektet
- UPGRADE-projektet og design og udvikling, herunder tanker og idéer bag projektet dets metoder og organisatoriske setup
- Implementeringen af UPGRADE-projektet, herunder projektets udbredelse og implementering i de tre kredse
- Udbyttet af UPGRADE-projektet i relation til de unge og de involverede projektpartenere.

Et komparativt casestudie af UPGRADE-forløb i to kredse

Casestudiet er baseret på besøg af én til to dages varighed på UPGRADE-forløb i Kreds Nordsjælland og Kreds Vestegnen i foråret 2015 og foråret 2016, hvor der er gennemført observationer og interview med lærere, vejledere og kursister. På denne vis er det for hver af de to kredse muligt at beskrive udviklingen over tid. Casestudiet centrerer sig om UPGRADE-forløbene i Nordsjælland og Vestegnen, idet begge kredse har været en del af projektet fra dets begyndelse i efteråret 2014. Lyngby er først kommet ind i projektet senere og havde sit første forløb i efteråret 2015, altså efter de første casebesøg i foråret 2015.

Formålet med casestudiet er at undersøge den lokale udmøntning af UPGRADE-konceptet på uddannelsesinstitutionerne med henblik på at opnå viden om, i hvor høj grad konceptet bag UPGRADE bliver fulgt, og hvordan de forskellige elementer i konceptet fungerer i praksis. Med inddragelsen af de to forskellige kredse i casestudiet opnås en komparativ optik, der sikrer blik for styrker og eventuelle svagheder i de enkelte kredse i forhold til at fungere som løftestang for de unges faglige niveau og motivation for samt brobygning til erhvervsuddannelse.

Som nævnt er casestudiet baseret på observationer og interview. Formålet med observationerne har været at indfange sociale mønstre, regler og praksisser på undervisningsforløbene. Der er udarbejdet en observationsguide med fokus på bl.a. at afdække stemningen blandt de unge på holdene, undervisernes pædagogiske tilgange og deres relationer til de unge. Der er skrevet observationsnoter ned i løbet af dagene. Information fra observationerne inddrages

som baggrundsviden i analyserne. Observationsnoterne er væsentlige for fastholdelsen af konkrete erfaringer fra livet i felten.

Der er i forbindelse med casebesøgene gennemført fokusgruppeinterview med kursister. Formålet med interviewene har været at afdække deres oplevelser med og udbytte af UPGRADE-forløbet. Der er ved hvert besøg foretaget to fokusgruppeinterview med de unge. På Vestegnen blev alle unge på forårsforløbet 2016 interviewet. Kursisterne blev efter aftale med UU-vejlederne interviewet i deres bordgrupper, som hver består af 7-10 personer. I Nordsjælland ønskede dansklæreren at beskytte en række af de unge, som han vurderede var for skrøbelige til at deltage i fokusgruppeinterviewet. Her blev i alt 8 unge interviewet, fordelt på to grupper. De unge blev udvalgt af dansklæreren og er derfor ikke nødvendigvis repræsentative for de unge på forløbet.

Der er i forbindelse med casestudiet endvidere gennemført interview med undervisere, vejledere og kredskoordinatorer i kredsene. Formålet med interviewene har været at afdække deres oplevelser af og kendskab til UPGRADE-projektet. Som det fremgår af tabellen er der gennemført interview med kredskoordinatoren i Lyngby på trods af, at Lyngby ikke er en del af det komparative casestudie. Interviewet anvendes til at perspektivere implementeringen af UPGRADE-forløbene i Nordsjælland og Vestegnen til Lyngby i det omfang, det giver mening på baggrund af det sparsomme empiriske grundlag fra Lyngby.

Tabel 2.1 Interviewede fagpersoner i kredsene

Kreds Nordsjælland	Kreds Vestegnen	Kreds Lyngby
Matematiklærer	Matematiklærer	Kredskoordinator
Dansklærer	Dansklærer (teamkoordinator)	
Én UU-vejleder	To UU-vejledere	
Kredskoordinator		

En nærmere beskrivelse af KORAs casestudie i 2015 er præsenteret i KORAs følgeforskningsprojekt om UPGRADE (Olesen, Slottved 2015). Den metodiske tilgang til casestudiet uddybes i bilag 2, hvor de centrale temaer for observationer, fokusgruppeinterview med kursister og interview endvidere indgår.

2.2.1.2 Datagrundlag for evalueringen af resultater

Evalueringen af projektets resultater er baseret på kvantitative data indsamlet i kredsene, herunder fremmødeprotokoller, prøveresultater i dansk og matematik og kursistersnes spørgeskemabesvarelser af PKU-skemaer med fokus på deres personlige kompetenceudvikling. Endvidere er evalueringen baseret på registerdata til afdækning af kursistersnes overgange til erhvervsuddannelserne.

Der forekommer en del variationer i det indsamlede datamateriale afhængig af periode og kreds. Variationerne skyldes formentligt projektets lange tidshorisont samt ændringer og personudskiftninger i projektorganisationen både i kredsene og den overordnede projektledelse for UPGRADE-projektet. I det følgende gennemgås de enkelte datakilder i evalueringen af resultater for de unge.

CPR-numre

Kursisterne er i de enkelte datasæt fra uddannelsesinstitutionerne oftest defineret ud fra deres navn eller et ID-nummer. I tillæg til datasættene med oplysninger om fremmøde og testscore,

så har institutionerne fremsendt lister til KORA med oplysninger om elevernes navne og CPR-numre. Disse oplysninger er blevet anvendt til at knytte alle vores informationskilder sammen. Desværre forekommer det af og til, at vi ikke har modtaget en kursists CPR-nummer, hvorfor datasættene ikke kan kobles for disse kursister. Derfor vil visse statistikker (fx sammenhængen mellem fremmøde og progression), som beror på sammenkoblede datasæt, have et lavere observationstal end statistikker, der ikke beror på sammenkoblede datasæt.

Fremmødeprotokoller

Kursisternes fremmøde er i alle tre kredse løbende registreret i fremmødeprotokoller. Fremmødet er imidlertid registreret forskelligt i de tre kredse.

I både Nordsjælland og i Vestegnen er fremmødet registreret dagligt. I Nordsjælland har registreringen været binær, mens man på Vestegnen har opereret med flere kategorier, herunder fremmøde, sygdom, og om kursisten er mødt sent eller gået tidligt. For sammenlignelighedens skyld har vi defineret elever med for sent fremmøde, eller som har forladt undervisningen før tid, som fremmødte. Sygdom defineres som fravær. Fremmødet for Lyngby er opgjort på timebasis separat for dansk og matematik, og det er derfor ikke direkte sammenligneligt med tallene fra de øvrige kredse, hvor fremmødet er registreret samlet på daglig basis.

Prøveresultater i dansk og matematik

Der er blevet gennemført tre test i dansk og matematik i løbet af undervisningsforløbene. Testene har i alle tre kredse været FVU-prøver. Prøverne ved de tre test er niveausvarende. Der er fra starten blevet udvalgt 3 FVU-matematikprøver og 3 FVU-læsningsprøver på samme niveau, men fra forskellige serier. Der er anvendt de samme tre prøver til start, midt og slut ved alle forløb.

Progressionen måles som udviklingen fra første test, som ligger tidligt i kursusforløbet, til sidste test, som ligger henimod afslutningen af kurset. Progressionen er opgjort separat for hver kreds og hver periode for henholdsvis Nordsjælland, Vestegnen og Lyngby.

Skalaen for testen i dansk går fra 0-80, mens den går fra 0-100 for matematik. Med henblik på at kunne sammenligne prøveresultaterne i dansk og matematik er prøveresultaterne i dansk omregnet til en 0-100-skala.

Personlig kompetenceudvikling (PKU-data)

Kursisterne har i alle tre kredse i forbindelse med deres logbog udfyldt et spørgeskema om deres kompetenceudvikling. Besvarelsene er tidsmæssigt givet primo, medio og ultimo i forløbet. I modsætning til de formelle faglige prøver så er evalueringen af kursisternes kompetenceudvikling baseret på den unges subjektive vurdering. Besvarelsen er afgivet i et identificerbart spørgeskema med 20 spørgsmål (A-T) inden for syv områder. Hvert spørgsmål er besvaret på en skala fra ét til ti. En højere score indikerer bedre kompetencer. Spørgeskemaet er vedlagt som bilag (Se bilag 1).

Spørgeskemaet med fokus på kursisternes personlige kompetenceudvikling er taget med i projektet af UPGRADES projektledelse og er således ikke udarbejdet som et evalueringsværktøj for KORA. Spørgeskemaet har indgået i kursisternes personlige logbøger, hvor de desuden har haft mulighed for at notere deres tanker og refleksioner igennem forløbet.

PKU-dataene er indsamlet af KVUC og blevet indberettet til KORA i aggregeret form, og data kan derfor ikke analyseres på individniveau, men kun på kreds og periode. Af forskellige årsager så er der en del mangler i de data, som KORA har modtaget, bl.a. har KORA ikke modtaget data fra efterårsforløbene i 2015. Vi tolker derfor resultaterne med forbehold for, at datamaterialet ikke er repræsentativt i forhold til hele UPGRADE.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at data afspejler kursistens subjektive vurdering af sig selv, hvilket gør data mindre pålidelige sammenlignet med testresultaterne i dansk og matematik. Når KORA alligevel har valgt at tage PKU-dataene med i evalueringen, skyldes det, at UPGRADE bl.a. adskiller sig fra ordinære avu- og FVU-forløb ved at have et helhedsorienteret blik på de unge, som kombinerer et fokus på de unges faglige og personlige kompetenceudvikling. Det er således interessant at få en indikation af, hvad dette fokus har betydet for kursisterne personlige kompetenceudvikling.

Oplysninger om **overgang til erhvervsuddannelse** er baseret på administrative oplysninger fra Styrelsen for IT og Læring (STIL) og kobles via kursistens CPR-nummer. Data omfatter oplysninger om, hvorvidt kursisten er påbegyndt en erhvervsuddannelse og hvornår. Udtrækket fra STIL er opdateret indtil ultimo 2016, hvilket betyder, at vi på nuværende tidspunkt ikke kan evaluere overgangen for efterårsholdet i 2016, da disse først har haft mulighed for at overgå til EUD primo 2017.

Analyserne er baseret på 196 UPGRADE-kursister og 77 kontrol-kursister, der alle er avu-kursister på G-niveau. Kontrolgruppen er udtrukket fra de administrative systemer i Lyngby og på Vestegnen i perioden foråret 2015 og foråret 2016. Idet UPGRADE-kursisterne i alle tre kredse er visiteret ud fra deres mål om at komme videre på en erhvervsuddannelse, vurderes avu-kursister at udgøre det bedste sammenligningsgrundlag. Der er således en del virksomhedshold på FVU, hvor målet er dansk- og matematiktræning for personer, som er i beskæftigelse, og som ikke nødvendigvis sigter imod en ungdomsuddannelse.

KORAs analyse af UPGRADE-kursisternes overgange til EUD er baseret på oplysninger om påbegyndte forløb med en startdato, der ligger inden for 3 eller 6 måneder efter afslutningen af et UPGRADE-forløb eller et ordinært avu-forløb. Hvis en given kursist har en EUD-startdato, der ligger inden for henholdsvis 3 eller 6 måneder efter, at han eller hun har afsluttet et forløb, som er påbegyndt, så vil udfaldsvariablen for den pågældende være 1, mens variablen vil være 0, hvis vedkommende ikke har en startdato, som ligger inden for henholdsvis 3 eller 6 måneder.

2.3 Rapportens struktur

Rapportens struktur følger de overordnede evalueringsspørgsmål, således at:

Kapitel 3 afdækker implementeringen af UPGRADE på projektniveau, herunder projektets indhold, organisering og udbredelse.

Kapitel 4 belyser implementeringen af UPGRADE i to kredse.

Kapitel 5 afdækker evalueringens resultater af UPGRADE for de unge, herunder deres progression i dansk og matematik samt overgange til erhvervsuddannelserne sammenlignet med en kontrolgruppe.

Og kapitel 6 opstiller evalueringens konklusioner og anbefalinger.

3 UPGRADEs implementering

I dette kapitel gennemgår vi UPGRADEs indhold, organisering og implementering med særligt henblik på faktorer, der har påvirket implementeringen i de medvirkende kredse.

Først beskrives projektets organisering samt de forhold, som vurderes at have haft betydning for projektets udbredelse i regionen. Dernæst undersøges udviklingen af konceptet bag UPGRADE og de metoder samt rammer, som i projektet har haft betydning for implementeringen af UPGRADE-konceptet på kreds niveau.

Kapitlet er baseret på skriftligt materiale udarbejdet i forbindelse med projektet, herunder interview med projektledelsen på KVUC og i Region Hovedstaden samt kredscoordinatorer fra de tre kredse i UPGRADE.

3.1 Projektets organisering

Idet Region Hovedstaden er initiativtager til projektet, var det oprindeligt hensigten, at UPGRADE skulle drives i et samarbejde mellem KVUC og Region Hovedstaden. Region Hovedstaden har imidlertid undervejs i projektperioden foretaget nogle generelle ændringer og omprioriteringer i forbindelse med deres deltagelse i projekter, som har betydet, at KVUC siden 2015 har været alene om projektledelsen. KVUC har blandt andet været ansvarlige for økonomien i projektet, for at udarbejde konceptbeskrivelser for projektet og for at afholde halvårslige seminarer, som har sikret videndeling på tværs af de centrale aktører i kredsene.

Et afgørende element i UPGRADE-projektet er, at forløbene implementeres i lokale kredssamarbejder. I hver kreds er der nedsat en udviklingsgruppe bestående af repræsentanter fra VUC, erhvervsskoler, det lokale jobcenter og Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU). Hver kreds planlægger på baggrund af de overordnede rammer for UPGRADE-projektet de konkrete UPGRADE-forløb, herunder arbejdsdelingen imellem parterne og undervisningsplanen for deltagerne.

Visitationen til forløbet foregår i et samarbejde imellem de repræsenterede parter i kredsen. Inden starten på forløbet har de unge skullet igennem en screeningstest i dansk og matematik samt have en samtale med blandt andet en UU-vejleder, der udvælger de unge ud fra, at de bl.a. skal være motiveret for at tage en uddannelse. Der er ved projektets afslutning nedsat tre kredse, "Kreds Nordsjælland", "Kreds Vestegnen" og "Kreds Lyngby". De to første har begge haft forløb i gang siden november 2014, mens "Kreds Lyngby" har haft forløb siden august 2015. Tabel 3.1 viser en oversigt over de tre kredse i forløbene.

Tabel 3.1 Oversigt over de tre kredse i UPGRADE

Kredse i UPGRADE	Nordsjælland	Vestegnen	Lyngby
Varighed af forløb	7 uger	14 uger	14 uger
Projektperiode	Aug. 14 - dec. 16	Aug. 14 - dec. 16	Aug. 15 - dec. 16
Gennemførte forløb	5	5	3
Antal kursister i alt	90	105	65
Holdstørrelse	12-27 kursister	12- 29 kursister	16-26 kursister
Projektpartnere	HF & VUC Nordsjælland, Halsnæs Kommune, Hillerød Kommune, Erhvervsskolen Nordsjælland og UU Halsnæs-Hillerød	Vestegnen HF & VUC, Høje-Taastrup Kommune, Albertslund Kommune, Rødovre Kommune og UU Vestegnen	Gladsaxe Kommune, VUC Lyngby

I alle tre kredse er forløbene tilrettelagt som avu-undervisning (undervisning efter Undervisningsministeriets bekendtgørelse om Almen Voksenuddannelse). Forløbene på 14 uger er imidlertid tilrettelagt som ordinære avu-forløb og afsluttes med de fulde avu-prøver i dansk og matematik, mens forløbene på syv uger består af avu-fagelementer og afsluttes med en FVU-prøve.

Idet 14-ugers-forløbene er en del af det ordinære uddannelsessystem, udløser det SU til deltagerne, og VUC indhenter statstaxameter for kursisterne. 7-ugersforløbene er derimod finansieret af de deltagende kommuner, og de unge på disse forløb er en del af beskæftigelsessystemet.

Det var oprindeligt hensigten, at alle UPGRADE-forløbene skulle have en varighed af syv uger, og det første pilotforløb i både Nordsjælland og på Vestegnen i efteråret 2014 var derfor også begge på syv uger.

Idet grænsen for hvornår uddannelsesinstitutionerne kan indhente statstaxameter for kursisterne, som samtidig kan få SU går ved 14 uger, er forløbene på Vestegnen og i Lyngby endt med at blive 14 uger. Dette gør forløbene mere rentable for projektpartnere, herunder kommunerne, der ellers på samme måde som i Nordsjælland skulle ud-betale uddannelseshjælp til kursisterne.

UPGRADE-forløbene i Nordsjælland og på Vestegnen er beskrevet i kapitel 4. UPGRADE-forløbet i Lyngby både ligner og adskiller sig fra forløbene i Nordsjælland og på Vestegnen. Det ligner dem, ved at det består af intensiv undervisning i dansk og matematik for en målgruppe, der ifølge kredscoordinatoren i Lyngby karakteriseres som mere udfordrede end ordinære avu-kursister. Der har af denne grund været psykologer og mentorer tilknyttet forløbene. Herved adskiller det sig fra forløbene på Vestegnen og i Nordsjælland, hvor der ikke har været psykologer tilknyttet. Psykologerne i Lyngby har dels haft individuelle samtaler med de unge, dels haft klasserumsundervisning, hvor de har talt med de unge om studiekompetencer. Endvidere

Forskel på FVU og avu

FVU (Forberedende voksenundervisning) er læse- og regnetræning, der tager udgangspunkt i dagligdagsproblemstillinger og -tekster. FVU-undervisningen består af fire trin i dansk og to trin i matematik. I dansk undervises deltagerne på FVU fx i at læse manualer fra deres arbejdsplads, relevant faglitteratur, avisartikler og beskeder fra deres børns institutioner. Der er prøver efter hvert trin, men prøverne er ikke obligatoriske. Prøven efter det sidste trin svarer i sværhedsgrad til 9. klasse og en bestået prøve giver adgang til erhvervsuddannelserne.

Avu (Almen voksenuddannelse) er undervisning for voksne på 9.- 10. klasses-niveau. Undervisningen i dansk på avu indeholder flere facetter af danskfaget, fx litteraturforståelse og -analyse. Fagene afsluttes med avu-prøver. Undervisningen på avu svarer i niveau til undervisningen i folkeskolens ældste klasser, og en bestået avu-prøve i henholdsvis dansk og matematik er adgangsgivende til erhvervsuddannelserne.

har der i Lyngby været tolærerordninger på halvdelen af timerne i dansk og matematik. Der har på forløbet i Lyngby ikke været etableret et tæt samarbejde med en lokal erhvervsskole. Kursisterne har imidlertid deltaget i enkeltstående brobygningsbesøg på erhvervsskolen i Nordsjælland.

3.2 Udfordringer med at rekruttere projektpartnere

I Region Hovedstadens projektbeskrivelse af UPGRADE var det oprindeligt målet at gennemføre 35-40 forløb og 700 visitationssamtaler med unge i målgruppen. Der er ved slutevalueringen gennemført 13 forløb med 260 unge.

Projektledelsen på KVUC fortæller, at det har været sværere end forventet at udbrede projektet. Det viste sig i projektets opstartsfasen særligt at være svært at skaffe tilstrækkeligt med samarbejdspartnere i form af erhvervsskoler, job- og UU-centre, samt VUC'er, som ønskede at gå ind i projektet.

Vi brugte nærmest et år af projektet på bare at sætte det i gang. Derefter satte vi et budget og en plan for projektet. I København har vi jo aldrig fået et projekt op at stå. Alle havde forestillet sig, at Københavns kommune var hovedaktør, og det var også derfor, vi var projektejer, men vi er jo endt med som ejere ikke selv at have nogle aktiviteter. (Projektejer KVUC)

Projektets organisering i kredse havde til formål at øge samarbejdet på tværs af de institutioner, der henholdsvis vejleder, henviser og uddanner de unge, men lader til i praksis at have udgjort en barriere i forhold til projektets udbredelse. Konkret har der eksempelvis ikke været UPGRADE-forløb i de kommuner, hvor det ikke er lykkedes at få erhvervsskoler og job- og UU-centre til at indgå som partnere i projektet.

Udfordringerne med at udbrede UPGRADE kan umiddelbart ses som et paradoks, idet projektet kom lige midt i en erhvervsuddannelsesreform, hvilket har givet projektet en høj grad af aktualitet i forhold til at opkvalificere de unge, som efter reformen ikke er sikret adgang til erhvervsuddannelserne. Ifølge projektledelsen på KVUC har reformen imidlertid på nogle områder udgjort en barriere for implementeringen af projektet. UPGRADE har således i forhold til mål og målgruppe overlappet med en række øvrige initiativer igangsat af bl.a. regionens kommuner og uddannelsesinstitutioner i lyset af reformen. Ligeledes har de forandringsprocesser, som reformen har medført på ikke mindst erhvervsskolerne, trukket ressourcer væk fra udviklingsprojekter som UPGRADE.

Budgetrammen for UPGRADE lød oprindeligt på 14 mio., hvoraf de 9 mio. kr. var udviklingsmidler fra Region Hovedstaden og de 5 mio. kr. var projektpartnerens egenfinansiering i form af arbejdstimer, som ikke skulle være blevet lagt alligevel, fx til dobbeltlærerordninger, ekstraordinær forberedelse, ny målgruppe osv. Pga. udfordringerne med at udbrede projektet er budgetrammen løbende blevet nedjusteret, og de samlede udgifter til projektet beløber sig ultimo 2016 til 10,6 mio. kr., hvoraf de 7 mio. kr. kommer fra Region Hovedstaden.³

3.3 Kernen i UPGRADE – et helhedsorienteret blik på de unge

Med henblik på at udarbejde nogle fælles retningslinjer for projektet har Region Hovedstaden og KVUC i projektets opstartsfasen afholdt en række seminarer med fokus på metodeudvikling for de første

³ Budgettet er på tidspunktet for offentliggørelsen under udarbejdelse, og tallene skal derfor tages med forbehold.

projektpartnere. Undervisere og vejledere på de første forløb i Nordsjælland og på Vestegnen har således bidraget aktivt til at udvikle og fastlægge det metodiske indhold i UPGRADE:

Seminarerne i starten var meget metodeudvikling. Implement, som har arbejdet med Drenges-akademiet, var ude. De hjalp med personlig kompetenceudvikling via erfaringer fra Drenges-akademiet og kom med et bud på, hvordan man kunne lave en logbog for dem, der var på forløbet, hvilket de præsenterede for kredsene, og de havde en pædagogisk konsulent ude. Så blev der nedsat en arbejdsgruppe til at kvalificere arbejdet yderligere, da alle var enige om, at sprogbruget i Implement's materiale bar præg af, at den var lavet til børn. Senere kunne lærerne mødes med Implement i forhold til, hvilket sprogbrug der skulle bruges i logbogen. Der var også seminarer om anvendelsesorientering i matematik. Seminarerne har også bidraget til få opdelt de faglige mål i dansk i mindre dele for den enkelte, så det var tydeligt for den unge, hvordan han eller hun rykkede sig (Projektejer KVUC).

Som grundlag for implementeringen af UPGRADE, har projektledelsen i Region Hovedstaden og på KVUC fået udarbejdet en konceptbeskrivelse for UPGRADE. Konceptbeskrivelsen redegør for det politiske såvel som det teoretiske grundlag for UPGRADE og indeholder projektplaner samt inspirationsmateriale til tilrettelæggelsen af de enkelte fag i de forløbene. Projektledelsen på KVUC har i forbindelse med UPGRADEs afslutning revideret konceptbeskrivelsen, så den samler op på de konkrete erfaringer i kredsene og kan bidrage til en spredning af de elementer, som har virket godt i forløbene.

Som beskrevet i de to konceptbeskrivelser for UPGRADE, er kernen i projektet defineret ved et helhedsorienteret blik på de unge, idet mange af de unge, som står uden for uddannelse og job ved siden af de faglige udfordringer ofte har en række personlige og sociale udfordringer. Det kan være en tung social bagage i form af ustabile voksenrelationer og opvækstvilkår og/eller dårlige skoleerfaringer præget af skoleskift, varierende grader af social marginalisering og oplevelsen af faglig utilstrækkelighed (Implement, KVUC & Region Hovedstaden 2015).

Idéen bag UPGRADE er at igangsætte et fagligt opkvalificeringsforløb, som tager højde for målgruppens sociale og personlige baggrund og via en individuelt tilrettelagt og anvendelsesorienteret undervisning får motiveret de unge i forhold til uddannelsessystemet. Endvidere understøttes den intensive faglige undervisning af et kortere brobygningsforløb på erhvervsskoler samt et intensivt vejlednings- og afklaringsforløb varetaget af UU-vejledere og jobcentermedarbejdere. Hver kreds planlægger på baggrund af de overordnede rammer for UPGRADE-projektet de konkrete UPGRADE-forløb, herunder arbejdsdelingen imellem parterne og undervisningsplanen for deltagerne. Det overordnede indhold i UPGRADE-forløbene er defineret ved følgende tre elementer:

1. Undervisning i dansk og matematik på G-niveau:

- Individuelt tilrettelagt
- Anvendelsesorienteret
- Brancherettet efter afklaring af eud-valg.

2. Systematisk personlig kompetenceudvikling:

- Karaktertrækundervisning
- Coaching
- Ugentlig logbogsstatus.

3. Afklaring af videre uddannelse:

- Brobygningselementer
- Besøg på erhvervsskoler.

Tankerne og idéerne bag UPGRADE ligger i forlængelse af den nyeste viden om unge, som ikke går den direkte vej igennem uddannelsessystemet, og som ikke mindst i lyset af erhvervsuddannelsernes adgangs begrænsninger udgør en væsentlig udfordring ikke blot i Region Hovedstaden, men over hele landet. KORA, SFI og EVA har via litteratur- og casestudier undersøgt, hvad der virker i forhold til at få unge i alderen 16-25 år i gang med en ungdomsuddannelse. Undersøgelsen peger overordnet set på, at de unge, som ikke går den direkte vej gennem uddannelsessystemet er en differentieret gruppe af unge, men at de generelt set har behov for en indsats, der ligesom UPGRADE går på flere ben, dvs. kombinerer individuelle støttefunktioner såsom mentorer med indsatser rettet mod læringsmiljøet og rammerne for læring, herunder små holdstørrelser, ekstra lærerressourcer osv. Endvidere fremhæver undersøgelsen et behov for, at indsatserne både forholder sig til de unges faglige og personlige kompetencer (Slottved et al. 2016). Udviklingen af UPGRADE-forløbene er bl.a. inspireret af DrengAkademiet, der ligesom UPGRADE-forløbene henvender sig til unge med faglige og sociale udfordringer og kombinerer et fokus på det faglige, med brug af test, synlig læring og udvikling af personlige kompetencer. Herudover er UPGRADE-forløbene inspireret af de amerikanske KIPP-skoler, der udspringer af borgerrettighedsbevægelserne og kæmper for alle børns rettigheder til at få en uddannelse. KIPP står for Knowledge is power program og er bevidst placeret i fattige distrikter.

Inspirationen til UPGRADE er bl.a. hentet fra:

DrengAkademiet er et sommerforløb for drenge i alderen 14-16 år, som taler og forstår dansk og fagligt ligger under gennemsnittet. Akademiet er en sommercamp på tre uger med intensiv faglig og personlig læring. Derudover er der fokus på fysisk træning, logbog og søvn (Ørsted Andersen 2014).

KIPP-skolerne er heldagsskoler (med morgenmad, frokost og nogle gange også aftensmad), der bl.a. arbejder med at holde eleverne væk fra deres hjemmemiljø så lang tid som muligt hver dag, og lærerne er tilgængelige for eleverne 24/7. Men da det er en 'Charter school', der minder om privatskole finansieret af det offentlige, har de helt særlige optagelsesregler, der betyder, at de langt fra er skoler kun for fattige børn. KIPP-skolerne er baseret på fem søjler: høje forventninger til alle elever, valg og ansvar for elever, forældre og skole, mere tid både til faglige og sociale aktiviteter, viljen til at lede for skolelederen og fokus på resultater bl.a. igennem regelmæssige test. Kipp er et fuldt skoleprogram fra "pre-kindergarten" til "high school" i USA med fokus på fagligt og socialt udsatte børn og unge (Christensen, Jørgensen 2015, Tuttle et al. 2013).

UPGRADE, såvel som DrengAkademiet og KIPP-skolerne, retter fokus på syv karaktertræk, der på baggrund af forskning inden for positiv psykologi har vist sig at have betydning for evnen til at gennemføre en uddannelse (Peterson, Seligman 2004). De syv karaktertræk er: 1) Selvkontrol, 2) Engagement 3) Vedholdenhed 4) Social intelligens 5) Taknemmelighed 6) Optimisme og 7) Nysgerrighed. I UPGRADE kaldes undervisningen personlig kompetenceudvikling eller PKU-undervisning og suppleres af et individuelt fokus på det faglige indhold. Kursisterne fører logbog som opfølgning på resultaterne af personlige kompetenceudvikling. I forbindelse med logbogen besvarer de i starten, midtvejs og i slutningen af forløbet en række spørgsmål relateret til de syv karaktertræk, hvilket giver en indikation af deres udvikling i forhold til disse (se bilag 1).

Som nævnt er arbejdet med karaktertræk inspireret af positiv psykologi, som ligger sig op ad en teoretisk forståelse af, at det er individet, der selv er ansvarlig for at handle på sine styrker eller manglen på dem. Dette synspunkt kan kritiseres for at undervurdere betydningen af de strukturer, der omgiver de ung, og for at lægge ansvaret for forandring alene hos den unge.

Endvidere mangler der dokumentation for, at boost af faglighed og selvtillid i kortere perioder har en langtidseffekt, som rækker ud over initiativet. Derved er langtidseffekterne af bl.a. Drengesakademiet endnu ikke undersøgt.

3.3.1 UPGRADEs konceptbeskrivelse

På baggrund af erfaringerne af de første pilotforløb i Nordsjælland og på Vestegnen udarbejdede projektledelsen på KVUC og i Region Hovedstaden i samarbejde med konsulentvirksomheden Implement, som nævnt, en konceptbeskrivelse for UPGRADE. Formålet med konceptbeskrivelsen var at videregive erfaringer fra pilotforløbene og skabe en fælles retning for fremtidige forløb i projektet (Implement, KVUC & Region Hovedstaden 2015).

Konceptbeskrivelsen indeholder konkret en beskrivelse af formålet med UPGRADE, rammerne for forløbene af 7 og 14 ugers varighed, herunder tildelingen til de forskellige fag og elementer i de to typer af UPGRADE-forløb, samt en beskrivelse af målgruppen og en præcisering af visitationskriterier samt projektets ambition og succeskriterier. Derudover indeholder konceptbeskrivelsen en fremstilling af forløbenes pædagogiske og didaktiske afsæt samt tilgange til læring. Det fremgår således, at der tale om en individuelt tilpasset faglig indsats, baseret på synlige mål samt løbende evaluering af mål og fremdrift blandt kursisterne. Endvidere lægges vægt på feedback som et vigtigt værktøj til at sikre kursisternes læring. Endelig redegøres der for forløbenes afsæt i de syv karaktertræk og forskningen i disses betydning for evnen til at gennemføre en uddannelse (Implement, KVUC & Region Hovedstaden 2015).

Udover en beskrivelse af det teoretiske og politiske afsæt for forløbene indeholder konceptbeskrivelsen redskaber til og eksempler på den konkrete tilrettelæggelse af forløbene. Disse indebærer ugeskemaer for henholdsvis 7- og 14-ugersforløbet og gode erfaringer fra pilotforløbene. Helt overordnet påpeges positive erfaringer med integrationen mellem den faglige undervisning og det personlige udviklingsspor og den individuelle tilpasning af undervisningen, som gør det muligt, at hver elev undervises specifikt i den del af det faglige stof, som volder problemer. Det fremgår imidlertid også, at en del af målgruppen efterspørger muligheden for indlagt gruppe- og projektarbejde (Implement, KVUC & Region Hovedstaden 2015).

Konceptbeskrivelsen redegør desuden for projektorganisationen på kreds-niveau og for projektplaner samt grundige beskrivelser af de forskellige faser, der er forbundet med et UPGRADE-forløb, herunder visitationen, forberedelse til forløbene, forløbenes gennemførelse og opsamling efterfølgende. Endelig indeholder konceptbeskrivelsen inspirationskataloger til forløbenes ledelse, visitation, dansk- og matematikundervisning, fokus på personlig udvikling og brobygning. Hvert katalog indeholder 1) formål- og rollebeskrivelse, 2) introduktion til de trin i forberedelsesprocessen, som sikrer, at rammer og indhold er på plads før forløbsstart, 3) overblik over de konkrete værktøjer og materialer, som er anvendt på de gennemførte pilotforløb, og 4) eksempler på materialer og værktøjer, som desuden har været tilgængelige online på en kursusportal i et særligt grupperum for UPGRADE-projektet og dets fagpersoner (Implement, KVUC & Region Hovedstaden 2015).

3.4 Metoder til sikring af videndeling på tværs af kredse

KVUC har som supplement til konceptbeskrivelsen og førnævnte kursusportal arrangeret halv-årlige seminarer med henblik på at få skabt en holdånd på tværs af kredse og som et forum for at sikre overlevering af viden:

Vi har bl.a. brugt seminarer til intern efteruddannelse, så kredse med gode erfaringer kunne præsentere deres undervisningsmetoder for de andre. Så når der har været nye aktører på,

har de fået den overlevering. Vi har også delt dem op i undergrupper alt efter deres faggruppe og kreds, dvs. at fx matematiklærere fra forskellige kredse er blevet sat sammen og talt matematikundervisning. (Projektejer KVUC)

Det har været meget udbytterigt for holdånden. De har også taget praktiske udfordringer op, fx ny projektbeskrivelse i forhold til, hvad projektet egentlig er, og hvordan styregruppen har vurderet, det var bedst at formidle projektet videre. Her har aktørerne kunnet komme ind på, hvilke udfordringer de er stødt på, og vende det med andre af samme slags eller kreds. Kredsen har kunnet vende udfordringer og muligheder med nogle kursister. (Projektleder KVUC)

Nordsjællands kredskoordinator påpeger, at seminarerne har været gode i forhold til at erfaringsudveksle om materialer i fagundervisningen, men hun påpeger, at det har været en udfordring i forhold til muligheden for videndeling og sparring, at kredsenes har haft forløb af forskellig varighed.

Erfaringsudvekslingerne har været gode på indholdssiden i forhold til materialer i fagundervisning. Det giver en sammenhæng. Vi kunne særligt i starten spejle os i hinanden, da forløbene var lige lange. Vi kan mindre og mindre spejle i hinanden. På Vestegnen sender de kursisterne til en avu-G-prøve og underviser i eventyrtræk. Det kan vi ikke nå. Forløbenes forskellige varighed skaber nogle forskellige muligheder. (Kredskoordinator Nordsjælland)

3.4.1 Udfordringer med at overlevering af konceptet

Som i mange andre projekter, der løber over længere tid, udvikler både virkeligheden og konceptet sig over tid. Dette er også sket i forbindelse med UPGRADE-projektet, hvor der er sket personudskiftninger både i projektledelsen for hele projektet og i de enkelte kredse blandt såvel kredskoordinatorer, lærere og vejledere.

De mange personudskiftninger har ført til, at UPGRADE-forløbene har udviklet sig forskelligt i de tre kredse. Projektledelsen på KVUC udtrykker forståelse for, at der kan opstå erfaringer og viden undervejs i projektforsløbet, som kan gøre det hensigtsmæssigt at fravige det oprindelige koncept, hvilket også er én af årsagerne til, at de har taget initiativ til at revidere den oprindelige konceptbeskrivelse. Ifølge projektledelsen på KVUC ligger der imidlertid en læring i, hvor vigtigt det er, at et koncept som UPGRADE bliver fulgt op af noget kompetenceudvikling af de undervisere, der er tilknyttet det:

Det har været en udfordring at få UPGRADE-forløbene implementeret på samme måde i alle kredsene. Jeg tror også, at hvis man kommer som ny lærer, kan man have den reaktion, at jeg underviser jo på den måde, som jeg underviser på. Det har vist sig, at hvis man vil noget særligt, så har man også en forpligtigelse til at uddanne lærerne i det. (Projektleder KVUC)

Interviewer: *Har I været nervøse for Business as usual blandt lærerne?*

Ja, bestemt. Vi har forsøgt at holde snor i, at man skulle leve op til konceptet, ved at minde kredsen om konceptbeskrivelsen, men vi har et billede af, det har været meget forskelligt, hvordan man har forholdt sig til konceptbeskrivelsen. (Projektejer KVUC)

Projektledelsen på KVUC har endvidere forsøgt at anvende de halvårlige seminarer med kredsene som et forum for kompetenceudvikling af lærerne, men erkender, at der formentlig skal mere til for at sikre en overlevering af konceptet.

Et internationalt review af forskning i implementering af reformer peger på, at en effektiv implementering bl.a. fordrer, at den lokale ledelse udviser opbakning til implementeringsprocessen, opstiller synlige og entydige mål, er tydelig i sin kommunikation og løbende udviser støtte

i implementeringens aktiviteter, processer og opgaver i forhold til en operationalisering af reformens krav og indhold. Dertil kommer betydningen af, at ledelsen inspirerer guider og skaber retning for processen, og at den foretager de nødvendige prioriteringer i forhold til udvælgelse, træning og kompetenceudvikling af relevante medarbejdergrupper (Friche, Søndergaard & Slottved 2016). UPGRADE-forløbene udgør et nyt koncept i forhold til ordinære avu- og FVU-forløb, og de forudsætter således på samme måde som ved reformer en ændret eller særlig praksis på de involverede VUC-skoler. Ovenstående retningslinjer for en effektiv implementeringsproces vurderes derved også at være relevante for projekter som UPGRADE.

Projektledelsen for UPGRADE har ikke mindst via konceptbeskrivelsen, kursusportalen for projektets fagpersoner og seminarer forsøgt at inspirere og guide kredsene i forhold til deres tilrettelæggelse af UPGRADE-forløbene. Der er som et led i konceptbeskrivelsen endvidere lagt vægt på den lokale ledelses rolle i forhold til implementeringen af forløbene i kredsene, bl.a. ved at der i hver kreds er udpeget en kredskoordinator. Til trods for disse tiltag, har projektet alligevel vist sig særdeles følsomt for personudskiftninger blandt de centrale fagpersoner i kredsene, og kontinuiteten i forhold til disse synes umiddelbart vigtigere end kontinuiteten i forhold til kredskoordinator-funktionen.

På baggrund af reviewet om effektiv implementering kan udfordringer med overlevering af konceptet tolkes som et udtryk for den rolle, som den lokale ledelse har spillet i forløbene. Kredskoordinatorrollen har på Vestegnen og i Nordsjælland været varetaget af to meget forskellige profiler med hver deres styrker i forhold til implementeringen af UPGRADE. På Vestegnen har kredskoordinatorfunktionen i en stor del af projektperioden været varetaget af dansk-læreren, som fra starten har været yderst engageret i projektet og dets lokale implementering. Hendes fordel har været, at hun har været meget engageret i projektet, og som en del af fagteamet har haft en daglig kontakt til de øvrige fagpersoner i projektet. Dette lader til at have indvirket med en høj grad af kontinuitet i forhold til den konkrete tilrettelæggelse af forløbene i undervisningsrummet.

I Nordsjælland har kredskoordinatorrollen været varetaget af en afdelingsleder på HF & VUC Nordsjælland. Hun har som leder haft adgang til et ledelsesmæssigt netværk blandt projektpartnerne i kredssamarbejdet, hvilket vurderes at have medvirket til særdeles stærke samarbejdsrelationer imellem projektpartnerne i Nordsjælland. Omvendt lader forløbene i Nordsjælland indholdsmæssigt til at have udviklet sig mere i forhold til konceptbeskrivelsen bag UPGRADE. Dette kan der være flere årsager til, dels personudskiftninger blandt faglærerne og dels en lokal ledelse af projektet, som i dagligdagen har været mindre involveret i forløbene end på Vestegnen. Endvidere lader der til i Nordsjælland at have været en større modstand i forhold konceptets tilrettelæggelse af det personlige udviklingsspor, som desuden er blevet justeret undervejs.

I relation til nærværende evaluering af UPGRADE, er det væsentligt at vide, at der er forskel på implementeringen af konceptet i de tre kredse. Dette er ikke mindst for bedre at kunne vurdere, hvad der er årsagen til de resultater, som der redegøres for i rapporten i forhold til kursisternes progression i dansk og matematik samt overgange til erhvervsuddannelserne.

3.5 Samarbejdet mellem projektpartnerne i kredsene

Projektlederen på KVUC peger bl.a. på det organisatoriske setup samt tætte samarbejde mellem VUC, jobcenter og UU som et nyt og unikt element i UPGRADE:

Det har været nyt for mange af underviserne og UU at samarbejde så tæt med jobcenteret. Tidligere har det været sådan, at hvis der var en meget tung borger, så har der været meget samarbejde. Men ellers har man ikke fulgt borgeren efter dørtærsklen. Det nye er, at jobcentret

også har fulgt andre end de allertungeste kursister, hvilket har været i form af mentorordninger eller mails. (Projektleder KVUC)

KORAs, SFI's og EVAs litteraturstudier af indhold og værktøjer i de forberedende forløb peger på, at tætte samarbejdsrelationer og partnerskaber, fx imellem UU, jobcentre, mentorer, uddannelsesinstitutioner og virksomheder er virkningsfulde i forhold til at få unge videre i uddannelse og beskæftigelse. Dette handler bl.a. om at skabe sammenhængende og meningsfulde forløb for de unge, hvilket forudsætter et gensidigt kendskab til kompetencer og tilbud på tværs af institutioner (Slottved et al. 2016). KORA peger på baggrund af erfaringerne med UPGRADE på fire elementer, som er vigtige i forhold til at sikre et samarbejde mellem fagpersoner på tværs af institutioner (Friche, Søndergaard & Slottved 2016):

1. At sikre tydelighed i opgavedeling, motivation, forståelse for kerneopgaverne og samarbejde, hvilket konceptbeskrivelser og seminarer har medvirket til i UPGRADE
2. At have en fælles platform/kommunikationsredskab, som udover at fungere som en fælles videns- og materialeportal kan være et forum, hvor fagpersoner kan kommunikere om gode erfaringer og udfordringer. I UPGRADE har www.kursusportalen.regionh.dk tjent dette formål
3. At holde ugentlige fysiske møder i forhold til at sikre et godt samarbejde mellem faglærere, vejledere, mentorer og koordinatore. I UPGRADE har projektpartnerne i Nordsjælland og på Vestegnen holdt ugentlige teammøder i forhold til at sikre, at de unge fik den hjælp, som de havde brug for
4. At en koordinator tager sig af skemalægning og får styr på den praktiske tilrettelæggelse omkring forløbene, hvilket har været kredscoordinatorernes rolle i UPGRADE.

I alle tre kredse bekræfter kredscoordinatorerne på de tre VUC'er, at UPGRADE har givet et tættere samarbejde med UU og jobcentrene. Det fremhæves, at projektet bl.a. har skabt et godt netværk og nogle gode personlige relationer, og i Nordsjælland har det endvidere medført et samarbejde i forhold til nye projekter.

3.6 Opsamling

I dette kapitel har vi gennemgået projektets indhold, organisering og implementering med særligt henblik på de faktorer, som har påvirket den overordnede implementering af projektet i de medvirkende kredse.

Kapitlet viser, at projektledelsen har været varetaget af Region Hovedstaden i et samarbejde med KVUC, og at projektet er blevet implementeret i tre kredse med brug af lokale samarbejder mellem UU, jobcentrene, erhvervsskoler og VUC. Organiseringen i kredse har til formål at sikre sammenhængende forløb for kursisterne i UPGRADE-projektet, men kapitlet peger også på, at det har været en udfordring at rekruttere kredse nok til at sikre den volumen i projektet, som oprindeligt var tiltænkt. Endvidere peger UPGRADEs projektejer på, at erhvervsuddannelsesreformen ikke mindst på erhvervsskolerne har trukket ressourcer væk fra at indgå i udviklingsprojekter som UPGRADE.

Kernen i UPGRADE-konceptet udgøres af et helhedsorienteret blik på de unge, og konceptet læner sig op ad eksisterende viden på området. Konceptet er blevet udviklet i samarbejde med de første kredse i projektet og er siden forsøgt overleveret igennem konceptbeskrivelser, kompetenceudvikling og seminarer for projektpartnerne. Der har imidlertid også været plads til lokal tilpasning, og kapitlet viser bl.a., at forløbene i de tre kredse har forskellig varighed og

afsluttes med forskellige prøver. Disse forskelle peger Nordsjællands kredsadministrator på udgør en barriere for videndelingen imellem kredsene. Samtidig peger UPGRADEs projektledelse på KVUC på, at bl.a. personudskiftninger i kredsene har været en udfordring i forhold til at sikre overleveringen af konceptet lokalt.

Kapitlet viser overordnet set, at der er flere faktorer, som har mulighed for at trække implementeringen af UPGRADE i forskellige retninger i de medvirkende kredse. KORA vurderer, at forskellene på implementeringen i kredsene er vigtige for at forstå UPGRADE-projektet og dets resultater, som i kapitel 5 af samme grund så vidt muligt opgøres på kreds niveau.

4 Implementeringen i to kredse

I dette kapitel undersøger vi implementeringen i to kredse (Kreds Nordsjælland og Kreds Vestegnen) med henblik på at afdække, hvordan UPGRADE-forløbene i praksis har udfoldet sig på uddannelsesinstitutionerne og over for de unge.

Kapitlet tager udgangspunkt i de to kredsers implementering af visitationen til UPGRADE, den faglige undervisning, undervisningen i personlig kompetenceudvikling (PKU), brugen af logbog, vejledning og UU's rolle, samt metoder til at sikre kursisternes fremmøde. Endvidere afdækker kapitlet projektets udbytte i forhold til de unge i de to kredse, og kredsens planer for videreførelse af forløbene.

KORA vil i de følgende afsnit løbende vurdere, på hvilke måder UPGRADE-forløbene i Nordsjælland og på Vestegnen henholdsvis ligner og adskiller sig fra hinanden, og i hvor høj grad de i praksis læner sig op ad den oprindelige konceptbeskrivelse for UPGRADE. Derudover vil vi undersøge, i hvor høj grad de faktorer, som er blevet afdækket i kapitel 3 med betydning for implementeringen i de medvirkende kredse, afspejler sig i undervisningssituationen over for de unge.

Kapitlet er baseret på to komparative casestudier gennemført i Nordsjælland og på Vestegnen i henholdsvis 2015 og 2016. Studierne involverer i begge år observationer og interview med lærere, vejledere og kursister på UPGRADE-forløb i de to kredse. På denne vis er det for hvert af de to kredse muligt at beskrive udviklingen over tid. Endelig perspektiveres enkelte steder til forløbet i Lyngby. Disse perspektiveringer er baseret på et enkelt interview gennemført med kredskoordinatoren i 2017.

4.1 Visitationen til UPGRADE-forløbene

Formålet med visitationen til UPGRADE-forløbene er ifølge konceptbeskrivelsen for UPGRADE at sikre, at kursisterne tilhører den målgruppe, som tilbuddet retter sig imod. UPGRADE-kursisterne er blevet visiteret igennem beskæftigelseskonsulenter og vejledere fra UU-centre på baggrund af de udvalgskriterier, som er defineret for målgruppen. I konceptbeskrivelsen for UPGRADE er der formuleret følgende udvælgelseskriterier for målgruppen:

- At de er erklæret uddannelsesparate fra jobcenter eller UU-center
- At de er interesserede i at gennemføre en erhvervsuddannelse (uden, at de nødvendigvis er afklarede om, præcis hvilken uddannelse de ønsker optag på)
- At de udviser vilje og villighed til at afprøve et intensivt uddannelsesforløb, der fokuserer på dansk, matematik og udvikling af modenhed og studiekompetencer
- At de har mod og lyst til at blive en del af et uddannelsesforløb, der ikke ligner de uddannelsesstilbud, de tidligere har prøvet
- At de har et fagligt niveau i dansk og matematik, der ligger under 2 i folkeskolens adgangsprøve. Der er imidlertid tale om unge, der vurderes at have evnerne til at kunne nå niveauet gennem en intensiv og helhedsorienteret indsats af 7-14 ugers varighed
- At de har et fælles behov for en fokuseret indsats, der både adresserer faglige og personlige udfordringer, og som knytter sig til modenhed og uddannelsesparathed.

Samtidig fremgår det af konceptbeskrivelsen, at målgruppen for UPGRADE *ikke* inkluderer unge:

- Der har et ubehandlet misbrug, der hindrer indlæring.
- Er diagnosticeret med alvorlige ubehandlede psykiatriske lidelser.
- Er uden fast bopæl. Den unge skulle have en fast adresse for at få SU til efterfølgende erhvervsuddannelse.
- Har en tendens til voldelig eller aggressiv adfærd.

Interview med UU-vejledere i Nordsjælland og på Vestegnen viser, at det i begge kredse er UU-vejledere, som har screenet de unge, der er blevet visiteret til UPGRADE-forløbene, og på denne baggrund vurderet hvilke unge, der har været egnede til forløbene. Som et led i screeningsprocessen har de i overensstemmelse med konceptbeskrivelsen i begge kredse gennemført en indledende FVU-test af de unge i dansk og matematik.

Interviewene med såvel UU-vejledere som faglærere i begge kredse peger imidlertid også på, at der i praksis er sket afvigelser fra konceptbeskrivelsens gennemgang af visitationsprocessen. Både i Nordsjælland og på Vestegnen har man således i praksis visiteret bredere end det, som de oprindelige udvælgelseskriterier lægger op til. Dette skyldes ifølge de interviewede visitatorer, at det kan være svært at afdække de unges personlige udfordringer ud fra en 30 minutters samtale, og at det er således er noget, der bliver opdaget hen ad vejen. I begge kredse har der været unge med både misbrugsproblemer, svære psykiatriske lidelser og aggressiv adfærd. Ifølge UU-vejledere og faglærere på Vestegnen er det afgørende ikke, hvorvidt de unge har haft diagnoser eller misbrugsproblemer, men at de har været motiveret for forløbet, og at deres personlige udfordringer ikke har haft et omfang, der har gjort, at de har generet de andre på holdet:

Vi har haft nogle, der var umodne. Vi har også have haft én, der var fuld af aggressioner. Så er der nogle, hvor de møder alt for ustabil, og de skal noget andet. Vi har haft nogle, der kom tirsdag morgen og var skæve. Det skal de ikke gøre her. Så må vi anbefale noget andet. Der er masser af diagnoser. Det er svært at sige, hvem der ikke passer ind. Det er en fornemmelse. (UU-vejleder Vestegnen)

Personer med meget svære diagnoser og misbrugsproblemer i en grad, hvor det generer andre i klassen, egner sig ikke til et UPGRADE-forløb. (Dansklærer Vestegnen)

I Nordsjælland karakterises de unge, der går på UPGRADE-forløbene, som en gruppe, der er mere udfordret fagligt og personligt end den øvrige målgruppe på VUC:

Vi arbejder her med de målgrupper, der har svært ved at tage en uddannelse på VUC og avu. På Upgrade arbejder vi med den gruppe af unge, der har endnu større udfordringer med uddannelse end andre unge, som også har svært ved det. UPGRADE-kursisterne har afbrudte erhvervsuddannelser bag sig, svært ved at tage en eksamen og private ting. (Dansklærer Nordsjælland)

Af casestudiet fra 2015 fremgår det, at udfordringerne med at rekruttere den rette målgruppe til forløbene har været gennemgående for forløbene i begge kredse. Endvidere fremgår det, at det har været en udfordring for sagsbehandlerne at ramme et hensigtsmæssigt antal tilmeldte til forløbene, idet fremmødet har været ustabil (Olesen, Slottved 2015). Af kredsenes fremmødeprotokoller fremgår det også, at antallet af unge på forløbene i begge kredse svinger henover projektperioden.

Også i Lyngby beskrives målgruppen på UPGRADE-holdene, som mere udfordret og "tung" sammenlignet med den målgruppe, der ellers går på VUC. Adspurgt om, hvorvidt der er nogle unge, der ikke egner sig til UPGRADE-holdene, svarer kredskoordinatoren i Lyngby, at det er unge, som slet ikke er uddannelsesparate eller motiverede for at komme til at deltage i undervisningen. Dermed er der i alle tre kredse enighed om vigtigheden af de udvælgelseskriterier, som har vægt på målgruppens uddannelsesparathed og motivation.

4.2 Undervisning i dansk og matematik

Konceptbeskrivelsen for UPGRADE lægger vægt på, at undervisningen i dansk og matematik skal tilpasses den enkelte deltagers faglige udgangspunkt, styrker og behov samt læringsstile. Endvidere lægges der vægt på anvendelsen af synlige læringsmål og det, at der løbende følges op på de unges faglige progression gennem test og evaluering, og at de unge modtager feedback på deres udvikling.

Observationer og interview gennemført i forbindelse med casestudierne viser, at der i begge kredse er fokus på de unges forskellige niveauer og læringsbehov. Både i Nordsjælland og på Vestegnen anvender faglærerne de indledende screeningstest til at fastlægge niveauet. Det har ifølge faglærerne udgjort en væsentlig fordel for undervisningen, at de fra starten har haft kendskab til kursisternes faglige niveau og har haft mulighed for at udvælge undervisningsmaterialet herefter. Desuden anser de det som en fordel, at de har haft kendskab til de unges uddannelsesønsker. De forsøger så vidt muligt at motivere de unge ved i undervisningen at inddrage eksempler, som relaterer sig til de unges interesser og uddannelsesmål.

Interview og observationer gennemført i forbindelse med forårsforløbene i 2016 peger imidlertid også på væsentlige forskelle i fagundervisningen på Vestegnen og i Nordsjælland.

På Vestegnen lægger lærerne således stor vægt på fællesskabet med bordgrupper, højtlesning, klasseundervisning osv. Mens underviserne i Nordsjælland i højere grad lægger deres undervisning an på det enkelte individ med vægt på differentiering og individuelle øvelser med reference til værkstedsundervisning frem for klasserumsundervisning. Dansk læreren i Nordsjælland understreger endvidere, at der er tale om en håndholdt undervisning, som er skræddersyet til den enkelte kursist. Han fortæller, at kursisterne i øjeblikket er i gang med individuelle skriveøvelser, hvor de har fået til opgave at beskrive deres ferie. Endvidere er han meget opmærksom på de enkelte unges udfordringer:

Vi drøfter kursisterne, deres standpunkter i dansk og matematik, og vores indsats er håndholdt. Fx er der en pige, som er meget god til at stave, men har nogle udfordringer med at bygge en tekst op, så arbejder vi med det. (Dansk lærer Nordsjælland)

Forskellene vurderes dels at være betinget af de individuelle undervisere på forløbene, dels af de forskellige rammer, som et 14-ugers og et syv-ugers-forløb sætter op. 14-ugersforløbene på Vestegnen er målrettet de afsluttende avu-prøver og er underlagt avu-bekendtgørelsen, som fordrer en undervisning svarende til undervisningen i folkeskolens ældste klasser. Syv-ugers-forløbene i Nordsjælland lader i højere grad til at trække på traditionerne fra FVU-undervisning, hvor der er en høj grad af individuel tilrettelæggelse med udgangspunkt i kursisternes særegne dagligdag.

Der er i fagundervisningen i begge kredse en stor rummelighed og en høj grad af involvering i kursisternes individuelle faglige, sociale og personlige udfordringer. Dette kommer bl.a. til udtryk som en forståelse for at, at det kan være nødvendigt at forklare det samme flere gange,

og som et stor engagement i de unge, som rækker udover den almindelige dansk- og matematikundervisning. Dette krediteres også af de unge i begge kredse, hvor kursisterne bl.a. påpeger, at de i modsætning til i andre undervisningssammenhænge, de har været i, tør stille spørgsmål.

På Vestegnen har undervisningen på nær det første pilotforløb været opdelt i dansk og matematik. I Nordsjælland har undervisningen på de første forløb ikke været skarpt opdelt i dansk og matematik. Her har tiden været fordelt mellem de to fag, alt efter hvad den enkelte kursist har haft mest behov for at arbejde med, og de samme to lærere har undervist i begge fag. På forårsforløbet 2016 er dette imidlertid blevet ændret, så der også i Nordsjælland er en mere tydelige opdeling mellem de to fag, som desuden har fået særskilte faglærere i form af henholdsvis en dansk- og matematiklærer.

Både på Vestegnen og i Nordsjælland testes de unge i overensstemmelse med konceptbeskrivelsens vægt på at følge op på de unges progression, i henholdsvis dansk og matematik. Kursister har i begge kredse taget prøver på FVU-niveau tre gange undervejs i forløbene med henblik på at afdække de unges progression til brug for denne evaluering af UPGRADE-forløbene. Prøverne er desuden med til at informere faglæreren om kursisternes udvikling og giver den enkelte unge en idé om egen progression.

De interviewede kursister i begge kredse giver udtryk for, at det virker motiverende, når den de på baggrund af deres testresultater kan se, at de rykker sig. Flere af de kursister, som KORA har talt med, har oplevet, at de har rykket sig ved de test, som de gennemfører i dansk og matematik tre gange i forløbet. De er tydeligt stolte af, at de på kort tid har kunnet opnå en progression.

4.2.1 Innovativ dansklærer på Vestegnen

Dansklæreren på Vestegnen har været med i UPGRADE-projektet fra starten og har således været med i de indledende drøftelser omkring konceptbeskrivelsen bag UPGRADE. Hun har desuden spillet en central rolle i koordineringen af projektet på Vestegnen, da den tidligere kredskoordinator fik et andet job.

Kursisterne på forårsforløbet på Vestegnen i 2016 er meget begejstrede for deres dansklærer, som de udtrykker stor respekt for. Dansklæreren er ung og kommer selv fra Vestegnen, hvilket hjælper i forhold til relationsdannelsen til de unge. De påpeger, at hun forstår dem og taler deres sprog, men også at hun er et forbillede for dem.

Man føler, hun er der, og hun ikke bare er der for at undervise. Der er stor respekt i klassen for dem, der ikke forstår, tålmodighed og respekt. Hun er lidt ligesom os, fra Vestegnen og forstår vores sprog. Hun forstår slang. (Kursist Vestegnen)

Hun er en haj. Hun er et godt forbillede, hun er kun 25 år og underviser os. (Kursist Vestegnen)

Det er i interviewene med kursisterne på Vestegnen tydeligt, at det ikke kun er dansklærerens person, som kursisterne er begejstrede for, men også hendes måde at undervise på.

Hun har fx lavet en quiz, hvor man lærte ordklasserne. Hun formulerer det på en bedre måde, så man kan forstå det. Man kunne sætte at og jeg foran eksempler. Hun er god til at finde noget, der er relevant for os. Hvis vi har arbejdet med lyrik, så har hun fx fundet proletar af Niarn og Suspekt. (Kursist Vestegnen)

Hun lever sig bare ind i det i forhold til, hvis vi selv skulle læse det. Hvis vi får en novelle og eventyr så læser hun op det, inden vi skal ud og arbejde med det. (Kursist Vestegnen)

Dansklæreren på Vestegnen er en ildsjæl, men de elementer, hun trækker på i sin undervisning, er overførbare. Hun har bl.a. videreformidlet sine undervisningsmetoder til undervisere på KVUC og på de øvrige UPGRADE-hold. Endelig har hun bidraget til at videreudvikle det oprindelige koncept for UPGRADE ved at levere væsentlige input til den nye og reviderede konceptbeskrivelse. Heri fremgår det bl.a., hvordan hun arbejder med genrerne *eventyr* og *noveller* i sin undervisning. I forhold til eventyr beskrives det i konceptbeskrivelsen, at der i analysen lægges vægt på opdragelsesaspektet, som findes i eventyr og overgangen fra barn til voksen. Som opfølgning på eventyrerne bliver kursisterne bedt om at undersøge, hvilke af de syv kompetencer i UPGRADE, som hovedpersonen gør brug af, og hvilke kompetencer, modstanderne mangler.

Det fremgår endvidere af konceptbeskrivelsen, at dansklæreren på Vestegnen i modsætning til dansklæreren i Nordsjælland gør flittig brug af gruppearbejde i sin tilrettelæggelse af undervisningen. Kursisterne bliver således i grupper bedt om at udarbejde mindmaps over genren *eventyr*. *Hvad ved kursisterne om eventyr? Kender de nogen eventyr?* De bliver desuden bedt om at fremlægge deres mindmaps for klassen. Derudover er der en fælles samtale om de syv kompetencer og deres rolle i eventyrerne. Snakken ledes over i en samtale om, hvornår og hvordan kursisterne kan benytte kompetencerne på deres uddannelse og fremtidige arbejdsplads. Udover tekstgennemgang får kursisterne mulighed for at se eventyrfilm. De bliver desuden både opfordret til at tegne og skrive i forbindelse med deres gruppearbejde og fælles analyse af eventyrene.

Gennemgangen af noveller tilrettelægges ligeledes med brug af gruppearbejde og relatering af novellerne til de kompetencer, som er omdrejningspunktet for UPGRADEs fokus på personlig kompetenceudvikling. Endelig fremgår det af UPGRADEs reviderede konceptbeskrivelse, at kursisterne på Vestegnen modtager respons fra klassen i forbindelse med deres fremlæggelser, og at responsen skal gives efter sandwichmodellen. *Hvad var godt ved fremlæggelsen? Hvad kan forbedres? Og hvad var det bedste ved fremlæggelsen?*

KORA har desværre ikke haft mulighed for at overvære danskundervisningen på Vestegnen, men har interviewet dansklæreren om sine undervisningsmetoder. Af interviewet fremgår det, at hun lægger stor vægt på, at gøre sin undervisning relevant for de unge ved enten at relatere tekster, fx eventyr til deres verden eller ved at inddrage tekster, som udspringer fra den verden, de unge færdes i. Derudover understreger hun, at hun bevidst sørger for, at sin danskundervisning understøtter UU'ernes PKU-undervisning:

Jeg har fx gået ind og taget meget udgangspunkt i PKU-undervisningen. Vi har talt om, hvilke kompetencer heltene har i eventyr. Hvad er det for nogle kompetencer, de skal bruge? Vi taler også om kropssprog. I noveller har vi talt om forholdet mellem personer. Derudover har vi talt om argumentationsformer, og hvordan man kan appellere til nogen, fx i forbindelse med job-interview. I lyrik har vi talt om rap-tekster, hvilke krav stiller samfundet til de unge? (Dansklærer Vestegnen)

Endelig fortæller hun, at hun lægger vægt på at skabe et fællesskab imellem de unge. Hun læser højt for klassen, tager emner op, som bliver diskuteret i plenum, sørger for, at de dygtigste kursister hjælper de mindre dygtige kursister, og at kursisterne støtter op om hinandens fremmøde og gennemførelse. Dette gør hun ved, at hun får de unge til at kontakte udeblevne kursister via telefon og facebook. Det hænder også, at hun selv ringer de unge op og får dem til at møde op.

4.2.2 Relationsdannelsen i centrum

I begge kredse er der stor vægt på relationsdannelsen mellem lærere og kursister. Der er i begge kredse desuden færre kursister per lærer sammenlignet med ordinære FVU-/avu-forløb. Dansklæreren på Vestegnen fortæller, at der på UPGRADE-hold typisk er 18-20 kursister, mens der på ordinære avu-hold godt kan være 35-40 kursister.

Både kursister på Vestegnen og i Nordsjælland giver i forbindelse med casestudierne udtryk for, at de oplever læringsmiljøet som trygt, og at deres lærere på UPGRADE har mere tålmodighed og bedre tid til at forklare de ting, som er svære, end de har været vant til fra andre undervisningsforløb.

Hun er ikke irritationslærer. Hun er god til at forklare det. Selvom man begår den samme fejl, så bliver hun ved med at skrive det samme til en. Det er jo fedt, så man har mulighed for at lære af det. Vi vil gerne nominere hende til årets lærer. (Kursist Vestegnen)

Ja, jeg har også rykket mig fra 45 % til 75 % (om resultatet i matematiktest). Hun forklarer det ved at sætte sig ned på ens niveau. Hun er en god lærer. Hun er meget god til at forklare, hvordan man skal gøre. (Kursist Nordsjælland)

I begge kredse oplever kursisterne desuden, at der er nogle fleksible rammer omkring undervisningen, bl.a. i forhold til pauser, fremmøde osv. Det betyder, at underviserne eksempelvis udviser forståelse for behovet for rygepauser, og hvis en kursist kommer for sent eller en dag udebliver er konsekvenserne begrænsede. I Nordsjælland bliver den unges mentor informeret om den unges manglende fremmøde, og hvis den unge kommer midt i en trinprøve, får vedkommende ikke mulighed for at fuldføre prøven, men de kan fortsætte på holdet og bliver ikke smidt ud.

De fleksible rammer om undervisningen kommer også til udtryk, når kursister på det observerede forårsforløb på Vestegnen i 2016 enten tager børn eller hunde med ind i undervisningslokalet. Det er ifølge matematiklæreren på Vestegnen en bevidst strategi at give plads til såvel hunde som børn i undervisningslokalet, idet det bidrager til at styrke relationerne til kursisterne at gøre plads til deres familieliv. Han understreger, at han ikke har noget imod hunde, så længe kursisterne fortsat laver matematik.

4.2.3 Faren for en overansvarliggørelse af lærerne

Kursisterne i begge kredse giver udtryk for, at lærerne engagerer sig i deres liv udover, hvad de har været vant til fra andre lærere, fx tager dansklæreren på Vestegnen en mentorrolle på sig, mens dansklæreren i Nordsjælland tager en vejlederrolle på sig og hjælper enkeltkursister i forhold til tilmelding på uddannelse. Lærerne har således begge steder en blækspruttefunktion, som transcenderer den traditionelle faglærerrolle.

I interviewene med lærerne på UPGRADE, fremgår det, at lærerne selv er bevidste om, at det er en balancegang, hvor tæt de skal engagere sig i de unges liv og udfordringer uden for klasserummet:

Nogle ønsker, at man ikke har noget med deres sager at gøre, og så går jeg ikke tættere på. Det er en øvelse i at respektere deres grænser, for vi har ikke en almindelig målgruppe, så det handler om at bygge en tillid op. Det gør jeg ikke ved at tvinge dem. Det gør jeg ved langsomt at indarbejde nogle vaner. (Dansklærer Nordsjælland)

Den dag, hvor KORA observerede UPGRADE-forløbet i Nordsjælland, udspillede der sig et eksempel på det ekstraordinære engagement, som underviserne møder deres kursister med. Én

af de unge kursister, som ellers boede hjemme ved sin far, var netop blevet smidt ud hjemmefra, og han havde derfor været tvunget til at sove på hotel natten forinden. Problemstillingen omkring den hjemløse unge mand optog sindene og snakken i klasselokalet. Hjemløsheden udgjorde også en praktisk udfordring for den unge mand, idet hans deltagelse i UPGRADE-forløbet var betinget af, at han havde adresse i én af de kommuner, som medfinansierer forløbet. Som midlertidig løsning tilbød én af underviserne den unge mand at overnatte i sin kælder indtil, der kunne findes en mere permanent løsning. Underviseren understregede, at den pågældende unge mand havde rykket sig fagligt og personligt i løbet af UPGRADE-forløbet, og hun fandt det næsten ubærligt, hvis den midlertidige hjemløshed skulle sætte en stopper for hans deltagelse i forløbet.

Det ovenstående eksempel med den unge mand, der flytter hjem i kælderen hos en underviser på UPGRADE-forløbet, viser undervisernes store engagement i deres kursister, og betragtes som en væsentlig del af forklaringen på kursisternes store tilfredshed med forløbene og deres undervisere. Eksemplet peger imidlertid også på den risiko for en overansvarliggørelse af lærerne, som KORAs følgeforskning på UPGRADE-projektet adresserer på baggrund af litteraturstudiet. Flere studier peger på, at det relationelle arbejde kræver meget af lærerne, og at det kan være en svær balancegang for lærerne at involvere sig emotionelt med deres kursister, uden at der sker en overansvarliggørelse. I forhold til at modvirke denne risiko peger litteraturen på behovet for, at lærerne opkvalificeres i klasserumsledelse, at der gøres brug af dobbeltlærerordninger og et stærkt samarbejde imellem lærerne i planlægningen, gennemførelsen og evalueringen af undervisningen (Olesen, Slottved 2015).

Dobbeltlærerordninger var oprindeligt en del af konceptbeskrivelsen bag UPGRADE, men både i Nordsjælland og på Vestegnen er undervisningen gået over til at blive varetaget af én underviser ad gangen og en traditionel opdeling af dansk- og matematikundervisningen. Lærerne har i begge kredse imidlertid holdt teammøder en gang om ugen, hvor de har drøftet undervisningen og de enkelte kursister og deres individuelle ressourcer og behov. Denne dialog betragtes som en væsentlig vej til at sikre, at lærerne trækker på hinanden i arbejdet med de unge.

4.2.4 Fællesskaber og relationer kursisterne imellem

De små holdstørrelser bidrager ikke blot til gode relationer mellem kursister og undervisere, men gør ifølge UU-vejledere og lærere det også nemmere for de unge at danne relationer og føle sig trygge i forhold til de andre unge på holdet.

Det giver mening, at der er færre unge. De kan blive støttet op. De kan have svært ved at agere socialt, som er en udfordring for dem. Bare det at skulle lære matematik og dansk, men også at skulle lære en masse at kende. Så det betyder, at de kan rumme det. For én af kursisterne var det første gang, at han havde oplevet at få venner i skolen. Og det var på grund af holdstørrelsen, at han turde sige noget. (UU-vejleder, Nordsjælland)

Kursisterne giver desuden udtryk for, at det skaber en tryghed at vide, at de andre unge er i samme situation som dem selv og eksempelvis mangler at kunne bestå dansk og matematik med 02 for at komme ind på en erhvervsuddannelse.

Vi er alle sammen her for at bestå. Martin spiller ikke klog. Han vil ikke være lærer. I 9. eller 10. klasse vil der altid være en, der føler sig bedre. Hvis jeg startede i 10. klasse, så ville jeg ryge i gruppen med de dumme, og så er der de seje. Det har også givet mig, at jeg tør at stille et spørgsmål, der er åndssvagt. (Kursist Vestegnen)

Flere af kursisterne særligt på Vestegnen lægger vægt på, at de føler sig trygge og tør stille såkaldte "dumme" spørgsmål:

Vi er ikke bange for at stille dumme spørgsmål. (Kursist Vestegnen)

Det var også det, jeg var bange for i starten. Der er ikke nogen, der sidder og griner af en. (Kursist Vestegnen)

Observationerne af forløbene i de to kredse giver begge et indblik i, at der på UPGRADE-forløbene er et fællesskab imellem kursisterne. Dette fællesskab virker særligt udtalt på Vestegnen, hvor det lod til at inkludere alle de unge på holdet. Dette kom bl.a. til udtryk ved, at kursisterne til fokusgruppeinterviewene havde en anerkendende og inkluderende tone over for hinanden. Ligesom der i pauserne blev spillet basket. Desuden fremgik det, at en mindre gruppe på 3-4 kursister hjalp hinanden med at komme op om morgenen og frem til undervisningen. De pågældende kursister boede i nærheden af hinanden og havde arrangeret en fælles transport, som bestod af, at en kursist med bil hentede de 2-3 øvrige kursister uden bil.

At fællesskabet på de observerede forløb virker mest udtalt på Vestegnen hænger umiddelbart naturligt sammen med, at der her også er mere klasserumsundervisning og gøres brug af bordgrupper samt fællesskabsskabende aktiviteter, såsom gruppearbejde, fremlæggelser og højtlesning. En kursist på Vestegnen understreger, at gruppearbejdet og de fleksible rammer endvidere gør læringsmiljøet hyggeligere end, hvad vedkommende normalt forbinder med at gå i skole.

Vi sidder ved bordet i grupper og løser opgaver sammen. Det er hyggeligere end normal skole, vi kan gøre, hvad vi vil. Kan gå ud og ryge, når vi vil. (Kursist Vestegnen)

Betydningen af mindre og trygge læringsmiljøer fremhæves endvidere i KORAs, SFI's og EVAs rapport om indhold, metoder og værktøjer i de forberedende tilbud. I forbindelse med rapporten er der bl.a. gennemført en international forskningskortlægning af succesfulde uddannelsesprogrammer rettet mod unge med faglige og sociale udfordringer. Flere af programmerne arbejder ligesom UPGRADE med at skabe nogle trygge og mindre læringsmiljøer, og det fremgår, at disse medvirker til, at de unge føler sig set og oplever en stærkere tilknytning til uddannelsesinstitutionen, hvilket antages at have betydning for fremmøde og et reduceret frafald. Nogle studier fremhæver dog, at, på trods af at mindre læringsmiljøer typisk øger de unges trivsel, så er det ikke givet, at de i sig selv øger de unges faglige præstationer (Slottved et al. 2016).

I en dansk kontekst har CEFU gennemført en kvalitativ undersøgelse af læring, motivation og deltagelse set fra elevers perspektiv. Studiet er baseret på feltbesøg, kvalitative interview og eksperimenter med et bredt udsnit af elever på ungdomsuddannelserne. CEFU konkluderer, at det sociale klima og samarbejdsrelationerne imellem elever på uddannelsen virker understøttende for elevernes læring og motivation. Endvidere påpeges praksisbaseret undervisning, et tydeligt erhvervssigte og hands on-erfaringer at virke motiverende for eleverne (Hutters, Lundby 2014). Studier af forberedende tilbud i VUC-regi understreger ligeledes vigtigheden af et trygt læringsmiljø, at undervisningen er varieret og praksisorienteret, og at læreren har tid til at være opmærksom på den enkelte kursists undervisningsbehov (EVA 2014, Louw, Pless 2015).

4.3 Undervisning i personlig kompetenceudvikling

Ét af de elementer, der bliver lagt stor vægt på i den oprindelige konceptbeskrivelse for UPGRADE, og som også adskiller forløbene fra ordinære avu- og FVU-forløb, er undervisningen i personlig kompetenceudvikling. Inspirationen til dette element er bl.a. hentet fra Drengeskademiets sommercamps for drenge i alderen 14-16 år, som kombinerer faglig opkvalificering i

dansk og matematik med udviklingen af syv karaktertræk, der på baggrund af internationale studier har vist sig at have betydning for, hvordan man klarer sig i forhold til uddannelse og beskæftigelse.

Formålet med undervisningen i personlig kompetenceudvikling på UPGRADE-forløbene er, at underviserne i samarbejde med de unge arbejder på at forbedre og styrke de personlige kompetencer, som har betydning for at gennemføre en ungdomsuddannelse. I overensstemmelse med Drengesakademiet er der i konceptbeskrivelsen for UPGRADE vægt på de syv kompetencer: Selvkontrol, engagement, vedholdenhed, social intelligens, taknemmelighed, optimisme og nysgerrighed.

Casestudierne viser, at der er stor forskel på kredsens tilrettelæggelse og udvikling i forhold til undervisningen i personlige kompetencer (PKU). På Vestegnen har PKU-undervisningen igen alle forløbene været varetaget af UU, som har været tilstede på skolen hver fredag. Af KORAs observationer på forårsforløbet i 2016 fremgår det, at undervisningen på Vestegnens foregår i et lokale, som tydeligt markerer, at der arbejdes eksplicit med de syv karaktertræk, som UU-vejlederne imidlertid bevidst omtaler som kompetencer. På væggene hænger plancher, hvor kursisterne har skrevet, hvad de forbinder med hver af de syv kompetencer.

I Nordsjælland har PKU-undervisningen på de første forløb været varetaget af en ekstern privat aktør, da UU-vejlederne i Nordsjælland ikke har haft timerne til at varetage undervisningen. På grund af utilfredshed og skepsis blandt de unge i forhold til PKU-undervisningen, har man i Nordsjælland valgt at opsiges samarbejdet med den private aktør og i stedet integrere fokusset på de unges personlige kompetenceudvikling i den almindelige fagundervisning. Kredskoordinatoren for forløbet i Nordsjælland forklarer, at faglærerne på forårsforløbet i 2016 ikke forholder sig til de syv specifikke karaktertræk i det oprindelige UPGRADE-koncept, men at de i stedet taler strategier med de unge og støtter de unge i forhold til deres ageren i en række konkrete situationer. Eksempelvis har de unge modtaget eksamenstræning og været på ekskursioner med relevans for fagundervisningen.

I efteråret 2015 integrerede vi PKU med den almindelige faglige undervisning. Vi tager på ekskursioner. Det fungerer rigtig godt. Nu bider kursisterne på. Før stejlede de over ordet personlige kompetencer. Vi har lavet to ekskursioner. I matematik har vi været på et Tivoli-løb, og i dansk og matematik har vi været i Eksperimentariet. Vi har også haft gæstelærere, som fx har undervist i noget kropsligt. (Kredsadministrator Nordsjælland)

4.3.1 Kursister skeptiske over for PKU-undervisning

I casestudiet fra 2015 fremgår det, at de unge er mere fraværende i PKU-timerne end i dansk og matematik, og at navnet "personlig kompetenceudvikling" får nogle af de unge til at føle, at de ikke er gode nok, som de er. De unges modstand i forhold til PKU-undervisningen kommer ligeledes til udtryk hos de kursister, som KORA har interviewet på Vestegnen i forbindelse med casestudiet i 2016.

Jeg synes det er dødsygt. (Kursist 1 Vestegnen)

Jeg får ikke noget ud af det. (Kursist 2 Vestegnen)

Vi fik en lidt mærkelig opgave på et tidspunkt, hvor vi skulle tegne op- og nedture. Jeg synes, at det var for personligt. (Kursist 3 Vestegnen)

De unges reaktion på og tydelige modstand mod undervisningen i personlig kompetenceudvikling sætter spørgsmålstegn ved, hvorvidt de positive erfaringer fra bl.a. Drengesakademiet med at kombinere fagundervisning med en eksplicit undervisning i personlig kompetenceudvikling

med udgangspunkt i syv konkrete kompetencer kan overføres til unge i alderen 18-30 år. Unge i denne aldersgruppe er godt på vej mod voksenlivet, og mange af dem har formentlig i andre sammenhænge mødt velmenende voksne, der har villet hjælpe dem i forhold til deres personlige udvikling. Dette kan være én af forklaringerne på den øgede modstand. En anden forklaring kan være, at mange af kursisterne på UPGRADE primært er optaget af, at få det 02 i dansk og matematik, som de skal bruge for at komme ind på en erhvervsuddannelse, og at undervisning i personlig kompetenceudvikling i denne sammenhæng opleves som formålsløst og spild af tid.

UPGRADE-kursisternes umiddelbare modstand i forhold til PKU-undervisningen er parallel til den modstand, som bliver beskrevet i forbindelse med et studie af det særligt tilrettelagte grundforløb "Grøn linje". Grundforløbet henvender sig til Kursister, der kræver en særlig indsats for at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse, og aktiviteterne på forløbet er opdelt i faglige og sociale aktiviteter som morgensamling, logbog, undervisning i dansk og matematik og fysisk aktivitet. Studiet af "Grøn linje" sætter spørgsmålstegn ved det hensigtsmæssige i en klar opdeling af de faglige og sociale aktiviteter, idet der ses en tendens til, at de unge ligesom i UPGRADE afkoder den undervisning, der ikke er fagligt snæver, som spild af tid (Katznelson 2007).

Til trods for den modstand, som de unge på Vestegnen tydeligt gav udtryk for i forhold til PKU-undervisningen, fremgår det af KORAs observationer af en PKU-time på forårsforløbet 2016, at UU-vejlederne formåede at samle og engagere de unge med en konkret øvelse. Øvelsen markerede afslutningen på forløbet, og gik ud på at samle de unge i en stor rundkreds med skiftende fokus på de enkelte unge i rundkredsen. De andre unge skulle så nævne nogle positive ting ved den pågældende person, som de havde lagt mærke til under forløbet. Øvelsen, der blev faciliteret af UU-vejlederne, foregik roligt og koncentreret, og de unge gjorde sig umage med at bidrage konstruktivt. Det var tydeligt at mærke de unges fællesskab og lyst til at støtte op om hinanden.

4.3.2 Anvendelsen af logbøger

I det oprindelige UPGRADE-koncept beskrives det, at kursisterne skal udfylde en logbog som et led i den personlige kompetenceudvikling. Logbogen er en bog, der udleveres til de unge ved forløbets start, og hvori de unge skal vurdere sig selv i forhold til deres udvikling igennem forløbet. I starten lagde logbogens udformning op til, at kursisterne skulle skrive i bogen hver dag, om hvad de havde lært, hvad der havde været svært, og deres mål.

Både på Vestegnen og i Nordsjælland er logbogen et af de elementer fra det oprindelige UPGRADE-koncept, som er blevet nedskaleret med tiden. På begge forløb får de unge fortsat udleveret logbogen. Den er imidlertid blevet ændret i løbet af forløbet, så den er mindre omfattende for de unge at udfylde. På Vestegnen tager UU-vejlederne udgangspunkt i de unges besvarelser i logbogen, når de taler med dem om deres videre uddannelsesforløb.

I Nordsjælland er det op til kursisterne selv, hvor meget de vil bruge deres logbog. I samtalerne med de unge på forårsforløbene i 2016 fremgår det, at de unge ikke ved, hvad de skal anvende logbogen til, og at deres brug af den er begrænset.

Ligesom kursisterne testes i dansk og matematik tre gange i løbet af UPGRADE-forløbet, handler et element af logbogen desuden om at teste de unges personlige kompetenceudvikling. En del af logbogen består således af et spørgeskema, der afdækker de unges udvikling i forhold til de syv kompetencer i PKU-undervisningen. Hver kompetence er operationaliseret ved tre spørgeskemaspørgsmål, hvor den unge vurderer sig selv i forhold til de konkrete spørgsmål (se bilag 1). Ligesom med testene i dansk og matematik er idéen bag spørgeskemaet med

fokus på personlige kompetencer, at den unge skulle kunne følge sin egen progression og udvikling over forløbet.

4.4 Metoder til at vejlede og afklare de unge

Et vigtigt formål for UPGRADE er at støtte de unge i forbindelse med deres uddannelsesvalg. I de næste afsnit ses på UU's rolle og kredsenes brug af metoder til at afklare de unge, herunder brobygningsforløb, der desuden er en del af UPGRADE-konceptet.

4.4.1 UU's rolle

UU er tilknyttet begge kredse, og vejledning i forhold til de unges videre vej igennem uddannelsessystemet spiller en afgørende rolle både på Vestegnen og i Nordsjælland. Formålet med vejledningen er ifølge UPGRADEs konceptbeskrivelse at tilrettelægge et personligt udviklingsforløb for de enkelte unge via personlige samtaler med udgangspunkt i den unges mål og interesser.

På Vestegnen er vejlederne meget synlige. De kommer fast på skolen hver fredag, og varetager, som nævnt, PKU-undervisningen. I UPGRADE-lokalet på Vestegnen findes tydelige markører for, at der foregår vejledning. Der er således plancher, hvor det fremgår, hvad startlønnen er for de forskellige professioner. Vejledningen intensiveres på den sidste del af forløbet, og UU-vejlederne går langt for at få de unge videre i uddannelsessystemet. De hjælper dem med at tilmelde sig uddannelser. Undervejs i forløbet hjælper de dem også med andre praktiske anliggender, såsom at sikre, at kursisterne får deres SU. På Vestegnen foregår vejledningen som en kobling mellem klasserumsundervisning og individuelle samtaler med de unge.

Vi hjælper de unge med at tilmelde sig de uddannelser, de ønsker at komme ind på. De mangler selvtillid. Vi udfordrer nogle af dem i forhold til deres uddannelsesvalg. Andre de aner ikke hvad de skal, de kan ikke overskue det. Vi sørger også for, at de får deres SU for, ellers er de også smuttet. (UU-vejleder Vestegnen)

Kursisterne bekræfter UU-vejledernes rolle i forhold til at hjælpe dem videre i uddannelsessystemet og i forhold til at yde en støtte i forbindelse med praktiske opgaver.

De har hjulpet mig til at finde vej til 10. klasse. De tager byrder fra en. De hjælper, hvis du har brug for hjælp. (Kursist 1 Vestegnen)

De søgte ind på PAU for mig. (Kursist 2 Vestegnen).

UU-vejlederne på Vestegnen forklarer, at de går langt for at hjælpe de unge videre i uddannelsessystemet, idet de oplever, at selv små forhindringer kan stille sig i vejen for de unges overgange til ungdomsuddannelserne. De nævner bl.a. et eksempel med en ung mand, som havde arbejdet ihærdigt, mens han gik på UPGRADE og virkede meget motiveret for at starte på den uddannelse, han havde besluttet sig for. Da de efter forløbet var i kontakt med ham, var han ifølge eget udsagn ikke startet på den pågældende uddannelse pga. regningen til et par påkrævede sikkerhedssko. På den måde kan noget, der udefra set ligner en mindre praktisk barriere, vokse sig stort og dermed komme til at stille sig i vejen for de unges videre færd i gennem uddannelsessystemet.

På Vestegnen har UU-vejlederne ikke nogen kontakt med jobcentre undervejs i UPGRADE-forløbet, da UPGRADE-kursisterne på Vestegnen ikke er i det kommunale system, så længe de er i gang med et UPGRADE-forløb. De peger imidlertid selv på muligheden for, at de havde

kontakt med jobcentrene i forhold til de kursister, der dropper ud, med henblik på at videreformidle deres viden om årsagerne til frafaldet. Denne praksis har imidlertid ikke været implementeret på forløbene på Vestegnen.

I Nordsjælland består vejledningen af 2-3 individuelle samtaler med hver af de unge, fordelt over forløbet. Vejledningen adskiller sig ifølge den vejleder, som KORA interviewede i 2016, ikke væsentligt fra den vejledning, som gives til andre avu- og FVU-kursister. Af interviewene med kursister fremgår det, at de oplever dem som en mindre fast del af forløbet end på Vestegnen. De giver endvidere udtryk for, at de ikke er helt klar over, hvornår de er på skolen, og hvornår de ikke er. Desuden fremgår det, at faglærerne i Nordsjælland her hjælper en række af de unge med at tilmelde sig uddannelser og dermed supplerer UU-vejledernes rolle og funktion.

KORAs litteraturstudie i forbindelse med UPGRADE peger på, at det er væsentligt, at vejledningsforløb fremstår som sammenhængende for kursisterne, og i forlængelse heraf anser KORA det for relevant at samtænke de konkrete vejledningssamtaler med andre afklarende indsatser i UPGRADE. Det gælder eksempelvis brobygningsforløbene, faglærernes undervisning og mentorernes rolle (Olesen, Slottved 2015).

4.4.2 Brobygningsforløb

I konceptbeskrivelsen for UPGRADE lægges der op til, at der på forløbene gennemføres brobygningsforløb på erhvervsskoler med henblik på at afklare de unge omkring deres videre uddannelsesvalg.

Casestudierne viser, at der både i 2015 og 2016 er gennemført brobygningsforløb på UPGRADE-forløbene i de to kredse. Interview med vejledere og kursister peger imidlertid også på, at kredsenes forskellige projektorganiseringer afspejler sig i den måde, brobygningsforløbene har været tilrettelagt på.

I Nordsjælland indgår Erhvervsskolen Nordsjælland i kredssamarbejdet, og her har der fra starten været et godt og formaliseret samarbejde med erhvervsskolen, hvilket har gjort det muligt at gennemføre brobygningsforløb, der er parallelle til de brobygningsforløb, som gennemføres i folkeskolens afgangsklasser. Der gennemføres således et sammenhængende forløb af fire dages varighed, hvor kursisterne besøger et nyt fag hver dag.

På Vestegnen er det ikke lykkedes at etablere et formaliseret samarbejde med de lokale erhvervsskoler, som heller ikke er med i kredssamarbejdet. Dette har ifølge vejlederne og faglærere på Vestegnen været en udfordring for planlægningen af besøgene. Besøgene på Vestegnen har i stedet været baseret på personlige kontakter og er gennemført som enkeltstående besøg. Som et supplement til besøgene på erhvervsskoler er desuden gennemført besøg på virksomheder.

Begge steder følges henholdsvis vejledere og lærere fra det daglige mødested på VUC'et til erhvervsskolen. Mens det i Nordsjælland er lærere, der følger de unge med ud på brobygningsforløbet, er det på Vestegnen UU-vejlederne, som følger de unge derud. På Vestegnen har det været en udfordring at få de unge til at møde op til brobygningsforløbet, og UU-vejlederne har koordineret, at kursisterne kører sammen i biler, når de skal på besøg på erhvervsskolerne. Ind imellem oplever de, at en bil ikke dukker op på aftalt tid og sted, men ved at arrangere transporten frem og tilbage har de minimeret noget af det store frafald, som de tidligere har oplevet ved brobygningsbesøgene.

I Nordsjælland ligger erhvervsskolen længere nede ad vejen, og det er således let for lærere og kursister at komme frem, og fremmødet til brobygningsforløbet opleves her ikke anderledes

end det normale fremmøde til undervisningen. Både i Nordsjælland og på Vestegnen er der en tendens til, at brobygningsforløbet og kursisternes udbytte af dette omtales mere positivt af UU-vejledere og lærere end af kursisterne. Af interviewene med lærere og kursister fremgår det, at enkelte unge har fået inspiration til deres uddannelsesvalg gennem brobygningsforløbene. Der er også eksempler på unge, som skifter radikalt retning i forhold til deres uddannelsesvalg efter at have været på besøg på erhvervsskolen. I begge kredse giver flere kursister imidlertid udtryk for, at de besøg, som ikke er direkte relateret til deres eget uddannelsesønske, opleves som spild af tid.

Det var ikke rigtig noget, nogle af os kunne bruge til noget. De kunne godt have fundet noget, der var relateret til os. Alle har ikke været med på alle besøg. Det kunne være en ide at finde noget i stedet for brobygningsforløb. Os andre, der ikke skulle bruge det til noget, vi skulle med. (Kursist Vestegnen)

Vi er så gamle, så vi ved godt hvad en erhvervsskole er. Jeg synes, det var lidt spild af tid. (Kursist Vestegnen)

Ja, jeg tror kun, jeg var der én gang. Det var om mandagen, hvor vi skulle på malerværksted. Det var fint nok, men det var ikke lige noget for mig. (Kursist Nordsjælland)

Det er ikke kun de unge i UPGRADE, som har en tendens til at se brobygningsforløb som "spild af tid". Ifølge bogen "Udsyn i Udskolingen" er ulempen ved at fokusere på valg og interesser, fx i forbindelse med brobygningsaktiviteter, at det kan påvirke elevernes motivation for at deltage i aktiviteterne, hvis de fx betragter sig selv som afklarede eller allerede har valgt en ungdomsuddannelse – hvorfor skulle de så deltage? Bogens forfattere taler for i højere grad at betragte elevernes valg af ungdomsuddannelse som et læringsanliggende og et fokusskifte blandt lærere og vejledere fra valg til læring (Poulsen et al. 2016).

UU-vejledningen skal ifølge forfatterne bag bogen "Udsyn i udskolingen" ikke reduceres til afklaring omkring valg af uddannelse, da vejledning mere bredt handler om at finde frem til, hvad den enkelte oplever som vigtigt i et arbejds-/uddannelsesperspektiv. Pointen er, at det derfor ikke er 'spild af tid' at sende de unge ud på uddannelser, som de ikke har tænkt sig at vælge. Vejledning og brobygningsaktiviteter er således med til at ruste de unge til at tage mange valg gennem livet, og jo mere viden og erfaringer/refleksioner, de har, jo bedre, og desto mere rustede er de til det (Poulsen et al. 2016).

4.5 Metoder til at sikre de unges fremmøde og brugen af mentorer

Mentorer har ikke været en del af den oprindelige konceptbeskrivelse for UPGRADE-projektet. I Nordsjælland har det fra projektets start- til slutfase imidlertid været en fast del af projektet, at kommunerne har stillet en UPGRADE-mentor til rådighed for unge på forløbene. Mentoren har spillet en afgørende rolle i forhold til at få de unge til at møde op, og det har været fast procedure, at den unges mentor har fået besked, hvis den unge en morgen er udeblevet fra undervisningen. Mentoren har ifølge UU-vejlederne i Nordsjælland spillet en afgørende rolle i forhold til at forpligtige kursisterne på UPGRADE-forløbet.

Lærer og mentorer har i Nordsjælland en tæt dialog om hver enkelt ung. Lærerne giver mentorerne besked om de unges fremmøde, og mentorerne giver omvendt lærerne besked, hvis de unge har nogle aktuelle personlige udfordringer, som griber ind i forløbet. Mentoren spiller desuden en rolle for den unge i overgangen mellem UPGRADE-forløbet og den uddannelse, som den unge gerne skulle begynde på, når forløbet slutter.

På Vestegnen har der på nær et enkelt forløb ikke været mentorer tilknyttet de unge. Her har særligt dansklæreren indtaget en mentorrolle ved, at hun har sørget for, at der er blevet ringet til de kursister, som ikke er mødt op til undervisningen om morgenen. Enten ved at hun selv har gjort det eller ved at få andre kursister til at gøre det. Hun har desuden haft kontakt med enkelte af kursisterne efter UPGRADE-forløbet. At der kun har været én mentor tilknyttet et enkelt forløb på Vestegnen skyldes ifølge vejledere og lærere, at det ikke har været muligt at rekruttere den rette profil til opgaven.

4.6 Det unikke ved UPGRADE-forløbene i praksis

Med henblik på at afdække hvori UPGRADE-konceptet i praksis består, og i hvor høj grad UPGRADE-forløbene udgør en nyskabelse i forhold til de unge, har KORA fundet det relevant dels at undersøge forskelle og ligheder i mellem UPGRADE-forløbene i kredsene, dels at afdække forskelle i forhold til ordinære avu-forløb, som ellers ville kunne udgøre et tilbud til de unge i målgruppen for UPGRADE.

KORAs casestudier af UPGRADE-forløb i Nordsjælland og Vestegnen viser, at der væsentlige forskelle på implementeringen af konceptet i de to kredse.

Det er KORAs vurdering, at Vestegnen er den af de to kredse, hvis forløb ligger sig tættest op ad den oprindelige projektbeskrivelse for UPGRADE-projektet, når der ses på målet om at skabe nogle særlige forløb, som både retter fokus på de unges personlige og faglige udfordringer, og som bidrager til at støtte og afklare de unge undervejs. UPGRADE-forløbene på Vestegnen foregår i modsætning til i Nordsjælland i et lokale, som tydeligt markerer, at der foregår en særlig form for undervisning med fokus på bl.a. vejledning og personlig kompetenceudvikling.

Der har igennem hele projektperioden på Vestegnen desuden været et tæt samspil mellem faglærerne i matematik og dansk og UU-vejlederne, som udover at have vejledningssamtaler med de enkelte unge, har undervist i personlig kompetenceudvikling med udgangspunkt i de syv kompetencer, som er beskrevet i den oprindelige konceptbeskrivelse. Faglæreren i dansk har i sin undervisning endvidere haft et klart fokus på at understøtte de unges personlige udvikling.

Omvendt vurderer KORA, at Nordsjælland er den kreds, hvis rammer og organisatorisk setup er mest i overensstemmelse med de oprindelige tanker og visioner bag UPGRADE. Kredssamarbejdet involverer i Nordsjælland en bredere kreds af aktører, og der har i kraft af mentorerne været et tættere samarbejde med jobcentrene.

Nordsjælland vurderes samtidig, at være den af de to kredse, hvis forløb har udviklet sig mest henover projektperioden. Den vigtigste og mest afgørende udvikling er, at der på de første forløb var undervisning i personlig kompetenceudvikling, hvilket helt er blevet droppet på de sidste forløb. Årsagen er, at projektpartnerne i Nordsjælland ikke var tilfredse med PKU-undervisningen, som desuden vakte stor modstand blandt kursisterne.

Der har i Nordsjælland været en anelse mere udskiftning i lærerstaben end på Vestegnen. Af interviewene med vejledere, lærere og kredskoordinatoren i forbindelse med forårsforløbet i 2016 i Nordsjælland fremgår det, at konceptbeskrivelsen for UPGRADE fortrinsvis er blevet anvendt som et udgangspunkt for forløbene i starten. Endvidere fremgår det, at der i begrænset omfang er sket en overlevering af de pædagogiske og didaktiske overvejelser, som ligger i UPGRADE-konceptet til nye medarbejdere, som i højere grad har trukket på egen pædagogisk erfaring og viden.

Adspurgt om, hvad der er det særlige og unikke ved UPGRADE-forløbene sammenlignet med ordinære avu-forløb, peger dansklæreren på Vestegnen på følgende faktorer, som hun vurderer gør forløbene attraktive og udbytterige for de unge:

- Varigheden af forløbet, som er kortere end ordinære avu-forløb på min. 20 uger.
- Det stærke samarbejde mellem UU og VUC. Kursisterne bliver holdt i hånden hele vejen også ved overgangene.
- UU's samtaler tager udgangspunkt i faglige test og i logbøger.
- At der er morgenkaffe og morgente, og at skolematerialer står til rådighed.
- At kursisterne går i en fast klasse. Mange VUC kører elevator-niveau, dvs. at kursisterne får undervisning på forskellige niveauer i forskellige fag, og holdene er mindre end på ordinære avu-forløb, hvor der typisk er 35-40 kursister.
- At lærerne er mere sammen med kursisterne end på de almindelige avu-forløb.

Det er KORAs vurdering, at ovenstående elementer er væsentlige i forhold til at forstå, hvori det særlige ved UPGRADE-forløbene består i praksis sammenlignet med ordinære avu-forløb.

4.7 Oplevet udbytte for de unge

I dette afsnit sammenfatter vi UPGRADE-kursisterne oplevede faglige og personlige udbytte af UPGRADE-forløbene, herunder i forhold til at sikre en afklaring af det fremtidige uddannelsesvalg.

Af KORAs interview med UPGRADE-kursister i Nordsjælland og på Vestegnen i 2015 og 2016 fremgår det, at flere af de interviewede kursister har dårlige skoleerfaringer bag sig, og derfor i starten har været skeptiske over for forløbet. Nogle af kursisterne siger direkte, at det bare skulle overstås for at få det 02 i dansk og matematik, som kunne bringe dem videre til drømmeuddannelsen.

Særligt i forbindelse med de interview, der er gennemført i 2016, er der flere af kursisterne, som lader til at være motiveret af målet om 02 i dansk og matematik. Disse er endvidere de samme, som giver udtryk for, at de var afklarede omkring deres uddannelsesvalg, allerede inden de påbegyndte forløbene. Øvrige kursister virker mere famlende i forhold til deres mål med forløbet. Det var særligt på Vestegnen tydeligt at fornemme, at UU-vejlederne havde gjort en aktiv indsats for at hjælpe så mange af disse unge med at sætte et mål og forfølge det. Det var sværere at fornemme, hvorvidt dette mål for alvor var blevet internaliseret i de unge, eller om det var sat for at tilfredsstille omverdenen. Dette rejser spørgsmålet om, hvorvidt 7 til 14 uger er nok til at afklare de unge, som har mest brug for det, og give dem et mål, som de er motiverede for at forfølge.

Omvendt tyder interviewene med kursister i de to kredse på, at 7 til 14 uger er nok til at give flere af de unge et selvtillidsboost og en oplevelse af at rykke sig, ikke mindst fagligt. I begge kredse fremgår det, at flere af kursisterne har haft positive oplevelser med de faglige test i dansk og matematik, som har været med til at synliggøre deres progression for dem selv. Ved fokusgruppeinterviewene fremgik det også, at de kendte til hinandens resultater, idet de mindede medkursister om deres positive udvikling.

Det er på baggrund af interviewene med de unge svære at vurdere, i hvor høj grad forløbene bidrager til kursisternes personlige kompetenceudvikling. Generelt udtrykker flere af de unge en modstand i forhold til målet om at de skal udvikle sig personligt, hvilket bl.a. udmønter sig i en skepsis over for PKU-undervisningen på Vestegnen.

Mange af de unge på UPGRADE-forløbene giver udtryk for, at de mangler selvtillid, og da de ved forløbets afslutning på Vestegnen skulle give hinanden et godt råd i den runde, KORA observerede i forbindelse med PKU-undervisningen, gik rådet "tro på dig selv" igen. Set i lyset heraf anses det for yderst værdifuldt, at flere af de unge, peger på, at UPGRADE har givet dem selvtillid, mod på at stille spørgsmål i timerne og en oplevelse af at rykke sig fagligt.

På begge forløb udtrykker lærere og vejledere en stor sikkerhed omkring, at de med UPGRADE-forløbene rykker de unge i en positiv retning. I Nordsjælland påpeger kredskoordinatoren bl.a., at de hjælper de unge med at knække uddannelsesnøden.

4.8 Videreførelsen af erfaringer fra UPGRADE

På Vestegnen og i Lyngby bekræftes det, at UPGRADE-forløbene vil blive videreført, selvom projektet er afsluttet, og udviklingsmidlerne fra Region Hovedstaden er ophørt. På Vestegnen skriver direktør for Vestegnen HF & Vestegnen følgende til KORA i en mail efter UPGRADES afslutning:

Upgrade fortsætter ganske rigtigt i en ny form, hvor vi i samarbejde med tre kommuners jobcentre og med UU Vestegnen laver et forløb, som vi kender det, hvor kommunerne nu betaler en mindre ydelse pr. deltager for den ekstra lærerdækning og deltagelse fra UU Vestegnen i forløbet. Fortsættelsen skyldes, at alle parter har oplevet stor succes og effekt af projektet. (Direktør Vestegnen HF & VUC)

Også i Lyngby bekræftes det, at UPGRADE-forløbene vil fortsætte. Her forklarer uddannelseschefen på Lyngby HF & VUC, at det samarbejde, som i kredsen har været imellem UU og jobcentret i Gladsaxe Kommune samt VUC'et, vil fortsætte i forhold til den samme kursistgruppe, som har været visiteret til UPGRADE. Der vil ikke længere være tilknyttet psykologer til forløbene, men kursisterne vil blive undervist i generelle studiekompetencer og gøres studieklar gennem et introducerende undervisningsforløb. UU vil fortsat bidrage med vejledere, som vil afholde vejledningssamtaler med kursisterne og planlægge erhvervsskolebesøg. Jobcentret vil bidrage med mentorer og visitere kursister til forløbet, mens VUC vil gennemføre lærernes introducerende undervisning og finansiere brugen af to-lærerordning til nogle af undervisningstimerne. Projektpartnerne i Lyngby vil desuden fortsætte med at afholde koordinerende teammøder på tværs af jobcenter, UU og VUC i forbindelse med forløbene.

Ligesom på Vestegnen skyldes videreførelsen af UPGRADE-forløbene i Lyngby, at der er en tro på, at forløbene gør en forskel for en særlig målgruppe, der generelt set har haft store udfordringer i uddannelsessystemet.

Hvorvidt forløbene kommer til at fortsætte i Nordsjælland er ikke endeligt afklaret ved denne rapports udgivelse. Kredskoordinatoren fra Nordsjælland bekræfter imidlertid, at der er stemning for at fortsætte forløbene.

4.9 Opsamling

I dette kapitel undersøger vi implementeringen i to kredse (Kreds Nordsjælland og Kreds Vestegnen) med henblik på at afdække, hvordan UPGRADE-forløbene i praksis har udfoldet sig på uddannelsesinstitutionerne og over for de unge.

Kapitlet er baseret på to komparative casestudier gennemført i Nordsjælland og på Vestegnen KORAs komparative casestudie af UPGRADE-forløbene i Nordsjælland og på Vestegnen peger

helt overordnet på, at der er tale om to meget forskellige implementeringer af UPGRADE. UPGRADE-forløbene i begge kredse adskiller sig fra fx ordinære avu-hold ved, at der er tale om mindre hold med flere lærerressourcer per kursist, en fast klassestruktur, stor vægt på relationsdannelsen imellem lærere og kursister, en opmærksomhed på at gøre de unge uddannelsesparate, og ved at forløbene, bl.a. igennem brobygningsforløb på erhvervsskoler, målrettes mod erhvervsuddannelserne. Endvidere er der i begge kredse afholdt regelmæssige kredsmøder med repræsentation af de forskellige projektpartnere, hvilket har bidraget til et tæt og løbende samarbejde imellem UU, kommunernes jobcentre og uddannelsesinstitutionerne omkring kursisterne.

i henholdsvis 2015 og 2016. Studierne involverer i begge år observationer og interview med lærere, vejledere og kursister på UPGRADE-forløb i de to kredse.

De forskellige rammer for forløbene afspejler sig imidlertid i betydelige forskelle på fagundervisningen på Vestegnen og i Nordsjælland. Casestudiet peger på, at faglærerne i de to kredse anvender meget forskellige pædagogiske tilgange. Underviserne på Vestegnen lægger stor vægt på fællesskabet med bordgrupper, højtlesning, klasseundervisning osv. Mens underviserne i Nordsjælland i højere grad lægger deres undervisning an på det enkelte individ med vægt på differentiering og individuelle øvelser med reference til værkstedsundervisning frem for klasserumsundervisning.

I begge kredse fremgår det, at flere af kursisterne i KORAs casestudier har haft en oplevelse af at rykke sig fagligt, og at de faglige test i dansk og matematik har spillet en afgørende rolle i forhold til at synliggøre progressionen for de unge. Endvidere peger kapitlet på, at UPGRADE har givet flere af de unge et selvtillidsboost og mod på at stille spørgsmål i timerne. KORAs casestudier rejser imidlertid spørgsmålet om, hvorvidt 7 til 14 uger er nok til at afklare de unge i forhold til deres fremtidige uddannelsesvalg og give dem et mål, som de er motiverede for at forfølge.

Tabel 4.1 sammenfatter de væsentligste elementer af implementeringen af UPGRADE-konceptet i Nordsjælland og på Vestegnen.

Tabel 4.1 Overblik over implementeringen af UPGRADE i de to kredse

	Nordsjælland	Vestegnen
Antal gennemførte forløb	5	5
Varighed af forløb	7-uger	14-uger
Antal kursister i alt	90	105
Holdstørrelser	12-27	12*-29
Jobcentrets rolle	Har udvalgt bruttoliste med kursister og deltaget i planlægning og evaluering. Har endvidere leveret mentorer.	Har udvalgt bruttoliste med kursister og deltaget i planlægning og evaluering.
Visitation	Varetaget af UU, jobcentre og VUC. Kursister har modtaget uddannelseshjælp.	Varetaget af UU, jobcentre og VUC. Kursister har modtaget SU.
UU's rolle	Har afholdt vejledningssamtaler med UPGRADE-kursister. Har været på skolen én til to gange om ugen.	Har stået for PKU-undervisning og brobygningsaktiviteter. UU-vejlederne har været en fast og tydelig del af forløbet
Mentorer	Faste mentorer knyttet til projektet – kom fra jobcentrene.	Ingen mentorer. UU og lærere har i nogen grad påtaget sig mentorrollen.
Faglig undervisning (dansk og matematik)	Mindre klasserumsundervisning og flere individuelle øvelser med reference til værkstedsundervisning.	En kombination af klasserumsundervisning og individuelle øvelser. Vægt på fællesskabet med bl.a. bordgrupper, højtlesning og sidemandsoplæring.
PKU	Blev i de to første forløb varetaget af en ekstern privat aktør, som senere er blevet udfaset. Faglærerne har i mindre grad haft vægt på at udvikle bestemte kompetencer, men har i stedet sat fokus på fx eksamenstræning og mindfulness	Har været varetaget af UU og har haft tydelig vægt på de syv kompetencer. Derudover har dansklæreren gået aktivt ind i at integrere udvikling af personlige kompetencer i sin undervisning.
Brobygning	Tæt og fast samarbejde med erhvervsskoler om brobygningsforløb.	Mindre tæt samarbejde med erhvervsskoler. Brobygningsforløb på erhvervsskoler har været baseret på ad hoc-aftaler og været varetaget af UU.

Note: * Der er kun været 12 kursister på et enkelt forløb, hvilket var pilotforløbet i efteråret 2014, der desuden havde en varighed af 7 uger. Siden pilotforløbet har alle forløb på Vestegnen haft en varighed på 14 uger, og antallet af kursister har varieret fra 18-29.

5 Resultater for de unge

I dette kapitel afdækkes UPGRADEs resultater for de unge. Først belyses kursisterne fremmøde og gennemførsel. Dernæst gennemgås de unges faglige og personlige progression og til slut beregnes kursisternes overgange til erhvervsuddannelserne inden for tre og seks måneder efter et afsluttet UPGRADE-forløb.

Kapitlet er baseret på kvantitative data indsamlet i kredsene, herunder fremmødeprotokoller, prøveresultater i dansk og matematik samt kursisterne spørgeskemabesvarelser af PKU-ske-maer med fokus på deres personlige kompetenceudvikling. Endvidere er kapitlet baseret på registerdata til afdækning af kursisternes overgange til erhvervsuddannelserne.

5.1 Kursisternes fremmøde og gennemførsel

I alt har 260 unge i alderen deltaget i UPGRADE-forløb. Kursisterne fordeler sig med 90 unge i Nordsjælland, 105 på Vestegnen og 65 i Lyngby. De unge er i alderen 18-29 år, og optaget af drenge og piger har været lige stort. Mellem en fjerdedel og en tredjedel af kursisterne vurderes at have indvandrerbaggrund.

Dette afsnit er baseret på data indhentet fra kredsens fremmødeprotokoller. Der kan være tilmeldte, som aldrig er dukket op og derfor ikke fremgår af de fremmødeprotokoller, KORAs analyser af kursisternes fremmøde og frafald er baseret på.

5.1.1 Kursisternes fremmøde

Kursisternes fremmøde er registreret i forskelligt i de tre kredse. På Vestegnen er det fx blevet registreret, hvis kursisten har mødt sent eller gået tidligt, mens disse oplysninger ikke er blevet registreret i de øvrige kredse. Et registeret fremmøde i Nordsjælland og på Vestegnen kan derfor godt dække over, at kursisten er mødt sent eller gået tidligt.

I både Nordsjælland og på Vestegnen er fremmødet registreret dagligt. I Nordsjælland har registreringen været binær, mens man på Vestegnen har opereret med flere kategorier, herunder fremmøde, sygdom, og om kursisten er mødt sent eller gået tidligt. For sammenlignelighedens skyld har vi defineret elever med for sent fremmøde, eller som har forladt undervisningen før tid, som fremmødte. Sygdom defineres som fravær. Fremmødet for Lyngby er opgjort på timebasis separat for dansk og matematik, og det er derfor ikke direkte sammenligneligt med tallene fra de øvrige kredse, hvor fremmødet er registreret samlet på daglig basis.

Fremmødet er i tabel 5.1 opgjort som kursistens samlede tilstedeværelse divideret med den samlede mulige tilstedeværelse, som er bestemt af kursets varighed. Fremmødet er endvidere opgjort som procent opdelt på kreds og periode. Det vægtede gennemsnit for fremmøde, som tager højde for, at antallet af kursister ikke er lige stort i alle perioder, er på 58 procent i Nordsjælland mod 67 procent på Vestegnen. I Lyngby ligger fremmødet mellem 72 og 76 procent og er højest i dansk.

Tabel 5.1 Fremmøde opdelt på kreds og periode, i procent

Periode	Kreds			
	Nordsjælland	Vestegnen	Lyngby	
	%	%	Mat. %	Dansk %
Pilot 2014	39	71		
Forår 2015	66	69		
Efterår 2015	55	74	69	73
Forår 2016	65	65	73	79
Efterår 2016	58	58	75	78
Vægtet gennemsnit	58	67	72	76

Note: Fremmødet for Lyngby er opgjort på timebasis separat for dansk og matematik, hvorfor det ikke er direkte sammenligneligt med tallene fra de øvrige kredse, hvor fremmødet er registreret samlet på daglig basis.

Kilde: KORA

Det har igennem hele UPGRADE-projektet været en udfordring at sikre et højt fremmøde i undervisningen. Af ovenstående tabel fremgår det, at kursisternes fremmøde på Vestegnen gennemsnitligt set ligger en anelse over kursisternes fremmøde i Nordsjælland. Dette tilskrives den ihærdige indsats, som undervisningsteamet på Vestegnen fra starten af projektet har gjort i forhold til at få de unge til at møde op hver dag. På Vestegnen er udeblevne kursister blevet kontaktet samme morgen, hvorved et fravær har kunnet blive vendt til et fremmøde samme dag. I Nordsjælland og i Lyngby er der via mentorer også blevet fulgt systematisk op på udeblevne kursister, men der har været en større forsinkelse på indsatsen, som måske først har virket næste dag.

5.1.2 Kursisternes frafald og gennemførsel

Frafald og gennemførsel er ikke blevet observeret direkte, og KORA har derfor valgt at beregne det ved to forskellige metoder. Metode 1 tager udgangspunkt i fremmøderegistreringerne, mens Metode 2 tager udgangspunkt i deltagelse ved tests i dansk og matematik.

5.1.2.1 Frafall beregnet ud fra fremmøderegistreringer

Den første metode, som beror på fremmøderegistreringerne, ser på kursistens fremmøde de sidste fem kursusdage. Hvis en kursist ikke møder op blot én af de sidste fem dage, så anses vedkommende for at være faldet fra. Kursister, som ikke møder op mindst én af kursets første fem dage, anses som ikke påbegyndte, og indgår ikke i frafaldsberegningen. Dette omfatter 9 personer ud af de knap 200 personers fremmøderegistreringer fra Vestegnen og Nordsjælland. Fraffaldet er ikke opgjort for Lyngby ved denne metode, da datamaterialet herfra ikke har gjort det muligt.

Tabel 5.2 nedenfor viser et beregnet frafald i Nordsjælland på godt 16 procent af de kursister, der er påbegyndt UPGRADE. På Vestegnen er det beregnede frafald opgjort til godt 19 procent af de påbegyndte kursister. Forskellen i de rå tal er dermed på knap 3 procentpoint i Nordsjællands favør, hvilket imidlertid ikke er en statistisk signifikant forskel. Køns- og aldersfordelingen kan imidlertid have en vis indflydelse i disse rå tal. Således kan fraffaldet opgøres til 21 procent for kvinder mod 16 procent for mænd. Alder spiller derimod ikke nogen sikker rolle ud fra det foreliggende datagrundlag. Efter at vi har justeret for den forskellige køns- og aldersfordeling

i de to kredse, vendes tallene om til Vestegnens fordel. Forskellen er stadigvæk dog ikke statistisk signifikant – ej heller når vi tager højde, for at frafaldet kan være opdelt på kreds og periode.

Tabel 5.2 Frafald beregnet i procent ud fra fremmøderegistreringer (Metode 1)

Kreds	Frafald	
	Ikke-justeret	Køns- og aldersjusteret
Nordsjælland	16,5	16,5
Vestegnen	19,4	14,7
Difference	-2,9	1,8

Note: Frafaldet er ikke opgjort for Lyngby. Beregnet frafald på baggrund af dagligt fremmøde. Differencerne er ikke statistisk signifikante på noget sædvanligt niveau.

Kilde: KORA.

Vendes de ikke-justerede frafaldsprocenter til gennemførselsprocenter, ligger gennemførslen på mellem 81 og 84 %, når gennemførslen beregnes ud fra fremmøderegistreringer.

Det er bemærkelsesværdigt, at der på trods af den store forskel på forløbenes varighed i de to kredse, hvor forløbet på Vestegnen er dobbelt så langt som forløbet i Nordsjælland, ikke er nogen signifikant forskel på frafaldet i de to kredse. Både i Nordsjælland og i Lyngby, hvor der har været faste mentorer tilknyttet forløbene, tillægges disse en stor betydning for fastholdelsesindsatsen. Det er derfor også interessant, at Vestegnen, hvor der ikke har været faste mentorer tilknyttet forløbene, klarer sig lige så godt i forhold til kursisternes gennemførsel som Nordsjælland. Dette tyder på, at det afgørende for kursisternes gennemførsel ikke er mentorerne i sig selv, men det, at der systematisk følges op på udeblevne kursister, hvilket er sket i alle tre kredse.

5.1.2.2 Frafald beregnet ud fra deltagelse ved test

I tabel 5.3 er frafaldet beregnet ved at se på kursistens deltagelse i den sidste test i matematik og dansk. Hvis kursisten ikke har deltaget i sidste test, så kan det skyldes, at vedkommende er frafaldet fra kurset, men det kan selvfølgelig også skyldes fravær pga. sygdom eller frygt for tests. Det er derfor sandsynligt, at denne metode i nogen grad overvurderer frafaldet. Beregningen viser da også et vægtet gennemsnitligt frafald på 29 procent, hvilket ligger en del over estimatet opnået ved hjælp af Metode 1 ovenfor på 17-19 procent.

Tabel 5.3 Frafald beregnet i procent ud fra deltagelse ved sidste test (Metode 2)

Kreds	Frafald		
	Matematik	Dansk	Gennemsnit
Nordsjælland	24	31	27
Vestegnen	26	20	23
Lyngby	42	36	39
Vægtet gennemsnit	30	29	29

Note: Beregnet frafald på baggrund af testdeltagelse.

Kilde: KORA.

Vendes den gennemsnitlige frafaldsprocent til en gennemførselsprocent, lander gennemførslen ved denne beregningsmetode på 71 procent, hvilket anses for en acceptabel gennemførselsprocent set i forhold til målgruppen, der beskrives som mere udfordret end ordinære avukursister.

Resultatet indikerer, at idéen om at skabe et mere intensivt og overskueligt opkvalificeringsforløb for en gruppe af fagligt og socialt udfordrede unge har været rigtig i forhold til at sikre et forløb, som hovedparten af de unge har kunnet gennemføre.

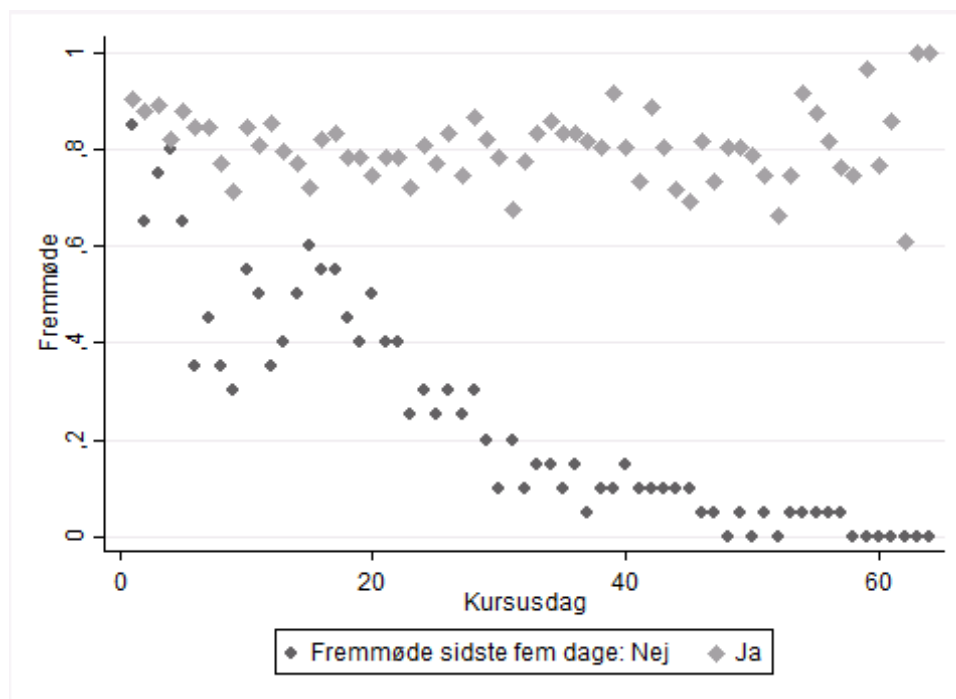
5.1.2.3 Et relativt stabilt og højt fremmøde blandt de kursister, der ikke falder fra
I figur 5.1 og figur 5.2 for henholdsvis Nordsjælland og Vestegnen har vi gengivet fremmødeprocenten afhængig af, om kursisten vurderes at være faldet fra eller ej. Frafaldsvurderingen beror på metode 1, som er beskrevet ovenfor. Figurerne viser, at frafaldet både i Nordsjælland og på Vestegnen hovedsageligt manifesterer sig tidligt i forløbet, dvs. i kursets første halvdel.

Figurerne viser endvidere, at det daglige fremmøde for de kursister, som ikke vurderes at være faldet fra i løbet af kursets sidste dage, ligger relativt stabilt og relativt højt henover forløbene både i Nordsjælland og på Vestegnen. For de kursister, der falder fra, ser vi, at fremmødeandelen dykker voldsomt allerede i kursets første halvdel.

Den tydelige forskel på udviklingen i fremmødeandelen for de to kursistgrupper (frafaldne/ikke-frafaldne) tyder på, at en del af de kursister, som falder fra forløbene meget hurtigt finder ud af, at forløbet ikke er noget for dem, hvilket peger i retning af, at disse unge er blevet fejlvisiteret og ikke matcher tilbuddet. Endvidere skyldes det ifølge projektpartnerne, at VUC'erne er hurtige til at handle på de unge, som ikke matcher forløbene, således at disse ikke optager pladserne for unge, for hvem forløbene ville være mere relevante.

Figur 5.1 og 5.2 tyder på, at forløbene formår at sikre et relativt stabilt og relativt højt fremmøde hos de unge, der matcher forløbene, og som giver dem en chance, hvilket betragtes som et positivt resultat for forløbene og kursisternes udbytte af disse. Særligt positivt ser det ud for Vestegnen, som, på trods af at forløbene her er dobbelt så lange som i Nordsjælland, har det mest stabile gennemsnitlige fremmøde for ikke-frafaldne kursister henover forløbsdagene. Dette tyder på, at de metoder, som undervisere og UU-vejledere her anvender i forhold til at fastholde og motivere de unge, herunder vægten på at skabe et godt socialt fællesskab imellem kursisterne med fx bordgrupper virker for de unge, som matcher forløbene.

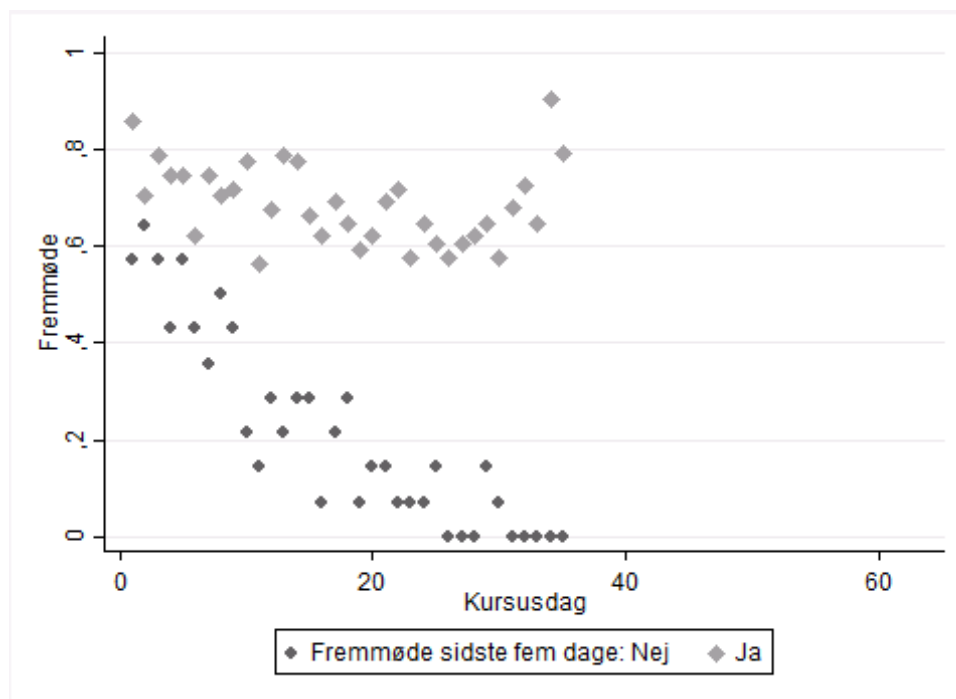
Figur 5.1 Vestegnen. Fremmødeandel opgjort på frafaldsstatus

Kilde: KORA.

Også i Nordsjælland, hvor man ligeledes har vægt på de små hold og relationsdannelsen mellem lærer og kursist, ligger fremmødeandelen for de ikke-fracaldne kursister relativt stabilt og relativt højt henover forløbet. Der ses imidlertid her en tydeligt tendens til, at fremmødet for gruppen af ikke-fracaldne kursister er en anelse U-formet, dvs. højt indledningsvist – omkring 80 %, hvorefter det dykker til godt 60 % midt i kursusforløbet, for så igen at stige henimod afslutningen af kurset. Dette mønster, som i mindre grad gør sig gældende på Vestegnen, tyder på, at en anelse af motivationen for forløbet hos de ikke-fracaldne kursister i Nordsjælland aftager midtvejs i forløbet.

Figur 5.2 Nordsjælland. Fremmødeandel opgjort på frafaldsstatus

Kilde: KORA.

5.2 Kursisternes udvikling i matematik og dansk

I dette afsnit ser vi på UPGRADE-kursisternes progression i fagene dansk og matematik. Der er blevet gennemført tre tests i dansk og matematik i løbet af undervisningsforløbene. Testene har i alle tre UPGRADE-forløb været FVU-prøver, og kursisterne gennemfører den samme test primo, medio og ultimo i UPGRADE-forløbet. Progressionen måles som udviklingen fra første test, som ligger tidligt i kursusforløbet, til sidste test, som ligger henimod afslutningen af kurset. Progressionen er opgjort separat for hver kreds og hver periode for henholdsvis Nordsjælland, Vestegnen og Lyngby.

Skalaen for testen i dansk går fra 0-80, mens den går fra 0-100 i matematik. Med henblik på at kunne sammenligne prøveresultaterne i dansk og matematik, er prøveresultaterne i dansk omregnet til en 0-100-skala.

Progressionen bliver i det følgende kapitel både opgjort på gruppeniveau og på individniveau. Det individbaserede niveau udtrykker udviklingen – i gennemsnit – for kursister, som har deltaget i både første og sidste test. Denne parvise struktur gør, at resultaterne udtrykker, hvilken progression en kursist, der *færdiggør* UPGRADE, kan forvente. Gruppeniveauet udtrykker derimod udviklingen for alle kursister, herunder også kursister, som ikke har deltaget i sidste test. Denne fremgangsmåde betyder, at resultatet i stedet kan fortolkes som den progression, en vilkårlig kursist, som *påbegynder* et UPGRADE-forløb, vil kunne forvente.

Foruden kursisternes testresultater i dansk og matematik inddrages UPGRADE-kursisternes eksamensresultater i dansk og matematik fra tre forløb på Vestegnen. Det har desværre ikke været muligt at fremskaffe eksamensresultater fra Nordsjælland og Lyngby til brug for denne

evaluering. Idet Vestegnen er den kreds, hvis forløb vurderes at lægge sig tættest op ad oprindelige koncept bag UPGRADE, ligger der efter KORAs vurdering en selvstændig pointe i at se på eksamenskaraktererne fra netop Vestegnen.

5.2.1 Klar progression i matematik, mindre i dansk

Både når vi opgør progressionen på gruppeniveau og på individniveau viser vores beregninger, at der i begge fag sker en progression, som er statistisk signifikant på et 5 procent-niveau. Dette betyder, at UPGRADE-forløbene med al sandsynlighed medfører en positiv udvikling i forhold til kursisterne dansk- og matematikkompetencer.

Progressionen er markant størst i matematik, hvor kursisternes gennemsnitlige udgangsniveau også er lavere. På tværs af kreds og perioder er gennemsnitsscoren i første matematiktest 38 point, mens gennemsnittet ved den sidste test er 61 point. Forskellen på godt 23 point er statistisk signifikant. Ser vi kun på personer, som gennemfører både første og sidste test i matematik, så er gennemsnittet i første og sidste test stadigvæk 38 og 61 point, og forskellen er statistisk signifikant.

I dansk er mønsteret rent kvalitativt det samme, omend progressionen er langt mindre. Ved første test er gennemsnittet 64 point, mens det øges marginalt med 4 point til 68 point ved sidste test. Forskellen er statistisk signifikant på et 5 procent-niveau. Ser vi på prøveresultaterne individuelt for kursister, dvs. samme kursists første og sidste testscore, så øges progressionen til 6 point, hvilket også er statistisk signifikant.

En gennemsnitlig kursist, der påbegynder UPGRADE, kan dermed – med 95 procents sikkerhed – forvente at øge sin testscore i matematik mellem 18 og 27 point og mellem 0 og 9 point i dansk. Samtidig vurderer KORA dog, at kursisten har 17-19 procents risiko for at falde fra (jf. afsnit 5.1.2). Hvis kursisten derimod fuldfører UPGRADE-forløbet, så kan han eller hun – med 95 procents sikkerhed – forvente at øge sin testscore i matematik med 20 til 27 point og 4 til 8 point i dansk.

5.2.2 Progressionen er størst i Nordsjælland og på Vestegnen

Når der ses på resultaterne opdelt på kreds, fremgår det af tabel 5.4 og 5.5, at der er stor forskel på kredsene. Forskellene er størst i matematik, hvor kursisterne på Vestegnen har langt den største progression.

Først ser vi på progression på individniveau, dvs. kun kigger på kursister, som har deltaget i både første og sidste test, hvilket udtrykker progression for en kursist, der *færdiggør* UPGRADE. Som vist i tabel 5.4 ligger den gennemsnitlige progression for kursister, der både har gennemført 1. og 3. test her på 34 procentpoint, mens den tilsvarende progression ligger på 22 procentpoint i Nordsjælland og 9 procentpoint i Lyngby. Forskellene er mindre i dansk, hvor Nordsjælland lægger sig i spidsen med et enkelt procentpoint over Vestegnen, hvor progressionen er 6 procentpoint mellem 1. og 3. test.

Progressionen i Lyngby ligger både i dansk og særligt i matematik betydeligt under progressionen i de to øvrige kredse. En forklaring kan være, at Lyngby ikke har været med i UPGRADE-projektet fra starten, og at faglærerne her derfor ikke har deltaget i den kompetenceudvikling, som var forbundet med opstarten.

Tabel 5.4 Progression opdelt på kreds og fag for kursister, der færdiggør et UPGRADE-forløb. Parrede observationer

Kreds	Matematik	Dansk
Nordsjælland	22 procentpoint ***	7 procentpoint ***
Vestegnen	34 procentpoint ***	6 procentpoint ***
Lyngby	9 procentpoint ***	3 procentpoint

Note: Gennemsnitlig progression for kursister, der har gennemført både 1. og 3. test. Enhed: Point på 0-100 skala. Stjerner (***, ** og *) angiver statistisk signifikans på henholdsvis 10, 5 og 1 procent niveau i et én-sidet test.

Kilde: KORA.

Der er ikke væsentligt forskel på resultaterne, når vi som i tabel 5.5 ser på resultaterne opgjort på gruppeniveau, der udtrykker udviklingen for alle kursister, herunder også kursister, som ikke har deltaget i sidste test. Denne fremgangsmåde betyder, at resultatet i stedet kan fortolkes som den progression, en vilkårlig kursist, der *påbegynder* et UPGRADE-forløb, vil kunne forvente.

Tabel 5.5 Progression opdelt på kreds og fag for kursister, der påbegynder et UPGRADE-forløb. Ikke-parrede observationer

Kreds	Matematik	Dansk
Nordsjælland	22 procentpoint ***	7 procentpoint ***
Vestegnen	33 procentpoint ***	4 procentpoint*
Lyngby	6 procentpoint *	9 procentpoint **

Note: Gennemsnitlig progression for kursister, der har gennemført både 1. og 3. test. Enhed: Point på 0-100 skala. Stjerner (***, ** og *) angiver statistisk signifikans på henholdsvis 10, 5 og 1 procent-niveau i en én-sidet test.

Kilde: KORA.

5.2.3 Progressionen varierer på periode i alle tre kredse

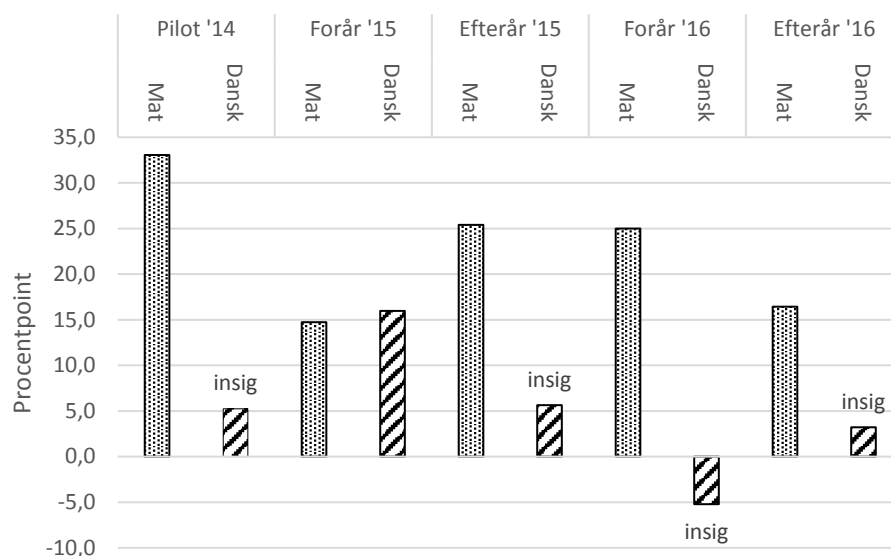
Figur 5.3-5.5 viser progressionen i matematik og dansk opdelt på de forskellige forløb i kredsene. Der er i alle tre kredse en væsentlig variation i progressionen i alle tre kredse.

Figurerne er udført på gruppeniveau for alle UPGRADE-deltagerne, hvilket betyder, at vi ikke ser på ændringen i den enkelte kursists testscore fra start til slut i UPGRADE-forløbet, men derimod på gennemsnittet for alle kursister, der har taget første test, set i forhold til alle kursister, der har taget tredje test. Det betyder, at kursister, som falder fra mellem første og tredje test, indgår i testet med resultatet fra første prøve. Resultaterne i figurerne er dermed udtryk for den ændring, man i gennemsnit vil kunne forvente for en tilfældig kursist, der *påbegynder* UPGRADE. Dette er ikke nødvendigvis det samme som det forventede resultat for en kursist, der *fuldfører* et UPGRADE-forløb. Imidlertid afhænger testscoren i første test ikke af, om kursisten gennemfører tredje test eller ej – dette gælder både i dansk og matematik.

Figur 5.3 viser progressionen i dansk og matematik på de forskellige forløb i Nordsjælland. Der ses her en klar tendens til, at progressionen daler henover forløbene. Dette ses tydeligst i matematik, hvor progressionen på pilotforløbet ligger langt over progressionen på de øvrige forløb. Tendensen gør sig imidlertid også gældende i dansk, hvor progressionen er størst på forårsforløbet 2015, hvorefter den falder på de tre følgende forløb.

At progressionen daler i matematik og dansk i Nordsjælland kan til dels være et resultat af de personudskiftninger, der har været i kredsen siden opstarten. Det kan således være en udfordring at sikre et ejerskab til UPGRADE-konceptet hos nye faglærere, som ikke har deltaget i de seminarer og den kompetenceudvikling, der har været forbundet med projektet særligt i opstarten.

Figur 5.3 Nordsjælland, progression i dansk og matematik opdelt på periode

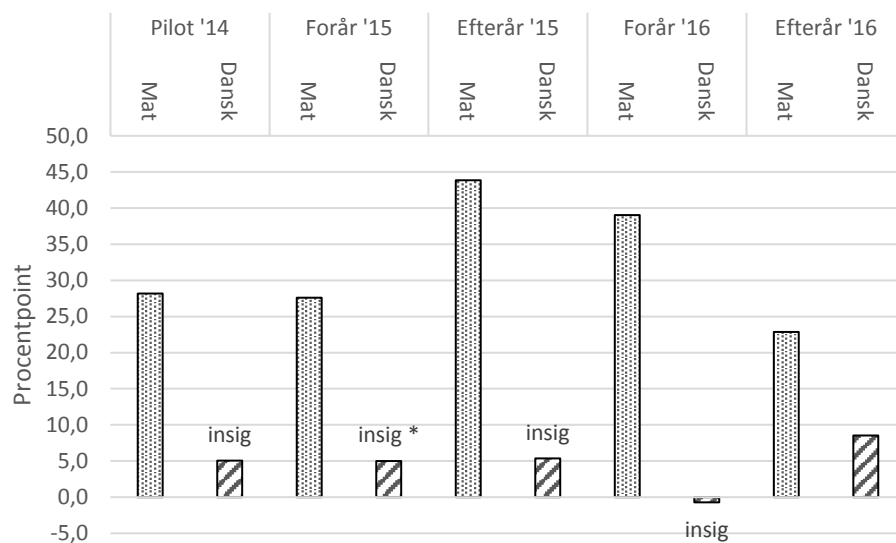

Note: Gennemsnit og signifikantests er beregnet på gruppeniveau på baggrund af ikke-parrede observationer.

Kilde: KORA.

Figur 5.4 viser progressionen i dansk og matematik opdelt på de fem forløb på Vestegnen. Her er tendensen, at progressionen i matematik er størst på de to midterste forløb; efterårsforløbet 2015 og forårsforløbet 2016, hvorefter den falder på efterårsforløbet i 2016. Progressionen i dansk ligger mere stabilt, men er dog kun signifikant på de sidste forløb.

Figur 5.4 Vestegnen, progression i dansk og matematik opdelt på periode

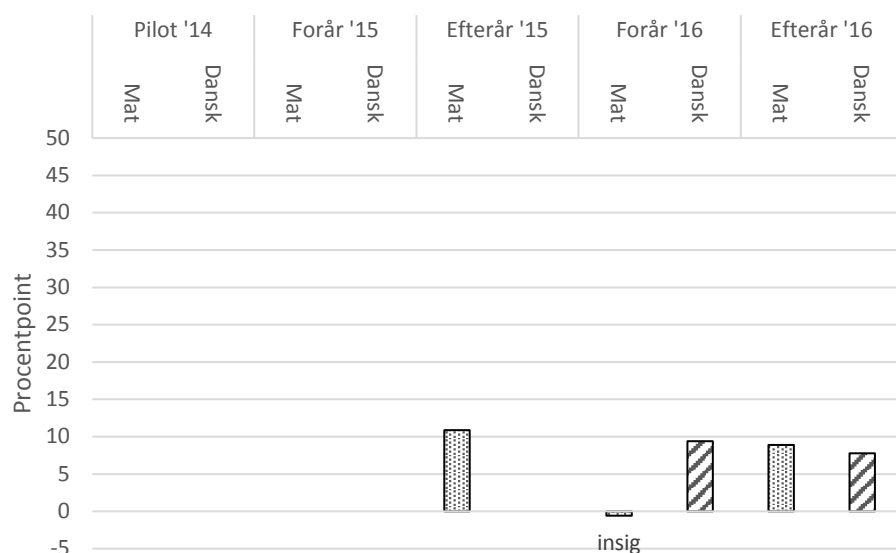

Note: (*) Baseret på midtvejstestscoren i dansk. Gennemsnit og signifikantests er beregnet på gruppeniveau på baggrund af ikke-parrede observationer.

Kilde: KORA.

Figur 5.5 viser progressionen i dansk og matematik, opdelt på de tre forløb i Lyngby. Progressionen i matematik ligger her noget lavere end i de øvrige forløb. Til gengæld er progressionen i dansk her både signifikant på forårsforløbet 2016 og efterårsforløbet 2016. Der ses ligesom i Nordsjælland en tendens til, at progressionen falder henover tid. Idet der her kun er tale om tre forløb, og tendensen er mindre udtalt sammenlignet med i Nordsjælland, er tendensen dog mere usikker.

Figur 5.5 Lyngby, progression dansk og matematik opdelt på periode

Note: Gennemsnit og signifikantests er beregnet på gruppeniveau på baggrund af ikke-parrede observationer.

Kilde: KORA.

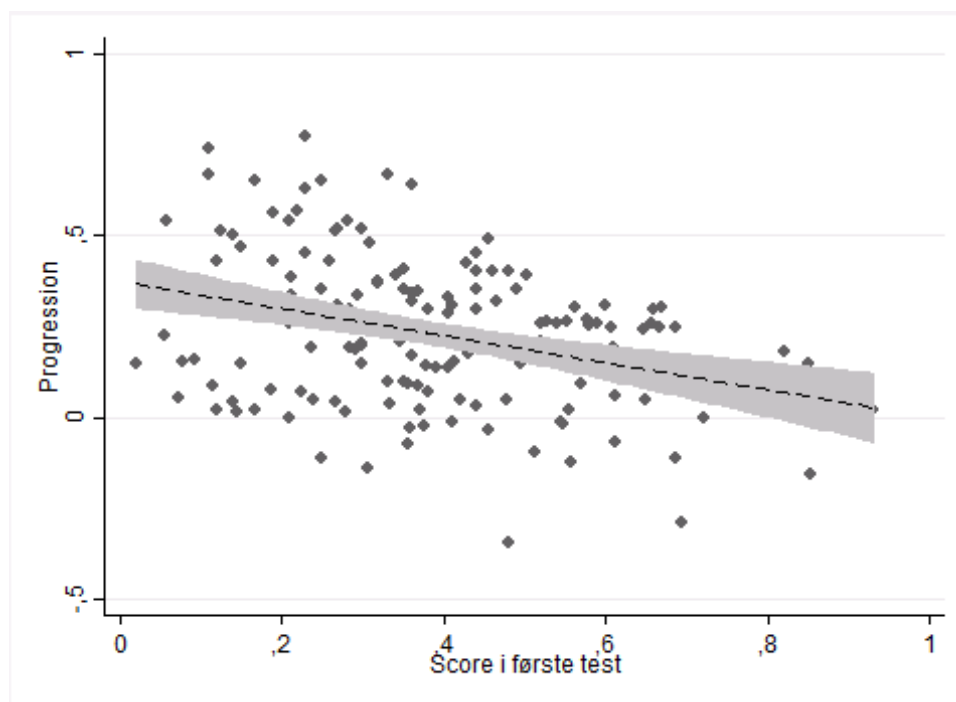
5.2.3.1 Progressionen er afhængig af kursistens faglige udgangspunkt

Med hensyn til baggrundsvariable så er progressionen i matematik og dansk uafhængig af køn og alder. Danskprogressionen er også uafhængig af, hvilken kreds kursisten har deltaget i, men det er matematikprogressionen ikke. Den største progression i matematik ses, som nævnt, på Vestegnen.

Progressionen ved UPGRADE-deltagelse fra start til slut for en vilkårlig kursist afhænger også af kursistens faglige kundskaber i udgangspunkt. Kursister med et dårligere udgangspunkt kan forvente en større progression. Figur 5.4 og 5.5 illustrerer sammenhængen mellem progression og første testcore for henholdsvis matematik og dansk. I figurerne repræsenterer hvert punkt progressionen og udgangspunktet for en specifik kursist. Hvis punktet ligger mod sydvest i diagrammet, så er det både udtryk for, at kursisten scorer dårligt ved første test, og at han eller hun kun oplever en ringe grad af progression fra første til sidste test. Ligger punktet derimod mod nordvest, så oplever kursisten en høj progression i testscoren, mens udgangspunktet var lavt. Punkter der ligger mod sydøst er udtryk for en høj testscore i første test, men en ringe grad af progression.

I figur 5.4 ser vi en negativ sammenhæng, således at en højere testscore i første test hænger negativt sammen med kursisternes gennemsnitlige progression. Konkret viser KORAs analyse, at en UPGRADE-kursist, som scorer omkring 20 point (02 på den horisontale akse i figuren), har en gennemsnitlig progression på omkring 30 procentpoint. Derimod kan en kursist, som scorer omkring 60 point i første test, gennemsnitligt kun forvente en progression på 15 procentpoint i matematik.

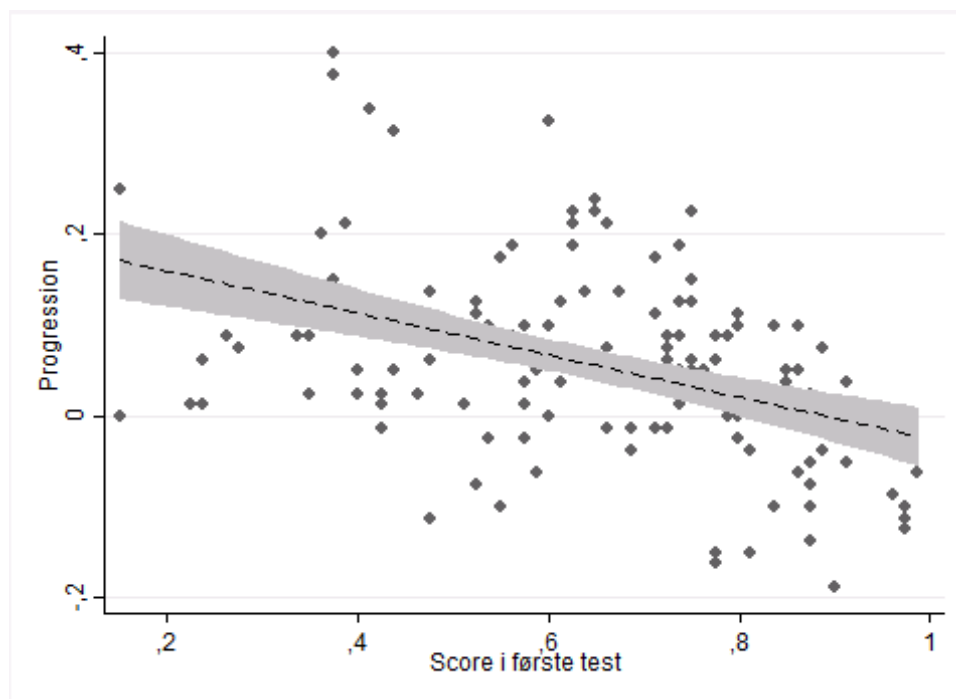
Figur 5.6 Matematik, sammenhængen mellem progression og første testscore

Kilde: KORA.

Tilsvarende viser figur 5.5, at en kursist, der scorer 20 point i dansk, i gennemsnit kan forvente en progression på 16 point, mens en kursist, der scorer 60 point, kun kan forvente en progression på 7 point i dansk.

Figur 5.7 Dansk, sammenhæng mellem progression og første testscore

Kilde: KORA.

5.2.4 Pæne eksamensresultater for kursister på Vestegnen

I dette afsnit belyser vi UPGRADE-kursisternes eksamensresultater på Vestegnen for efterårsforløbet 2015, forårsforløbet 2016 og efterårsforløbet 2016. Eksamenskaraktererne er trukket af Vestegnen HF & VUC, hvorefter de er blevet leveret til KORA. Kursisterne på Vestegnen har gennemgået en eksamen, som svarer til folkeskolens afgangsprøve i 9. klasse, dvs. at der er givet karakter på en 7 trins-skala, hvor 12 er den højeste karakter, 02 er beståelseskarakter og karaktererne 00 og -3 er dumpet.

Det har desværre ikke været muligt at fremskaffe eksamenskarakter fra de øvrige kredse, ej heller de to første forløb på Vestegnen.

Det er KORAs vurdering, at det i forhold til UPGRADE-konceptet er særligt interessant at se på eksamenskaraktererne for Vestegnen, idet Vestegnen er den kreds, hvor der har været færrest personudskiftninger i projektperioden, og hvis forløb har udviklet sig mindst i forhold til det oprindelige koncept bag UPGRADE.

Tabel 5.6 viser UPGRADE-kursisternes eksamenskarakterer i dansk og matematik på de tre forløb på Vestegnen. I matematik ses på tværs af de tre forløb et gennemsnit på 4,3, mens gennemsnittene i dansk er 4,2 for den skriftlige eksamen og 4,4 for den mundtlige. I begge fag ligger de gennemsnitlige karakterer, således noget over det 02, som kursisterne skal have for at bestå og få adgang til en erhvervsuddannelse.

Tabel 5.6 Eksamenskarakterer for Vestegnens Upgrade-forløb (efterår 2015-efterår 2016)

	Efterår 2015	Forår 2016	Efterår 2016
Matematik (mundtlig)	5,3	3,0	4,5
Dansk (skriftlig)	5,2	4,6	2,8
Dansk (sproglig)	3,3	6,7	3,2

Kilde: KORA.

I tabel 5.7 er vist, hvor stor en andel af de UPGRADE-kursister, der var tilmeldt til eksamen, som enten er dumpet eller ikke mødt til eksamen, og som dermed ikke har sikret sig adgang til erhvervsuddannelse. I matematik gælder det mellem 6 % og 8 % af kursisterne, mens det i dansk gælder mellem 6 % og 13 % af de tilmeldte kursister.

Tabel 5.7 Andel dumpede eller ikke mødte til eksamen for Vestegnens Upgrade-forløb (efterår 2015-efterår 2016)

	Efterår 2015	Forår 2016	Efterår 2016
Matematik (mundtlig)	8 %	6 %	6 %
Dansk (skriftlig)	8 %	0%	11 %
Dansk (sproglig)	13 %	0%	6 %

Kilde: KORA.

Til sammenligning ligger karaktergennemsnittet for et ordinært avu-hold i 2015 på Vestegnens HF & VUC på 2,3 og 20 % dumpede/ikke fremmødte i dansk og 4,1 og 29 % dumpede/ikke fremmødte i matematik. Både i forhold til karaktergennemsnittet og i forhold til andelen af dumpede/ikke fremmødte falder sammenligningen således ud til UPGRADEs fordel.

5.3 Kursisternes udvikling i personlige kompetencer

I dette afsnit gennemgår vi kursisternes udvikling i forhold til de syv personlige kompetencer, som er vægtet i det oprindelige koncept bag UPGRADE.

Kursisterne har i alle tre kredse udfyldt et spørgeskema om deres kompetenceudvikling. Besvarelsenerne er tidsmæssigt givet primo, medio og ultimo i forløbet. Spørgeskemaet er vedlagt som bilag (Se bilag 1).

Det er vigtigt at holde sig for øje, at data afspejler kursistens subjektive vurdering af sig selv, hvilket gør data mindre pålidelige sammenlignet med testresultaterne i dansk og matematik. Når KORA alligevel har valgt at tage PKU-dataene med i evalueringen, skyldes det, at UPGRADE bl.a. adskiller sig fra ordinære avu- og FVU-forløb ved at have et helhedsorienteret blik på de unge, som kombinerer et fokus på de unges faglige og personlige kompetenceudvikling. Det er således interessant at få en indikation af, hvad dette fokus har betydet for kursisterne personlige kompetenceudvikling.

Det er samtidig væsentligt at minde om, at kredsene har udviklet sig forskelligt i forhold til deres tilgange til personlige kompetenceudvikling. Vestegnen er den eneste kreds, som hele vejen igennem UPGRADE-projektet har holdt fast i et fokus på de syv kompetenceområder, mens man i de øvrige kredse har fortolket personlig kompetenceudvikling bredere. Således har

de i Lyngby haft psykologer tilknyttet, mens de i Nordsjælland bl.a. har været på ekskursioner og afholdt kurser i fx mindfulness og eksamenstræning.

5.3.1 Kursisterne oplever at rykke sig på fem ud af syv personlige kompetencer

Når der ses på de samlede PKU-data opdelt på de syv kompetencer i spørgeskemaet, fremgår det, at kursisterne på tværs af kredse og forløb i særlig grad vurderer sig selv mere positivt i forhold til kompetencerne *selvkontrol*, *social intelligens*, *nysgerrighed* og *optimisme* i slutningen af forløbene sammenlignet med i starten af forløbene. Endvidere indikerer data en mindre men dog positiv udvikling i forhold til kompetencen *vedholdenhed*.

Tabel 5.8 viser den score, som kursisterne samlet set har opnået i forhold til hver af de syv kompetencer primo og ultimo i forløbene, når der udregnes et gennemsnit for alle kursister og på tværs af kredse, perioder og de tre spørgsmål, som hver af de syv kompetencer er operationaliseret ved. Endvidere viser tabellen differencen i kursisternes score af sig selv primo og ultimo forløbene. Det er interessant, at kursisterne rykker sig mest i forhold til de kompetencer, hvor de i udgangspunktet vurderer sig selv mindst positivt. Det gælder særligt i forhold til kompetencerne *selvkontrol*, *optimisme* og *nysgerrighed*. Dette tyder på, at de unge oplever at udvikle sig i forhold til en række af de områder, hvor de fra starten er mest kritiske i forhold til sig selv.

Tabel 5.8 Gennemsnitlig personlig kompetenceudvikling (PKU) opdelt på kompetencer

Parameter	Primo	Ultimo	Difference (signifikans)
Selvkontrol	6,6	7,7	1,1***
Social intelligens	7,6	8,2	0,6***
Nysgerrighed	7,2	8,2	1,0***
Vedholdenhed	7,6	7,9	0,3*
Engagement	8,1	8,1	0,02
Taknemmelighed	8,4	8,6	02
Optimisme	7,0	8,0	1,0***

Note: Stjerne angiver statistisk signifikans i en én-sidet test af, om primo og ultimo gennemsnittene er signifikant forskellige. Flere stjerner angiver en højere grad af sikkerhed for, at differencen er forskellig fra nul, mens et fravær af stjerner betyder, at forskellen er insignifikant forskellig fra nul. Bemærk, at ultimo-data kun er baseret på 7 kredse/perioder, mens primo-data er baseret på 9 kredse/perioder.

Kilde: KORA og KVUC.

Kursisternes vurderinger af sig selv udvikler sig signifikant i en positiv retning på fem ud af de i alt 20 udsagn i PKU-skemaet. De fem udsagn er: *Jeg bliver ved, selv når jeg møder modgang*, *Jeg gennemfører også opgaver, som ikke interesserer mig*, *Jeg kan give og modtage konstruktiv feedback*, *Jeg stiller uddybende spørgsmål, hvis der er noget, jeg ikke forstår*, og *Jeg tror på mig selv og mine evner*. At det netop er i forhold til disse udsagn, at kursisterne vurderer, at de har rykket sig mest, ligger godt i forlængelse af evalueringens øvrige fund. Således peger de kvalitative interview med de unge på, at det trygge læringsmiljø på UPGRADE bidrager til, at de tør stille spørgsmål, og at de får en større tro på egne evner, hvilket positive oplevelser med testresultater i dansk og matematik desuden medvirker til. I forhold til udsagnet, *Jeg kan give og modtage konstruktiv feedback*, er udviklingen i kursisternes vurderinger af sig selv signifikant mere positiv på Vestegnen end i de øvrige forløb. En forklaring herpå kan være, at

faglærerne på Vestegnen gør ekstra meget ud af at benytte sidemandsoplæring og understøtte gruppearbejde.

5.3.2 Kursisterne vurderer deres udvikling en anelse mest positivt i Nordsjælland

Tabel 5.9 viser kursisternes gennemsnitlige personlige kompetenceudvikling opdelt på kreds og periode. De blå felter viser de forløb, hvor forskellen mellem kursisternes score primo og ultimo i forløbet er statistisk signifikant på 10 procent-niveau, dvs. hvor forskellen ikke kan tilskrives tilfældigheder. Tallet i parentes indikerer den samlede score på tværs af alle 20 spørgsmål i spørgeskemaet ved forløbenes starttidspunkt. Det fremgår af tabellen, at kursisterne på tværs af kredse og perioder vurderer deres udgangsniveau relativt ens. Det varierer således imellem 7,3 og 7,8, hvilket vurderes at være højt, når målgruppen for UPGRADE-projektet tages i betragtning. Dette kunne tyde på, at de unge har en tendens til at forskønne deres besvarelser.

Tabel 5.9 Gennemsnitlig personlig kompetenceudvikling (PKU) opdelt på kreds og periode

Kreds	Periode			
	Pilot	Forår 2015	Forår 2016	Efterår 2016
Lyngby	Ingen data	Ingen data	+ ¾ point (7,3)	* (-) 1/6 point (7,4)
Nordsjælland	+ 2/3 point (7,5)	(+) ¼ point (7,7)	+ 2/3 point (7,5)	+ ½ point (7,5)
Vestegnen	Ingen data	+ 1 point (7,3)	* (-) 1/10 point (7,8)	+ ½ point (7,6)

Note: Stjerne (*) indikerer, at data kun er tilgængeligt for tidligt og midtvejs i forløbet; slutmåling haves ikke. (-) og (+) indikerer at forskellen mellem gennemsnittet på start og sluttidspunktet ikke var statistisk signifikant på min. et 10 procent-niveau i en én-sidet test. NB! Data for efterårsholdene i 2015 var ikke tilgængeligt for KORA på analysetidspunktet.

Kilde: KORA og KVUC.

Af tabel 5.9 fremgår det, at differencen mellem kursisternes besvarelser ved start- og sluttidspunktet varierer imellem 1/10 point og et helt point. Når der ses på tværs af forløbene inden for hver af de to kredse, lægger Nordsjælland sig i spidsen med et mulehår foran Vestegnen i forhold til samlet set at have genereret den største difference.

Det er umiddelbart interessant, at der ikke er større forskelle på resultaterne i Nordsjælland og på Vestegnen, idet de to kredse, som nævnt, har udviklet sig meget forskelligt i deres tilgange til personlig kompetenceudvikling, og Nordsjælland helt er gået væk fra et specifikt fokus på de syv kompetencer. At dømme ud fra PKU-dataene har det ingen væsentlig betydning for de unges personlige kompetenceudvikling, om den helhedsorienterede tilgang til de unge, udmøntes i én undervisning, der forholder sig til specifikke kompetencer som på Vestegnen eller mere bredt støtter op, om de unge i forhold til deres ageren i en række konkrete situationer som i Nordsjælland.

5.4 Kursisternes overgange til erhvervsuddannelse

I dette afsnit ser vi på overgangen til en erhvervsuddannelse (EUD) for UPGRADE-kursisterne og for en udvalgt kontrolgruppe. Overgangen til EUD er baseret på administrative oplysninger fra Styrelsen for It og Læring (STIL), som er koblet via personens CPR-nummer. Udtrækket fra STIL er opdateret indtil ultimo 2016, hvilket betyder, at vi på nuværende tidspunkt ikke kan

evaluere overgangen for efterårsholdet i 2016, da disse først har haft mulighed for at overgå til EUD primo 2017.

KORAs analyse af UPGRADE-kursisternes overgange til EUD er baseret på oplysninger om påbegyndte forløb med en startdato, der ligger inden for 3 eller 6 måneder efter afslutningen af et UPGRADE-forløb eller et ordinært avu-forløb.

5.4.1 Lidt under en tredjedel af UPGRADE-kursisterne starter på en EUD efter tre måneder

Tabel 5.10, 5.11 og 5.12 viser UPGRADE-kursisternes overgange til en EUD henholdsvis tre, seks og tolv måneder efter, at deres kursusforløb er afsluttet sammenlignet, med kontrolgruppen af avu-kursister. Tabel 5.10 viser, at 29 % af de i alt 196 UPGRADE-kursister fra de tre kredse er påbegyndt en erhvervsuddannelse senest tre måneder efter UPGRADE-forløbet. Det er noget under de 75 %, som ifølge Region Hovedstadens oprindelige projektbeskrivelse for UPGRADE skulle opnå adgang til erhvervsuddannelserne. Omvendt er det en signifikant større andel sammenlignet med kontrolgruppen af avu-kursister, hvor 17 % er optaget på en erhvervsuddannelse efter tre måneder. Forskellen er lidt mindre, men dog stadig signifikant på et 1% niveau, når kontrolgruppen er alders- og kønsjusteret, så den matcher UPGRADE-kursisternes alders- og kønsfordeling. I dette tilfælde er det 19 % af avu-kursisterne, som går videre på en erhvervsuddannelse senest tre måneder efter.

Tabel 5.10 EUD-overgange 3 måneder efter afsluttet kursusforløb

Gruppe	EUD-overgang (3 mdr.)	Difference
Upgrade-kursister	29 %	
Kontrolgruppe 1 (avu-kursister)	17 %	12 procentpoint **
Kontrolgruppe 2 (avu-kursister)	19 %	10 procentpoint *

Note: 1) Baseret på rå tal uden hensyntagen til alders- og kønsfordeling. 2) er justeret for forskelle i alders og kønsfordeling. *, **, *** indikerer, at forskellen er statistisk signifikant forskellig fra nul på et 10, 5 og 1 %-niveau.

Kilde: KORA.

Tabel 5.11 viser overgangene til en erhvervsuddannelse for henholdsvis UPGRADE- og avu-kursister seks måneder efter det afsluttede kursusforløb. Det fremgår, at der for alle tre grupper kun er få procentpoints forskel sammenlignet med resultaterne tre måneder efter. Andelen af UPGRADE-kursister, som er gået i gang med en EUD, er således steget med tre procentpoint til 32 % seks måneder efter forløbet. Tilsvarende er den ikke-alders-og-kønsjusterede kontrolgruppe steget med et enkelt procentpoint mod to procentpoint for den justerede kontrolgruppe.

Tabel 5.11 EUD-overgange 6 måneder efter afsluttet kursusforløb

Gruppe	EUD-overgang (6 mdr.)	Difference
Upgrade-kursister	32 %	
Kontrolgruppe 1 (avu-kursister)	18 %	14 procentpoint **
Kontrolgruppe 2 (avu-kursister)	21 %	11 procentpoint *

Note: 1) Baseret på rå tal uden hensyntagen til alders og kønsfordeling. 2) er justeret for forskelle i alders og kønsfordeling. *, **, *** indikerer, at forskellen er statistisk signifikant forskellig fra nul på et 10, 5 og 1 %-niveau.

Kilde: KORA.

Tabel 5.12 viser, at der ikke er nogen væsentlige forskelle på overgangene til en erhvervsuddannelse for UPGRADE-kursister efter 12 måneder sammenlignet med seks og tre måneder efter. Ingen af differencerne til kontrolgruppen er statistisk signifikant forskellige fra nul. Dette hænger imidlertid også sammen med stikprøvens størrelse, idet beregninger af overgangene efter 12 måneder ikke inkluderer UPGRADE-kursister i 2016. Statistikken er således kun opdateret til udgangen af 2016 på analysetidspunktet.

Tabel 5.12 EUD-overgange 12 måneder efter afsluttet kursusforløb

Gruppe	EUD-overgang (12 mdr.)	Difference
Upgrade-kursister	35 %	
Kontrolgruppe 1 (avu-kursister)	25 %	10 procentpoint
Kontrolgruppe 2 (avu-kursister)	29 %	6 procentpoint

Note: 1) Baseret på rå tal uden hensyntagen til alders og kønsfordeling. 2) er justeret for forskelle i alders og kønsfordeling. Ingen stjerner indikerer, at forskellen ikke er statistisk signifikant forskellig fra nul på et 10, 5 og 1 % niveau. For kursister i foråret og efteråret 2016 har vi ikke mulighed for at følge op på overgangen til erhvervsuddannelse efter 12 måneder, da statistikken kun er opdateret til udgangen af 2016 på analysetidspunktet.

Kilde: KORA.

Det er umiddelbart positivt for vurderingen af UPGRADE, at kursisterne her klarer sig bedre i forhold til overgange til EUD sammenlignet med kontrolgruppen af avu-kursister. Der er imidlertid flere forhold, som skal tages med i betragtning i forhold til en direkte sammenligning imellem UPGRADE-kursister og kontrolgruppen af avu-kursister. For det første kan det ikke garanteres, at den stikprøve af avu-kursister, som udgør kontrolgruppen, er repræsentativ for alle avu-kursister på VUC'erne i de tre kredse. For det andet er det vigtigt at huske på, at UPGRADE-kursisterne i modsætning til kursisterne på de ordinære avu-hold har været igennem en screeningsproces, hvor de i princippet er visiteret ud fra, at de er interesserede i at gennemføre en erhvervsuddannelse. Evalueringen peger imidlertid på, at der er visiteret bredere i forhold til de oprindelige visitationskriterier, og at langt fra alle UPGRADE-kursister har haft en erhvervsuddannelse som deres klare og definerede mål.

Hvorvidt det er tilfredsstillende eller ej, at cirka en tredjedel af UPGRADE-kursisterne fortsætter på en erhvervsuddannelse inden for seks måneder, afhænger af flere faktorer, hvoraf ikke alle er fuldt ud dokumenteret i forbindelse med denne evaluering. En væsentlig faktor er kursistgrundlaget. Vi ved, at vejledere, visitatorer og faglærere i alle tre kredse beskriver kursistgruppen som en gruppe af unge, som udover de faglige udfordringer har nogle større personlige og sociale udfordringer, og at de er visiteret ud fra, at de har et behov for en indsats, som både adresserer faglige og personlige udfordringer. Af casestudierne fremgår det, at der både i Nordsjælland og på Vestegnen i praksis er visiteret bredere end, hvad de oprindelige udvælgelseskriterier for målgruppen lægger op til, og at der har været eksempler på kursister med problemer som misbrug, aggressiv adfærd, hjemløshed og svære psykiatriske lidelser.

Vi har i evalueringen ikke dokumentation for, om gruppen af UPGRADE-kursister er mere personligt og socialt udfordret end kursister på ordinære avu-hold. Vi har eksempelvis ikke set på registerdata, der kan sige noget om, hvorvidt UPGRADE-kursister har modtaget flere sociale ydelser, inden de starter, sammenlignet med kursister på ordinære avu-forløb. Det er imidlertid vurderingen fra kredscoordinatorerne i de tre kredse, at UPGRADE-kursisterne er mere udfordrede end ordinære avu-kursister, og på denne baggrund anses det som et yderst tilfredsstillende resultat, at overgangsfrekvensen for UPGRADE-kursisterne alligevel er højere sammenlignet med kontrolgruppen af avu-kursister.

Om en overgangsfrekvens på cirka en tredjedel til EUD er et tilfredsstillende resultat eller ej, har også at gøre med, hvad der sker med de UPGRADE-kursister, som ikke kommer i gang med en erhvervsuddannelse inden for seks måneder. Vi kan på baggrund af kursisterne fra de første UPGRADE-hold se, at de fortsat ikke er kommet i gang med en EUD inden for et år eller halvandet. Overgangen til EUD sker altså hovedsageligt inden for de første tre måneder. I kredsene fortæller faglærere, vejledere og kredscoordinatorer, at nogle af de unge fortsætter i 10. klasse på VUC og på den måde bliver i uddannelsessystemet. Desuden fortæller kredscoordinatoren fra Nordsjælland, at de hører fra jobcentrene, at de, efter de unge har været på et UPGRADE-hold, ikke ser dem efterfølgende på jobcentrene.

Selvom de måske ikke starter direkte på en erhvervsuddannelse, så kan det være, at det giver dem mod på mere undervisning på VUC. I hvert fald er tilbagemeldingen fra kommunerne, at de ikke ser mere til de unge, som de har visiteret til UPGRADE. (Kredscoordinator Nordsjælland)

Hvor de UPGRADE-kursister, som ikke kommer i gang med en EUD, går hen, er et element, som det desværre ikke har været muligt at dokumentere inden for rammerne af denne evaluering.

5.4.2 Stor variation i overgange til EUD set i forhold til kredse og perioder

Når der ses på overgange for UPGRADE-kursister opdelt på kredse og periode, fremgår det, som vist i tabel 5.13, at der er en høj grad af variation. Inden for kredsene er der størst variation i Nordsjælland og i Lyngby.

I Lyngby kom ingen kursister i gang med en EUD inden for seks måneder på efterårsforløbet 2015, mens 37 % var i gang med en EUD inden for seks måneder på forårsforløbet 2016.

I Nordsjælland varierer overgangen inden for seks måneder fra 60 % på pilotforløbet i 2014 til 33 % på forårsforløbet 2016. Det er i denne forbindelse vigtigt at huske på, at de kursister, der har gået på pilotforløbene, ikke har været underlagt adgangsbegrænsninger på erhvervsuddannelserne, idet adgangskravene først er indført med erhvervsuddannelsesreformen i august 2015. Adgangskravene på EUD kan således udgøre en del af forklaringen på, at overgangsfrekvenserne falder efter pilotforløbet i Nordsjælland.

Tabel 5.13 viser, at andelen af UPGRADE-kursister, som overgår til en erhvervsuddannelse stiger mellem 5 og 7 procentpoint i Lyngby og på Vestegnen for overgangene 12 måneder efter sammenlignet med 6 måneder efter forløbenes afslutning. Der ses i Nordsjælland ingen forskel på overgangene efter 6 og 12 måneder.

Tabel 5.13 Overgange for UPGRADE-kursister, opdelt på kreds og periode

3 mdr. overgang til EUD (procent)			
	<i>Nordsjælland</i>	<i>Vestegnen</i>	<i>Lyngby</i>
Pilot	60	31	
Forår 2015	42	31	
Efterår 2015	29	33	0
Forår 2016	33	24	26
6 mdr. overgang til EUD (procent)			
	<i>Nordsjælland</i>	<i>Vestegnen</i>	<i>Lyngby</i>
Pilot	60	31	
Forår 2015	50	31	
Efterår 2015	33	33	0
Forår 2016	33	24	37
12 mdr. overgang til EUD (procent)			
	<i>Nordsjælland</i>	<i>Vestegnen</i>	<i>Lyngby</i>
Pilot	60	38	
Forår 2015	50	38	
Efterår 2015	33	38	7
Forår 2016	-	-	-

Note: For kursister i foråret og efteråret 2016 har vi ikke mulighed for at følge op på overgangen til erhvervsuddannelse efter 12 måneder, da statistikken kun er opdateret til udgangen af 2016 på analysetidspunktet.

Kilde: KORA.

Det er interessant, at overgangsfrekvenserne til EUD, som vist i tabel 5.13, generelt er højere i Nordsjælland end i de to øvrige kredse. 44 % af kursisterne går i gennemsnit i gang med en erhvervsuddannelse inden for et halvt år, mod 30 % på Vestegnen og 19 % i Lyngby. Nordsjælland har således haft størst succes med at skabe overgange til erhvervsuddannelserne til trods for, at Vestegnen har de bedste gennemsnitlige resultater i forhold til progressionen i dansk og matematik.

KORAs datagrundlag viser, at kursisternes gennemsnitlige testscore ved første test i dansk og matematik i Nordsjælland ligger signifikant over de tilsvarende testscores for kursisterne på Vestegnen i begge fag og i Lyngby i matematik. Forskelle på kursisternes faglige udgangspunkt ved forløbenes start kan derfor være en del af forklaringen på, at en større andel af kursisterne i Nordsjælland går direkte videre på en erhvervsuddannelse sammenlignet med i de to øvrige kredse.

Det er interessant, at der er så stort et fald i overgangsfrekvenserne i Nordsjælland fra det første pilotforløb i 2014 til forårsforløbet i 2016. I alt falder andelen af UPGRADE-kursister, som kommer i gang med en erhvervsuddannelse inden for seks måneder med 27 procentpoint i Nordsjælland henover de fire forløb. Der er ligeledes et fald, når vi ser på kursisternes progression i dansk og særligt matematik i Nordsjælland henover projektperioden. Vi ved fra casestudiet af forløbet i Nordsjælland, at der dels har været personudskiftninger og dels er sket ændringer i tilrettelæggelsen af forløbene, hvorved kredsen bl.a. har bevæget sig væk fra den del af UPGRADE-konceptet, som indebærer tolærerordninger og undervisning i personlig kom-

petenceudvikling. KORA tillægger i særlig grad personudskiftningerne en væsentlig forklaringskraft, idet det kan være svært at sikre et ejerskab til UPGRADE-konceptet hos nye faglærere, som ikke har deltaget i de seminarer og den kompetenceudvikling, der har været forbundet med projektet særligt i opstarten.

Projektpartnerne i Nordsjælland peger selv på, at det er ændringer i visitationen og kursistgrundlaget, som har haft betydning for udviklingen i resultaterne i Nordsjælland. De fremhæver således, at de gode resultater af de første UPGRADE-forløb gav jobcentrene mod på at visitere bredere i forhold til de oprindelige visitationskriterier. Endvidere er den bredere visitation et udtryk for, at der ikke var tilstrækkeligt med unge, som matchede den oprindelige målgruppebeskrivelse.

KORAs datagrundlag tyder på, at der inden for de tre kredse ikke er nogen større variation i kursisterne faglige udgangspunkt set over de fem forløb målt ud fra kursisternes testscore ved første test i henholdsvis dansk og matematik. KORA vil derfor være mere tilbøjelig til at tillægge variationen i resultater, herunder i forhold til overgange til EUD, en udvikling i forhold til UPGRADE-forløbenes tilrettelæggelse. Denne vurdering underbygges endvidere af, at der på Vestegnen, hvor der har været færrest personudskiftninger og mindst variation i forløbenes tilrettelæggelse endvidere ses mindst udsving i resultaterne både i forhold til faglig progression og overgange til EUD på tværs af perioder.

5.5 Opsamling

Kapitlet sammenfatter UPGRADEs resultater for de unge, herunder kursisternes fremmøde og frafald, samt de unges faglige og personlige progression og overgange til erhvervsuddannelserne inden for tre og seks måneder efter et afsluttet UPGRADE-forløb.

Kapitlet er baseret på kvantitative data indsamlet i kredsene, herunder fremmødeprotokoller, prøveresultater i dansk og matematik, PKU-skemaer og registerdata til afdækning af kursisternes overgange til erhvervsuddannelserne.

Kapitlet viser, at der på trods udfordringer med at sikre et højt dagligt fremmøde i alle tre kredse er et acceptabelt frafald på mellem 16-19 %, som mest sker i starten af forløbene. Fremmødet for de kursister, som gennemfører forløbene, ligger relativt stabilt og højt henover forløbene, mens fremmødet for de kursister, som falder fra, dykker markant allerede i kursets første halvdel. Dette kan tyde på, at en del af de kursister, som falder fra, meget hurtigt finder ud af, at forløbet ikke er noget for dem, hvilket peger i retning af, at disse unge er blevet fejlvisiteret og ikke matcher tilbuddet. Der er på trods af forløbenes forskellige varighed ikke er nævneværdig forskelle på kredsenes resultater i forhold til fremmøde og frafald.

Beregnet ud fra kursisternes fremmøde ligger kursisternes gennemsnitlige gennemførselsprocent på 82,5 %. Beregnet ud fra de unges deltagelse i test lander gennemførslen på 71 %. Disse gennemførselsprocenter anses for acceptable set i forhold til målgruppen, der beskrives som mere udfordret end ordinære avu-kursister.

I forhold til kursisterne personlige udvikling fremgår det, at kursisterne på tværs af kredse og forløb i særlig grad vurderer, at de rykker sig i forhold til kompetencerne *selvkontrol*, *social intelligens*, *nysgerrighed*, *optimisme* og *vedholdenhed*, mens de i mindre grad oplever at rykke sig i forhold til kompetencerne engagement og taknemmelighed.

I forhold til kursisternes faglige progression viser kapitlet, at der i både i matematik og dansk sker en progression, som er statistik signifikant på et 5 procent-niveau. Dette betyder, at UPGRADE-forløbene med al sandsynlighed medfører en positiv udvikling i forhold til kursisternes dansk- og matematikkompetencer. Progressionen er markant størst i matematik, hvor kursisternes gennemsnitlige udgangsniveau også er lavere. Progressionen ved UPGRADE-deltagelse fra start til slut for en vilkårlig kursist afhænger desuden af kursistens faglige kundskaber i udgangspunkt. Når der ses på resultaterne opdelt på kreds, fremgår det, at der er stor forskel på kredsene. Forskellene er størst i matematik, hvor kursisterne på Vestegnen har langt den største progression. Progressionen i Lyngby ligger både i dansk og særligt i matematik betydeligt under progressionen i de to øvrige kredse.

Eksamensresultater i avu-prøver på Vestegnen for efterårsforløbet 2015, forårsforløbet 2016 og efterårsforløbet 2016 viser, at testresultaterne særligt i matematik også afspejler sig til eksamen. I matematik ses på tværs af de tre forløb et gennemsnit på 4,3, mens gennemsnittene i dansk er 4,2 for den skriftlige eksamen og 4,4 for den mundtlige. I begge fag ligger de gennemsnitlige karakterer, således noget over det 02, som kursisterne skal have for at bestå og få adgang til en erhvervsuddannelse.

I forhold til kursisternes overgange til erhvervsuddannelserne ses, at 29 % af i alt 196 UPGRADE-kursister fra de tre kredse er påbegyndt en erhvervsuddannelse senest tre måneder efter UPGRADE-forløbet, og at 32 % er påbegyndt en erhvervsuddannelse inden for seks måneder. Det er noget under de 75 %, som ifølge Region Hovedstadens oprindelige projektbeskrivelse for UPGRADE skulle opnå adgang til erhvervsuddannelserne. Omvendt er det en signifikant større andel sammenlignet med kontrolgruppen af avu-kursister, hvor 17 % er optaget på en erhvervsuddannelse efter tre måneder. Kapitlet viser, at der er stor variation i overgangene til EUD set i forhold til kredse og perioder. Variationen er størst i Nordsjælland og i Lyngby. Nordsjælland har de bedste resultater i forhold til overgange, idet 44 % i gennemsnit her går i gang med en erhvervsuddannelse inden for et halvt år, mod 30 % på Vestegnen og 19 % i Lyngby.

6 Konklusion

Evalueringen har undersøgt implementeringen og resultaterne af Region Hovedstadens udviklingsprojekt UPGRADE. Formålet er at skabe viden, som kan understøtte videreførelsen af evt. fremtidige UPGRADE-forløb og øvrige læringsforløb målrettet unge, som ikke går den lige vej gennem uddannelsessystemet.

6.1 Udfordringer med at udbrede projektet

Det oprindelige mål for UPGRADE-projektet var at gennemføre 35-40 forløb og 700 visitations-samtaler med unge i målgruppen. Der er ved slutevalueringen gennemført 13 forløb med 260 unge, hvilket ligger langt fra opfyldelsen af det oprindelige mål for projektet. UPGRADEs projektejer på KVUC forklarer, at det tog lang tid at få projektet i gang, herunder at rekruttere projektpartnere til kredse, som var interesseret i at indgå i projektet.

Udfordringerne med at udbrede UPGRADE kan umiddelbart ses som et paradoks, idet projektet kom lige midt i en erhvervsuddannelsesreform, hvilket har givet projektet en høj grad af aktualitet i forhold til at opkvalificere de unge, som efter reformen ikke er sikret adgang til erhvervsuddannelserne. KORAs evaluering peger imidlertid på, at reformen på nogen områder har udgjort en barriere for implementeringen af projektet. UPGRADE har således i forhold til mål og målgruppe overlappet med en række øvrige initiativer igangsat af bl.a. regionens kommuner og uddannelsesinstitutioner i lyset af reformen. Ligeledes har de forandringsprocesser, som reformen har medført på ikke mindst erhvervsskolerne, trukket ressourcer væk fra udviklingsprojekter som UPGRADE.

6.2 Forskellige implementeringer af UPGRADE

Kernen i UPGRADE-konceptet udgøres af et helhedsorienteret blik på de unge, og konceptet læner sig op ad eksisterende viden på området. Konceptet er blevet udviklet i samarbejde med de første kredse i projektet og siden forsøgt overleveret igennem konceptbeskrivelser, kompetenceudvikling og seminarer for projektpartnerne. Der har imidlertid også været plads til lokal tilpasninger, og evalueringen viser bl.a., at forløbene i de tre kredse har forskellig varighed og afsluttes med forskellige prøver. Disse forskelle peger Nordsjællands kredskoordinator på udgør en barriere for videndelingen imellem kredsene. Samtidig peger UPGRADEs projektledelse på KVUC på, at bl.a. personudskiftninger i kredsene har været en udfordring i forhold til at sikre overleveringen af konceptet lokalt.

KORAs komparative casestudie af UPGRADE-forløbene i Nordsjælland og på Vestegnen peger helt overordnet på, at der er tale om to meget forskellige implementeringer af UPGRADE. UPGRADE-forløbene i begge kredse adskiller sig fra fx ordinære avu-hold ved, at der er tale om mindre hold med flere lærerressourcer per kursist, en fast klassestruktur, stor vægt på relationsdannelsen imellem lærere og kursister, en opmærksomhed på at gøre de unge uddannelsesparate og bl.a. igennem brobygningsforløb på erhvervsskoler at målrette forløbene mod erhvervsuddannelserne. Endvidere er der i begge kredse afholdt regelmæssige kredsmøder med repræsentation af de forskellige projektpartnere, hvilket har bidraget til et tæt og løbende samarbejde imellem UU, kommunernes jobcentre og uddannelsesinstitutionerne omkring kursisterne.

De forskellige rammer for forløbene afspejler sig imidlertid i betydelige forskelle på fagundervisningen på Vestegnen og i Nordsjælland. Casestudiet i 2016 peger på, at faglærerne i de to kredse anvender meget forskellige pædagogiske tilgange. Underviserne på Vestegnen lægger stor vægt på fællesskabet med bordgrupper, højtlesning, klasseundervisning osv., mens underviserne i Nordsjælland i højere grad trækker på traditionerne fra FVU-undervisning og lægger deres undervisning an på det enkelte individ med vægt på differentiering og individuelle øvelser med reference til værkstedsundervisning frem for klasserumsundervisning.

I begge kredse fremgår det, at flere af kursisterne i KORAs casestudier har haft en oplevelse af at rykke sig fagligt, og at de faglige test i dansk og matematik har spillet en afgørende rolle i forhold til at synliggøre progressionen for de unge. Endvidere peger evalueringen på, at UPGRADE har givet flere af de unge et selvtillidsboost og mod til at stille spørgsmål i timerne. KORAs evaluering rejser imidlertid spørgsmålet om, hvorvidt 7 til 14 uger er nok til at afklare de unge i forhold til deres fremtidige uddannelsesvalg og give dem et mål, som de er motiveret for at forfølge. Endvidere mangler der dokumentation for, at boost af faglighed og selvtillid i kortere perioder har en langtidseffekt, som rækker udover initiativet. Derved er langtidseffekterne af hverken Drengesakademiet eller UPGRADE endnu ikke undersøgt.

6.3 Resultater

Evalueringen viser, at der på trods af udfordringer med at sikre et højt dagligt fremmøde i alle tre kredse er et acceptabelt frafald på 16-19 %, som mest sker i starten af forløbene. Fremmødet for de kursister, som gennemfører forløbene, ligger relativt stabilt og højt henover forløbene, mens fremmødet for de kursister, som falder fra, dykker markant allerede i kursets første halvdel. Dette kan tyde på, at en del af de kursister, som falder fra, meget hurtigt finder ud af, at forløbet ikke er noget for dem, hvilket peger i retning af, at disse unge er blevet fejlvisiteret og ikke matcher tilbuddet. Der er på trods af forløbenes forskellige varighed ikke nævneværdige forskelle på kredsens resultater, hvad angår fremmøde og frafald.

Beregnet ud fra kursisternes fremmøde ligger kursisternes gennemsnitlige gennemførselsprocent på 82,5 %. Beregnet ud fra de unges deltagelse i test lander gennemførslen på 71 %. Disse gennemførselsprocenter anses for acceptable set i forhold til målgruppen, der beskrives som mere udfordret end ordinære avu-kursister.

I forhold til kursisterne personlige udvikling fremgår det af evalueringen, at kursisterne på tværs af kredse og forløb i særlig grad vurderer, at de rykker sig i forhold til kompetencerne; *selvkontrol*, *social intelligens*, *nysgerrighed*, *optimisme* og *vedholdenhed*, mens de i mindre grad oplever at rykke sig i forhold til kompetencerne engagement og taknemmelighed.

I forhold til kursisternes faglige progression viser kapitlet, at der i både i matematik og dansk sker en progression, som er statistik signifikant på et 5 procent-niveau. Dette betyder, at UPGRADE-forløbene med al sandsynlighed medfører en positiv udvikling i forhold til kursisternes dansk- og matematikkompetencer. Progressionen er markant størst i matematik, hvilket hænger naturligt sammen med, at kursisternes gennemsnitlige udgangsniveau også er lavere i dette fag. Evalueringen viser, at progressionen ved UPGRADE-deltagelse fra start til slut for en vilkårlig kursist afhænger af kursistens faglige kundskaber i udgangspunktet. Når der ses på resultaterne opdelt på kreds, fremgår det, at der er stor forskel på kredsene. Forskellene er størst i matematik, hvor kursisterne på Vestegnen har langt den største progression. Progressionen i Lyngby ligger både i dansk og særligt i matematik betydeligt under progressionen i de to øvrige kredse.

Eksamensresultater i avu-prøver på Vestegnen for efterårsforløbet 2015, forårsforløbet 2016 og efterårsforløbet 2016 viser, at testresultaterne særligt i matematik også afspejler sig til eksamen. I matematik ses på tværs af de tre forløb et gennemsnit på 4,3, mens gennemsnittene i dansk er 4,2 for den skriftlige eksamen og 4,4 for den mundtlige. I begge fag ligger de gennemsnitlige karakterer, således noget over det 02, som kursisterne skal bruge for at bestå og få adgang til en erhvervsuddannelse.

I forhold kursisternes overgange til erhvervsuddannelserne ses, at 29 % af i alt 196 UPGRADE-kursister fra de tre kredse påbegyndte en erhvervsuddannelse senest tre måneder efter UPGRADE-forløbet og 32 % påbegyndte en erhvervsuddannelse inden for seks måneder. Det er noget under de 75 %, som ifølge Region Hovedstadens oprindelige projektbeskrivelse for UPGRADE skulle opnå adgang til erhvervsuddannelserne. Omvendt er det en signifikant større andel sammenlignet med kontrolgruppen af avu-kursister, hvor 17 % er optaget på en erhvervsuddannelse efter tre måneder. Evalueringen viser, at der er stor variation i overgangene til EUD set i forhold til kredse og perioder. Variationen er størst i Nordsjælland og i Lyngby. Nordsjælland har de bedste resultater i forhold til overgange, idet 44 % i gennemsnit her går i gang med en erhvervsuddannelse inden for et halvt år, mod 30 % på Vestegnen og 19 % i Lyngby.

6.4 Opmærksomhedspunkter og fremtidige perspektiver

I dette afsnit rettes fokus på en række opmærksomhedspunkter og fremtidige perspektiver udledt af evalueringen. Disse relaterer sig dels til videreførelsen af UPGRADE, dels bredt til læringsforløb målrettet gruppen af unge, som ikke går den lige vej igennem uddannelsessystemet.

6.4.1 Videreførelsen af UPGRADE

Evalueringen giver anledning til en række overvejelser, som vurderes at være relevante i forbindelse med videreførelsen og udbredelsen af konceptet bag UPGRADE.

6.4.1.1 Projektorganisationen:

Et unikt element i UPGRADE er brugen af kredssamarbejder med inddragelse af VUC, erhvervsskoler, jobcentre og UU. Det er KORAs vurdering, at projektorganisationen er god i forhold til at skabe sammenhængende og meningsfulde forløb for de unge. Samtidig har det vist sig, at det har været en udfordring at rekruttere projektpartnere, og at projektet bl.a. af denne grund er blevet udbredt til færre kredse end oprindeligt tiltænkt i Region Hovedstaden. Lyngby, som er kommet med sidst, har færre projektpartnere med end de to første kredse i projektet.

Det er KORAs vurdering, at det er muligt at gennemføre særlige undervisningsforløb med mange af de elementer, som indgår i UPGRADE-konceptet uden et formaliseret kredssamarbejde. Der hvor kredssamarbejdet kan lade sig gøre, vurderes det imidlertid at indeholde fordele i forhold til opfølgningen på de unge, som er i fare for at falde fra, veltilrettelagte brobygningsforløb og en integreret vejledningsindsats.

I forhold til at sikre det tværinstitutionelle samarbejde imellem projektpartnerne i eventuelt fremtidige UPGRADE-forløb vurderes det at være relevant at videreføre erfaringerne med bl.a. konceptbeskrivelsen, et fælles kommunikationsredskab til videndeling imellem fagpersonerne i projektet, de ugentlige teammøder og kredskoordinator-funktionen.

6.4.1.2 Varigheden af forløb

UPGRADE-forløbene har oprindeligt været tiltænkt at have en varighed af 7 uger. De syv uger havde bl.a. til formål at modvirke frafald og skabe et intensivt læringsforløb for unge, som havde behov for en fokuseret indsats og et alternativ til fx de ordinære avu-forløb på VUC, der ofte er noget længere.

I UPGRADE-projektet er der gennemført forløb af 7 og 14 ugers varighed. Der er ingen nævneværdige forskelle på frafaldet på forløbene. Endvidere har frafaldet overordnet set et acceptabelt niveau, der varierer mellem 16 og 19 %, hvilket indikerer, at de unge er i stand til at gennemføre forløb af 14 ugers varighed. Derudover ses, at UPGRADE-kursisterne på 14-ugers-forløbet på Vestegnen opnår en større faglig progression i matematik sammenlignet med kursisterne på syv-ugers-forløbet i Nordsjælland. Omvendt ligger overgangene til erhvervsuddannelserne i gennemsnit højere i Nordsjælland sammenlignet med på Vestegnen.

KORAs casestudier af forløbene i Nordsjælland og på Vestegnen viser, at fællesskabet imellem kursisterne virkede stærkere på Vestegnen end i Nordsjælland. En forklaring kan være forløbenes forskellige pædagogiske tilgange, hvor Vestegnen i højere grad vægtede fællesskabet. En anden forklaring kan være, at kursisterne på Vestegnen havde haft længere tid til at vænne sig til hinanden og dermed blive mere sammenrystede.

KORA, SFI og EVA har gennemført en undersøgelse af, hvad der virker i konteksten af de forberedende tilbud i forhold til at skabe overgange til ungdomsuddannelserne. Undersøgelsen viser bl.a., at de tilbud, som er gode til at skabe overgange, er kendetegnet ved et stærkt ledelses- og underviserfokus på at skabe nogle trygge læringsmiljøer, som er kendetegnet ved stærke fællesskaber og tætte personlige relationer til underviserne (Slottved et al. 2016). KORAs casestudier peger på, at underviserne på begge forløb ligger stor vægt på relationsdannelsen til deres kursister, og at kursister på begge forløb sætter stor pris på deres undervisere.

Forløbenes varighed fremadrettet kan også være et økonomisk spørgsmål. Samlet set må et 14-ugers-forløb antages at være dyrere end et syv-ugers forløb, idet forløbene er lige intensive med undervisning hver dag. Da syv-ugers-forløbet har de bedste resultater i forhold til overgange til erhvervsuddannelserne, er der samfundsøkonomisk set et rationale i at videreføre forløb af syv-ugers varighed. For de enkelte kommuner er de imidlertid dyrest, idet denne varighed ikke gør det muligt at indhente statstaxameter for kursisterne, som desuden er på uddannelseshjælp og ikke SU. Hvad der økonomisk set er mest rentabelt afhænger derfor af, hvem der stiller spørgsmålet.

6.4.1.3 Visitationen

KORAs evaluering viser en klar sammenhæng mellem faglig progression og kursisternes faglige udgangspunkt. Således kan der forventes en større progression for kursister med et dårligere udgangspunkt. Dette anses for at være en væsentlig pointe i forhold til rekrutteringen af UPGRADE-kursister på eventuelt fremtidige UPGRADE-hold, idet det kan anvendes som et argument for at tilbyde forløbene til de fagligt set mest udfordrede unge. Endvidere kan det ses som et argument for at fastholde et visitationskriterie om, at de unge for at blive optaget på et UPGRADE-forløb hverken må have bestået dansk eller matematik.

Evalueringen peger på, at der i alle tre kredse er visiteret bredere i forhold til de visitationskriterier, som er formuleret i UPGRADEs oprindelige konceptbeskrivelse. De unge på UPGRADE-forløbene har således socialt og personligt været mere udfordret end tiltænkt ved projektopstarten. Casestudierne peger på, at der i Nordsjælland og på Vestegnen er enighed om vigtigheden af udvælgelseskriterier som motivation og uddannelsesparathed, og at forløbene godt kan rumme en bredere og mere differentieret målgruppe. At UPGRADE-forløbene er i stand til

at rumme en bredere målgruppe af unge understøttes af det acceptable frafald på forløbene og af, at progressionen er størst for de kursister, der har det dårligste faglige udgangspunkt.

6.4.1.4 Brobygningsforløb på erhvervsskoler

KORAs casestudier viser, at det på Vestegnen har været en udfordring, at få de unge til at møde op til brobygningsforløbene på erhvervsskoler. Endvidere fremgår det, at flere af de unge i både Nordsjælland og på Vestegnen oplever, de brobygningsforløb, som ikke direkte relaterer sig til deres uddannelsesønske som spild af tid.

Denne tendens går igen for andre unge i forbindelse med brobygningsforløb. Via University College og Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet har i samarbejde med KL og Danmarks Lærerforening udgivet bogen "Udsyn i Udskolingen". Bogens forfattere påpeger, at ulempen ved at fokusere på valg og interesser, fx i forbindelse med brobygningsaktiviteter, er at det kan påvirke elevernes motivation for at deltage i aktiviteterne, hvis de fx betragter sig selv som afklarede eller allerede har valgt en ungdomsuddannelse – hvorfor skulle de så deltage? Bogens forfattere taler for i højere grad at betragte elevernes valg af ungdomsuddannelse som et læringsanliggende og et fokusskifte blandt lærere og vejledere fra valg til læring. Ved i stedet for at spørge eleven "Var det noget for dig? anbefales bl.a. at stille spørgsmålene "Hvad oplevede du? Hvad lærte du om virksomheden? Om erhvervsuddannelserne? Om arbejdslivet? Om dig selv? Om dine skolekammerater?" (Poulsen et al. 2016).

KORA vurderer, at brobygningsforløbene er et positivt element i UPGRADE-forløbene, idet de er med til at give de unge nogle erfaringer, som de kan anvende til at blive klogere på, hvad der er vigtigt for dem i forhold til deres fremtidige uddannelses- og arbejdsliv. Endvidere spiller brobygningsforløbene en central rolle i forhold til at sikre sammenhængende forløb, som peger fremad i forhold til de unges overgange til erhvervsuddannelserne. På baggrund af erfaringerne fra "Udsyn i udskolingen" vurderer KORA, at der i forbindelse med fremtidige UPGRADE-forløb med fordel kunne lægges mere vægt på brobygningsforløbenes potentiale for læring i bred forstand snarere end en afklaring af uddannelsesvalget i mere snæver forstand. Dette gælder både i forhold til vejledere og læreres introduktion til og opfølgning på brobygningsforløbene over for de unge.

6.4.1.5 Undervisningen i personlig kompetenceudvikling

Både på Vestegnen og i Nordsjælland har kursisterne været skeptiske over for PKU-undervisningen. I KORAs casestudie fra 2015 fremgår det, at de unge er mere fraværende i PKU-timerne end i dansk og matematik, og at navnet "personlig kompetenceudvikling" fik de nogle af de unge til at føle, at de ikke var gode nok, som de var. De unges modstand i forhold til PKU-undervisningen kommer ligeledes til udtryk hos de kursister, som KORA har interviewet på Vestegnen i 2016.

Når modstanden i forhold PKU-undervisningen blandt kursisterne på Vestegnen kobles med resultaterne af PKU-skemaerne, ses der umiddelbart ingen grund til at videreføre PKU-undervisningen i den form, som den har haft på Vestegnen, og som knytter sig tættest til det oprindelige koncept for UPGRADE. Omvendt vurderes det som væsentlig i forhold til de opnåede resultater af UPGRADE-projektet, at der i forløbene har været en opmærksomhed omkring kursisternes personlige og sociale udfordringer, og at dette helhedsorienterede blik på de unge er blevet inddraget i den almindelige fagundervisning.

6.4.1.6 Overlevering af konceptet til nye fagpersoner i projektet

Faren ved udviklingsprojekter som UPGRADE med mulighed for lokale tilpasninger, er at konceptet glemmes med tiden, eller ikke bliver overleveret til nye fagpersoner i projektet. Det er naturligt, at der sker lokale tilpasninger, og at disse tilpasninger øges henover projektperioden, men der ligger en fare i, at de gode tanker, som ligger bag det oprindelige koncept fraviges, og at der opstår en "business as usual".

På baggrund af KORAs casestudier vurderes det, at UPGRADE-forløbene på Vestegnen er den af de to kredse, hvis implementering af UPGRADE-konceptet har været mest konstant over projektperioden, mens der er i Nordsjælland vurderes at være sket en større udvikling. Det er i denne forbindelse interessant, at Nordsjællands resultater i forhold til særligt overgange forringes henover projektperioden, mens Vestegnens resultater er mere konstante. Groft sat op, kan denne observation tyde på, at resultaterne i Nordsjælland forringes i takt med ejerskabet med konceptet.

KORA vurderer, at implementeringen af UPGRADE på Vestegnen har været fremmet af nogle engagerede vejledere og en engageret dansklærer, som har været med i projektet fra starten og taget fulgt ejerskab for konceptet. Dette viser vigtigheden af at sikre ejerskabet til projektet blandt lokale tovholdere. Projektledelsen for KVUC har været opmærksom på at sikre det lokale ejerskab ved bl.a. at afholde halvårslige seminarer, hvor fagpersoner i kredsene har haft mulighed for at videndele med hinanden. Det er KORAs vurdering, at det i forhold til fremtidige projekter af lignende karakter fra projektledelsens side vil være væsentligt at sikre en overlevering af konceptet til nye fagpersoner, så disse bliver bekendt med de tanker og idéer, som gjort i forbindelse med konceptets udvikling.

6.4.2 Den fortsatte indsats for unge, som ikke går den lige vej igennem uddannelsessystemet

Evalueringen af UPGRADE vurderes at bidrage med viden, som kan anvendes i andre typer af læringsforløb målrettet unge med faglige og sociale udfordringer.

UPGRADE-forløbene viser vigtigheden af at skabe et vellykket samarbejde imellem de aktører, som har med de unge at gøre. Samarbejdet imellem VUC, erhvervsskoler, jobcentre og UU samt kombinationen af vejledning, faglig opkvalificering og brobygning i én samlet pakke vurderes endvidere af at skabe nogle sammenhængende forløb for de unge, der tager udgangspunkt i den enkelte unges behov. Som et konkret eksempel på, at samarbejdet imellem projektpartnerne i UPGRADE styrker forløbene kan nævnes jobcentrenes, UUs og faglærernes samarbejde omkring visitationen. Faglærerne screener i forbindelse med visitationen de unge ude på jobcentrene og anvender resultaterne af screeningstestene til at kunne fastlægge niveauet for undervisningen i klassen. Visitationsprocessen og den indledende screening af kursisterne er således er med til at styrke kvaliteten af undervisningen.

Evalueringen af UPGRADE understreger endvidere vigtigheden af et trygt læringsmiljø og undervisere, som møder de unge med tillid, åbenhed og stor tålmodighed. Flere af de unge, som KORA har talt med på UPGRADE-forløbene giver udtryk for, at de mangler selvtillid, og at de har dårlige skoleerfaringer. Flere af de unge fortæller imidlertid, at det, at de på UPGRADE-forløbene sidder blandt ligesindede, og at de har en god relation til deres undervisere, gør at de tør stille spørgsmål.

UPGRADE-forløbene viser, at det er muligt at skabe faglig progression, selvom rammen omkring undervisningsforløbene er mindre formel, og der eksempelvis er plads til hunde og børn. Det er KORAs vurdering, at faglærernes rummelighed i forhold til de unge på UPGRADE-forløbene har bidraget til et trygt læringsmiljø med gode relationer imellem lærere og kursister.

UPGRADE-forløbene viser endvidere, at et trygt læringsmiljø godt kan gå hånd i hånd med målinger og test. Evalueringen af UPGRADE peger på, at test har været en effektiv vej til at give flere af de unge en oplevelse af, at de rykker sig fagligt. Test kan selvfølgelig også risikere at gøre det modsatte, og det vurderes derfor at være væsentligt at testresultater bliver fulgt op af en personlig feedback til den enkelte unge.

Igennem evalueringen af UPGRADE belyses endvidere forskellige pædagogiske tilgange anvendt i forhold til målgruppen. KORAs evaluering peger på, at en individuel tilrettelagt undervisning med fordel kan kombineres med klasserumsundervisning og et fokus på det sociale fællesskab i klassen med bl.a. bordgrupper, gruppearbejde og sidemandsoplæring. Fokusset på det sociale fællesskab imellem kursisterne vurderes at fremme trivslen blandt de unge og bidrage til det trygge læringsmiljø.

Litteratur

- Christensen, G. & Jørgensen, R.C.H. 2015, *Kommunale indsatser rettet mod uddannelse, beskæftigelse og det sociale område*, SFI. Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, København.
- Danmarks Evalueringsinstitut 2016, *De unge i målgruppen for de forberedende tilbud - Analyse af målgruppen for tilbud, der forbereder til ungdomsuddannelse og beskæftigelse*, Danmarks Evalueringsinstitut, København.
- EVA 2014, *Voksenpædagogiske læringsmiljøer på VUC. Fokus på avu og hf-enkeltfag*, EVA. Danmarks Evalueringsinstitut, København.
- Friche, N., Søndergaard, N. & Slottved, M. 2016, *Bedre veje til ungdomsuddannelse. Kompetencer og implementering i forberedende tilbud (delopgave 3)*, KORA. Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning, København.
- Hutters, C. & Lundby, A. 2014, *Læring der rykker. Læring, motivation og deltagelse - set fra elever og studerendes perspektiv*, CEFU, Aalborg Universitet i regi af Det Erhvervsrettede Uddannelseslaboratorium, København.
- Implement, KVUC & Region Hovedstaden 2015, *UPGRADE Konceptbeskrivelse*, KVUC; Region Hovedstaden, København.
- Katznelson, N. 2007, *De måske egnede på erhvervsuddannelserne: om frafald og fastholdelse af udsatte unge*, Erhvervsskolernes Forlag, Odense.
- KVUC 2014, *Projektbeskrivelse UPGRADE*, KVUC, København.
- Louw, A. & Pless, M. 2015, *Øget overgang til eud efter avu - tværgående analyser af VUC skolars forsøgs- og udviklingsprojekter med erhvervstønet undervisning på avu*, CEFU. Center for Ungdomsforskning, København.
- Olesen, E. & Slottved, M. 2015, *Følgeforskning af UPGRADE-forløb - Én undersøgelse af forberedende undervisningsforløb for unge med faglige og sociale udfordringer*, KORA, København.
- Ørsted Andersen, F. 2014, *DrengeAkademiet. Forskningsrapport. Trivsel, læring og personlig udvikling for drenge på kanten 2013-2014*, Løkkefonden & Dafolo, Frederikshavn.
- Peterson, C. & Seligman, M.E.P. 2004, *Character Strengths and Virtues. A Handbook and Classification*, APA Press and Oxford University Press, Washington. D.C.
- Pless, M., Katznelson, N. & Epinion 2013, *Alle unge vil gerne have et godt liv. Analyse af unge uden job og uddannelse i hovedstadsregionen*, Region Hovedstaden, Hillerød.
- Poulsen, B.K., Thomsen, R., Buhl, R. & Hagmayer, I.A. 2016, *Udsyn i Udskolingen*, KL og Danmarks Lærerforening, København.
- Slottved, M., Hjermov, P., Vester, L., Jensen, M., Jensen, V.M., Jensen, M.T., Holt, H., Jørgensen, A.K., Søndergaard, N. & Friche, N. 2016, *Bedre veje til ungdomsuddannelse. Indhold, værktøj og metoder (delopgave 2)*, KORA. Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning, København.

- Tuttle, C.C., Gill, B., Gleason, P., Knechtel, V. & Nicholas-Barrer, I. & Resch, A. 2013, *KIPP Middle Schools: Impact on Achievement and Other Outcomes. Final Report*, Mathematica Policy Research, Washington DC.
- Undervisningsministeriet 2016, *Deskriptive analyser af de unges brug af forberedende tilbud. Udarbejdet af Ekspertgruppen om bedre veje til en ungdomsuddannelse*, Undervisningsministeriet, København.

Bilag 1 PKU-spørgeskema

Uge 1

Kompetenceudvikling

Nedenfor og på næste side finder du 20 udsagn, som du skal overveje, hvordan passer på dig og dit arbejde her på holdet. Bedøm hvor godt udsagnet passer på en skala fra 1 til 10. Skriv svaret i kassen ud for udsagnet.

Når du har vurderet 2-3 udsagn, kommer du til en opsamling, som du skal udfylde sammen med en vejleder, når I taler om, hvordan ugen er gået.

Skala: 1 = Det er helt forkert 10 = Det er helt rigtigt

SELVKONTROL										1 - 10
Jeg tænker mig om, før jeg handler										
Jeg kan give og modtage konstruktiv kritik										
Jeg gennemfører også opgaver, som ikke interesserer mig										
Opsamling (Udfyldes sammen med en vejleder)										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

SOCIAL INTELLIGENS										1 - 10
Jeg er opmærksom på de signaler, jeg selv og andre udsender										
Jeg viser respekt for andres følelser og holdninger										
Jeg arbejder godt i grupper										
Opsamling (Udfyldes sammen med en vejleder)										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

NYSGERRIGHED										1 - 10
Jeg stiller uddybende spørgsmål, hvis der er noget, jeg ikke forstår										
Jeg har mod på at afprøve nye ting										
Jeg har undersøgt mine muligheder og er parat til at vælge en uddannelse										
Opsamling (Udfyldes sammen med en vejleder)										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

Uge 1

Kompetenceudvikling

VEDHOLDENHED	1 - 10
Jeg kommer hver dag – og til tiden	
Jeg er fokuseret på at nå mine mål	
Jeg bliver ved, selv når jeg møder modgang	
Opsamling (Udfyldes sammen med en vejleder)	
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
ENGAGEMENT	1 - 10
Jeg deltager aktivt i undervisningen	
Jeg overholder aftaler og tidsfrister	
Jeg er vant til at tage ansvar	
Opsamling (Udfyldes sammen med en vejleder)	
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
TAKNEMMELIGHED	1 - 10
Jeg værdsætter de muligheder, jeg får	
Jeg viser min glæde, når der sker gode ting for mig	
Jeg siger tak til dem, som hjælper mig	
Opsamling (Udfyldes sammen med en vejleder)	
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
OPTIMISME	1 - 10
Jeg tror på mig selv og mine evner	
Jeg fokuserer på de ting, der fungerer	
Opsamling (Udfyldes sammen med en vejleder)	
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	

Bilag 2 Uddybende beskrivelse af casestudie

De centrale metoder i casestudiet har været observation i forbindelse med undervisning i dansk, matematik og personlig kompetenceudvikling; fokusgruppeinterview med kursister på UPGRADE-forløb samt individuelle interview med undervisere, kredscoordinatorer, UU-vejledere, sagsbehandlere/visitatorer til forløbet, og projektledelsen for UPGRADE på KVUC. Nedenfor beskrives det empiriske arbejde nærmere.

Observation

Der er foretaget observation i forbindelse med undervisning og pauser på hvert af de to forløb. Observationer giver mulighed for at indfange sociale mønstre, regler og praksisser i en given sammenhæng. Der er udarbejdet en observationsguide med fokus på følgende områder:

- Kursister. Køn og alder. Fremmøde. Stemning blandt de unge på holdet, hvad sker der i pauserne. Kroppe, hvordan sidder de, rækker de hånden op, hvilken vej er deres ansigt vendt. Aktivitet i timerne, rækker hånden op, får hjælp af læreren, arbejder individuelt, er aktiv i gruppearbejde.
- Underviserne. Hvordan agerer de, hvordan taler de til de unge, hvilke pædagogiske greb anvendes, stemning i timerne. Brug af logbøger.

Observationerne er nedskrevet i noteform i løbet af dagene. Information fra observationerne inddrages som baggrundsviden i analyserne. Observationsnoterne er væsentlige for fastholdelsen af konkrete erfaringer fra livet i felten.

Fokusgruppeinterview med UPGRADE-kursister

Der er foretaget to fokusgruppeinterview med de unge i hver af de to kredse. På Vestegnen blev alle unge på forårsforløbet 2016 interviewet. Kursisterne blev efter aftale med UU-vejlederne interviewet i deres bordgrupper, som hver består af 7-10 personer. I Nordsjælland ønskede dansklæreren at beskytte en række af de unge, som han vurderede var for skrøbelige til at deltage i fokusgruppeinterviewet. Her blev i alt otte unge interviewet, fordelt på to grupper. De unge blev udvalgt af dansklæreren og er derfor ikke nødvendigvis repræsentative for de unge på forløbet.

Fokusgruppeinterviewet er relevant, når man er interesseret i viden på gruppeniveau om sociale gruppers fortolkninger, interaktioner og normer. Typisk vil det være muligt at producere viden om kompleksiteterne i sociale praksisser på baggrund af deltagernes (mulige) forskellige forståelser og blikke på et bestemt fænomen.

Der er udarbejdet semistrukturerede interviewguides. Fokusgruppeinterview med kursister har omhandlet følgende emner:

- Baggrund og motivation for at være på UPGRADE-forløb. Herunder de unges vej til UPGRADE, hvad de har lavet før, og hvor de er på vej hen.
- Undervisningen på UPGRADE. Hvordan undervisningen i dansk, matematik og personlig kompetenceudvikling konkret foregår. Hvad de unge oplever, de lærer. Brug af logbogen og undervisning i de syv karaktertræk.
- Lærerne, UU-vejledere og andre relevante fagpersoner. Herunder de unges relationer til de forskellige fagpersoner.
- Brobygning. Erfaringer fra og holdninger til forskellige brobygningsaktiviteter.
- Socialt miljø og fremmøde/fravær. Med fokus på det sociale miljø på holdet.

Fokusgruppeinterviewene med de unge er udgangspunkt for en central del af analyserne i kapitlet.

Interview med fagpersoner

Foruden de unge er en række fagpersoner i begge kredse blevet interviewet, herunder lærere og vejledere tilknyttet forløbene. Bilagstabel 2.1 nedenfor viser en oversigt over interviewene. Formålet med interviewene er at høre deres oplevelser af UPGRADE, sådan som det ser ud fra interviewpersonernes forskellige positioner. Igennem interview er det muligt at få indblik i menneskers livssituation, deres meninger, holdninger og oplevelser. Udgangspunktet er altså at tilvejebringe detaljeret og intensiv viden. Udvælgelsen af interviewpersoner sigter mod at nå så langt omkring forløbene som muligt.

Bilagstabel 2.1 Interviewede fagpersoner i de tre kredse

Kreds Nordsjælland	Kreds Vestegnen	Kreds Lyngby
Matematiklærer	Matematiklærer	Kredskoordinator
Dansklærer	Dansklærer (teamkoordinater)	
Én UU-vejleder	To UU-vejledere	
Kredskoordinator		

Interviewene med matematik- og dansklærerne i begge kredse samt UU-vejlederne på Vestegnen er foregået som afslutning på observationsdagene, imens de resterende interview er foretaget som telefoninterview.

Det overordnede fokus i interview med fagpersoner på tværs af de to kredse har været følgende:

- UPGRADE-forløbet og dets udvikling, herunder fagpersonernes kendskab til konceptbeskrivelsen for UPGRADE, det unikke ved UPGRADE sammenlignet med ordinære avu- og FVU-hold. Hvordan UPGRADE-forløbene har udviklet sig i de to kredse?
- Organisatorisk setup og udbytte af organiseringen i kredssamarbejder?
- Undervisning i dansk, matematik og personlig kompetenceudvikling. Planlægning, undervisningsmateriale og forløb af undervisningen. Undervisernes roller i forhold til de unge, deres forskellige pædagogiske tilgange. Brug af logbøger og løbende samtaler med de unge.
- Brobygning. Planlægning og overvejelser og de unges udbytte heraf.
- Vejledning. Hvordan foregår vejledning af de unge, hvem varetager den, og hvilken funktion har vejledningen?

Guiden er tilpasset de enkelte fagpersoners arbejde og deres rolle i UPGRADE. I de tilfælde, hvor det har været muligt, har fagpersonerne sammenlignet UPGRADE-forløbet i foråret 2016 med tidligere UPGRADE-forløb. Der er skrevet referat af både fokusgruppeinterview og de individuelle interview. På samme måde som observationsnoterne er referaterne efterfølgende tematisk kodet som et led i analyseprocessen. Interviewene med fagpersonerne er udgangspunkt for en central del af analyserne i kapitlet.

**Det Nationale Institut
for Kommuner og Regioners
Analyse og Forskning**

Købmagergade 22
1150 København K
E-mail: kora@kora.dk
Telefon: 444 555 00